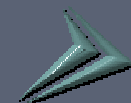

nisip peste bordul nacelei

Radu-Ilarion Munteanu

LiterNet
2003

NISIP PESTE BORDUL NACELEI

RADU-ILARION MUNTEANU

Redactor: Corina Ungureanu cungureanu@litternet.ro

Editor format **Adobe PDF**: Dora Ionescu dionescu@litternet.ro

Copertă : © 2003 Dora Ionescu dionescu@litternet.ro, dupa foto Dinu Lazăr dinache@pcnet.ro

Fotografii: © 2003 Dinu Lazăr dinache@pcnet.ro, <http://www.fotografu.ro>

Text: © 2003 Radu-Ilarion Munteanu rimunteanu@litternet.ro

Toate drepturile rezervate autorului.

© 2003 Editura LiterNet pentru versiunea Adobe PDF

Este permisă difuzarea liberă a acestei cărți în acest format, în condițiile în care nu i se aduce nici o modificare și nu se realizează profit în urma acestei difuzări. Orice modificare sau comercializare a acestei versiuni fără acordul prealabil, în scris, al Editurii LiterNet este interzisă.

ISBN:

973-8475-17-1

Editura LiterNet

<http://editura.litternet.ro>

office@litternet.ro

CUPRINS

PRECIZARE	4
NEISPRĂVITUL	5
ȚIN MINTE TOTUL	10
GÂNDURI OSTĂȘEȘTI	15
CE GÂNDEȘTE SELECȚIONERUL	19
ALUNECÂND	25
SCAUNUL	33
BRIGADA. (DIVERSE)	40
PE ZID	49
ADEVĂRATA ISTORIE A ISPRĂVILOR NEMAIPOMENITE ALE MOTANULUI VASILE	58
CONCIERTO D'ARANJUEZ	67
DOAR UN JOC PE CALCULATOR	74
ORELE PĂIANJENULUI	79
CU TOATE FACULTĂȚILE INTACTE	83

PRECIZARE

Structura volumului pe care Editura LiterNet îl propune cititorilor presupune unele precizări minimale din partea autorului. Unul din texte aparține fiului acestuia, după cum altul reprezintă versiunea autorului la prelucrarea literară a unui surprinzător de coerent vis al aceluiași fiu. Spun “versiunea autorului”, pentru a face diferența față de propria versiune a tânărului plecând de la trama respectivă. În versiunea tipărită a volumului*) problema asocierii textelor cu pricina la ansamblu fusese rezolvată printr-o formulă de coautorat. Pentru versiunea de față, autorul a decis să-și asume răspunderea tuturor textelor, cumva în calitatea discutabilă de “autor al autorului” textului pe care nu l-a scris, dar pe care continuă să-l considere, odată cu redactorul de carte, ca organic integrat (și) acestei versiuni. Este doar una din diferențele între cele două versiuni, pe lângă schimbarea titlului, eliminarea unui număr de texte (între care încă unul al coautorului-fi), înlocuirea ilustrațiilor cu fotografii, renunțarea la casetele de prezentare a coautorilor, modificări decise de autor, de comun acord cu redactorul de carte. Probabil nici una din formule nu e perfectă, rămâne ca cititorii ambelor versiuni să aprecieze care din ele e mai puțin imperfectă. Cum criteriile nu pot fi decât diverse, rezultatul comparării, chiar necunoscut, riscă să fie interesant.

*) Radu-Ilarion Munteanu, Ramiro Munteanu, “Glissando”, Ed. Napoca Star, 2001

NEISPRĂVITUL

Numele meu este Liciniu Sigheartău. Eu povestesc această poveste. Asta dacă reușesc să ajung undeva unde se poate povesti.

Între cărțile copilăriei, care m-au impresionat, era una, intitulată “povestire”, în spiritul aceluia secol. Acțiunea se învârtea în jurul poate celui mai discret colț pitoresc al lumii: insulele normande. Nici n-avea cum să nu mă impresioneze, era scrisă de Victor Hugo. Firește că asta avea să-mi spună ceva mult mai târziu. În acea povestire, marea săpase într-un recif izolat, la oarecare distanță de țărm, un scaun comod. Fluxul îl acoperea în întregime. În restul timpului, era tentant, pentru amestecul de curaj și visare ce caracterizează oamenii mării. Scaunul era orientat spre apus. Privirea nu

ajungea până la Atlantic, dar privitorul știa ce era dincolo de orizont. În idiomul ciudat al localnicilor, numele recifului însemna “Cine-adoarme, moare”.

Piatra pe care stau acum atât de comod e orientată spre nord-vest, e de două locuri (alături de mine stă Loara), e vârful unei formațiuni (așa se zice, nu?) la fel de ascuțite ca reciful lui Victor Hugo și îmi dă, în schimbul confortului provizoriu, două nedumeriri: nu mi-e prea clar cum am urcat pe ea și încă mai puțin am habar cum o să cobor. Pentru a face anume ce? Doar aici e bine, aerul e cristalin, priveliștea îmbătătoare, liniștea suficientă pentru a discuta serios cu tine însuși, ce discuție e mai serioasă, poate nici un interviu pentru angajarea la NASA. Dar, din cele 360 de grade se poate coborî doar printr-un loc, de urcat voi fi urcat pe altul, ceilalți vor fi ocolit popasul pe vreo brână a recifului. Zoli a simțit că atât eu, cât și Loara suntem în dificultate, ne-o fi și ajutat să urcăm aici, asta am uitat, sigur e că mi-a spus că, după

ce-mi voi domoli respirația o să mă bucur de priveliște, ceea ce mă va deconecta de la frica născândă, suficient să-mi găsesc apoi singur calea de coborâre. După care, urcând mocănește pe grohotișul situat cam la 90 de grade de axa privirii mele din acest moment, voi ajunge exact acolo unde el, Zoli, e dispus să mă aștepte puțin, dincoace de creasta în dosul căreia deja au dispărut ceilalți. Îl înțeleg bine pe Zoli. Desfășurarea asta de competență condescendentă are trei scopuri: reușind să-l facă pe cel mai neisprăvit să se descurce singur, aura lui de mare campion altruist crește și se și asigură că o voi scoate pe Loara de acolo fără să-și dea recitalul direct în fața ei, căci amestecul de frică și de orgoliu (unde am mai citit, oare, asta?) ar fi, la ea, o mixtură riscantă.

Am pornit rău povestitul. Cine are timp de reflecțiile de mai sus când e în situația descrisă? Pe drakku, sigur că acum scriu liniștit în jurnalul de bord. Liniștit pe drakku. Și tot acolo și cu povestitul. Nu cred că are sens abordarea acestui episod decât simultan și bine amestecat din mai multe perspective temporale, ducă-se de-a dura regulile compoziției, dacă eu, Moko, nu reușesc să-mi fac un minim de ordine în mintea sufletului, acum când trebuie să hotărâsc într-o problemă de itinerar biografic.

Eu, Moko? Dar abia ce atrăsesem ritos atenția asupra identității mele en tant que narator. Nu-i nici o contradicție, o să explic când o să am timp, acum rămăsesem cocoțat pe fotoliul de calcar și mușchi ce-mi amintea de scaunul acoperit de flux. Zoli avu dreptate, respirând adânc și privind spre zare m-am deconectat pentru moment de frica năvalnică ce mă îndepărta de contactul intim cu corpul muntelui, ca un resac aerian. Sau eteric, drakku știe. Alături, Loara respiră sincron, inimile ni se zbat la unison, niciodată n-am fost, în același timp, atât de aproape și atât de departe. Căci eu habar n-am cu ce amintiri își exorcizează ea frica personală. Zoli se vede spre est, la mai puțin de 130 de metri, între trioul nostru și silueta lui se cascadează abrupțiv asta ce-mi pare încă inabordabil. Mă întorc spre Loara, schimb cu ea câteva cuvinte pe care nici nu le aud și pe care nu mi le voi aminti niciodată. Tăcerea ei spune că, deși se știe mai tare ca mine, regula jocului cere ca eu să fiu cel care o scoate de aici. Încerc să mă desprind de tot de acel eu încă neeliberat de frică și nu reușesc. Mai e ceva de plătit. Mă retrag și din dublura care a acceptat "misiunea" de la Zoli, să mă pot privi, ca la cinema. Îi fac semne hotărâte lui Zoli să dispară. Acum știu că voi putea privi în jos fără să mă apuce amețeala și voi găsi prizele de coborâre de pe soclu, dar mă răsfaț încă puțin, panoramând jumătatea de orizont, ca și cum aș fi destul de liniștit ca să mă pot bucura de el. Realizez că Loara face la fel. Abia peste multă vreme îmi voi putea oferi luxul de a-mi

pune întrebări asupra relației dintre imaginea cu care plec eu de acolo și cea cu care pleacă Loara, dacă va să existe una. Ne ridicăm simultan, într-o complicitate apudică.

Sigur că, până seara, la corturi, au fost momente mai dificile tehnic, popasuri mai îmbătătoare, priveliști mai impresionante. Dar n-au fost decât momente de excursie. Chiar una deosebită. Pe vâlcetul cu fereastră (traseu codificat 1B în scara alpină, aveam să aflui în aceeași toamnă) nu m-am putut descurca fără sprijinul lui Zoli, deși n-o să înțeleg niciodată cum a făcut să treacă, practic, peste mine, înapoi, s-o susțină pe Loara, și să-mi arate, cu ea între brațe, de sub tălpile mele, fiecare priză. Dar, deja mă simțeam la fel de sigur precum Tartarin în Alpi, când credea că totul e amenajat și aparența riscului face parte din spectacol. Și asta numai pentru că plătisem vama pe țăncul ce-mi amintise de "Cine-adoarme, moare". Vamă grea. Am încercat să evit să spun că n-am scăpat din ghearele fricii decât după ce mi-am șoptit în barbă – vorba vine – că scaunul de unde nu știam că pot coborî e limita mea spre nord vest și, în consecință, nu mă va mai prinde nimeni, niciodată, pe acolo sau echivalent. Îmi voi respecta, oare, angajamentul? Iar în măsura în care nu, va putea însemna asta, oare, că-mi voi fi depășit o limită (spre nord vest!), sau că voi fi uitat, cu inconștientă iresponsabilă, avertismentul? Dar cum Dumnezeu oi fi ajuns eu, Moko, fraierul pitoresc, roșcovan și neîndemânatec, în așa o situație? Voi reuși să explic asta destul de convingător?

Spăl vasele cinei cu nisipul pârlului de sub tăpșanul pe care e tabăra și pot reflecta în voie, imun la gălăgia din jurul focului. Ceilalți își descarcă tensiunea, cu ironia superioară a lui Zoli cu tot. Vocea Loarei, acută și sonoră, bate câmpii. Cu grație? N-am chef să analizez acum. Recuperarea luciului vaselor măsoară șarful tabloului. Costul rememorării acelui moment de vârf se poate calcula în pumni de nisip.

Deci Moko sunt tot eu. Să evit a spune că-i personajul amintirilor lui Liciniu, ar fi infantil. Tot ce-mi amintesc, din primii ani de viață, despre numele meu, e că ambii părinți evitau să-l folosească. Formulele de adresare erau așa de numeroase, încât am înțeles relativ târziu cine sunt. Dacă sunt așa un neisprăvit, o fi și din cauza asta. Într-o seară, mami și tati s-au întors de la "mózi" mai veseli ca de obicei. Mózi înseamnă, sau mai bine zis însemna pe atunci, în graiul locurilor, cinema. Din seara aia, tati începu să-mi spună, nu știu de ce, Pépe, iar mami Móko. O vreme, noutatea împărți lumea în două tabere. Se întâmplă să învingă a doua. Porecla a traversat, din proprie voință, mai multe granițe de mediu și colectivitate, școli, armată, mai toate. De Pépe am început să uit și eu. Câte un interlocutor mai dus pe la bisericile cinematecilor, îmi preciza, din an în paște, la un pahar de apă sfințită, că accentul corect ar fi căzut pe ultimele silabe, dar

mediul îl modificase, din motive de idiom local. Eu zâmbeam neatent și uitam prompt. Ce-mi păsa mie de subtilități culturale, când eu nu mă știam decât de Móko și nici nu vedeam cum aș putea ajunge altcineva. Cum o să se lipească un nume roman de moaca mea dodoloață, cu un surâs tembel sub pistrui și ochi porcini, albaștri verzui (tourquoise?), sub gene spelbe și păr roșcovan și creț? Și totuși. O singură persoană, îmi spunea pe numele oficial, cu o încăpățânare cumva complementară publicului. Un bătrân hirsut, ce trăia într-o cabană din munte, muntele de la noi de acasă, nu ăsta. Nimeni nu știa exact ce rubedenie e cu noi, și mai puțini știau cum îl chema, toată lumea nu-i spunea decât “al Procoteanului”.

Cu Zoli și Loara eram, firește, prieteni din copilărie. Se presupune că ne știam colțurile unde ne căzuseră dinții de lapte, bucată cu bucată. Zoli, învingătorul perpetuu, materializare ironică a lozincii “Primii în sport, primii la învățătură (producție, etc.)” Nu știu cum reușea să împace postura de lider de grup și opinie cu cea de secretar UTM, and so on. Niciodată n-am găsit în capul meu pătrat altă expresie pentru a-l defini, decât “etalon de virtute”. Firește că nu-mi dădeam seama că, nici asta nu era decât o etichetă, ce nu explica nimic.

Și Loara. Ei bine, Loara era o sălbăticiune, un pic dodoloață și lipsită de orice grețuri. N-o jena nimic să repete, chiar în prezența cuiva așa de strălucitor ca Zoli, tot la trei fraze, că ea e soarele. Admirația pentru el nu era lipsită de subversivitate (asta o spun nu cu mintea de acum, când frec tingirile cu nisipul râului, ci cu cea de peste alte vremuri), iar condescendența protectoare față de un bleg mare și roșcovan ca mine ascundea un soi de prețuire niciodată afirmată public. Firește că numele ăsta, vag geografic, o expunea mereu bancurilor ieftine, de provincie, dar privirea ei sfredelitoare a făcut mereu ca bancurile să nu facă purici.

Acuma, desigur, eu eram mereu ultimul care învăța să umble pe bicicletă, cât despre bătaie, cine și-ar fi închipuit așa ceva, cu Zoli, campionul, alături? O singură dată, când el era la un instructaj, la raion, m-am trezit cu doi gemeni în cârcă. Unul mă ținea de la spate, celălalt îmi căra pumni în stomac, cei din jur țipau, iar Loara tăcea, fulgerând negru. Eu, mai mult nu eram acolo, nici măcar nu reușeam să mă privesc de dinafară. Abia într-un târziu, nici eu nu știu dacă din plictiseală sau uimire tembelă, oricum numai după ce Loara a țipat “Dă și tu, nătărăule!”, mi-am smuls brațele din cel din spate și mi-am văzut pumnul, mare și pistruiat, pătrunzând prin fermoarul bluzonului de piele al celui din față. S-a auzit mai întâi “Hâc!”, apoi toți s-au răspândit în tăcere.

De ce-mi aduc aminte faza asta, când nu mai am ce spăla? Poate pentru că n-am mai auzit, nici până atunci, nici de atunci, din gura ei, un cuvânt de ocară. Realizez că, azi, sus pe soclu, Loara nu mi-a adresat nici un cuvânt. Printr-un

recul, aud vocea ei, cu acute cu tot, în timp ce-mi rânduiesc vesela deja lucitoare, de la doi metri deasupra malului. Spune că, până atunci, niciodată în viața ei nu-i fusese frică. Oare i-am descifrat vocea, sau îmi amintesc conversații viitoare, peste ani, când va recunoaște asta, cine știe? Urc în tabără, așez meticulos obiectele de aluminiu, îmi fac de lucru cu rucsacul, gălăgia are un moment de nehotărâre între a continua și a se opri. Surprins, dau în buzunarul rucsacului, pe care-l știam gol, de un ghemotoc de hârtie. Îl strecoresc în buzunar, pentru lumina răsăritului. În jurul focului pare a se desfășura un soi de joc de cabană, de genul "Cine/ce ai vrea să fii acum?". Mă așez la foc. Scânteile se amestecă lejer cu stelele. Pe un ton ostentativ neutru, mă aud spunând că mi-aș dori să fiu aeroportul Otopeni. Zoli se uită la mine mai lung ca Loara. El știe ce dată e azi.

Neisprăvitul de Moko s-a făcut până la urmă ceasornicar. Refuză să schimbe baterii. Nu lucrează decât pe ceasuri mecanice, cu arc. Are o teorie, pe care-o rezumă în diferite versiuni, în funcție de client, precum că ceasul cu arc n-o să dispară nici dacă nu vom mai avea cărți și filme decât pe CD-uri. Oricum, cine stă să-l asculte? Angajamentul de a nu mai călca pe creasta-cuțit a Pietrei Craiului și l-a călcat începând cu anul următor, când a scos din traseu un grup de coechipieri, dintre care pe majoritatea îi întâlnise în dimineața respectivă. Fusese nevoit s-o facă, deși simțea că-l depășea situația, deoarece amicul competent care se oferise, de dimineață, să conducă grupul, odată trecut de lanțuri, hotărâse să încheie pace separată, căutând pe cont propriu o ieșire spre brâul de mijloc. A ales soluția cea mai complicată, ducându-i pe toată creasta, pentru simplul motiv că era singurul drum în care nu risca nimic, știind fiecare piatră din zilele de după cea tocmai povestită. Cele două gemene, aparținând unei familii din grup, de câte zece ani fiecare, pe nume Carmen și Loara (sic!) au zburdat inocente, împreună cu persoana ce-i devenise între timp apropiată lui Moko, păstrând zilei o amintire fără pic de nor.

Noi credem că nu putem stabili dacă încălcarea repetată, de către Moko a angajamentului de-a nu-l mai prinde nimeni prin așa locuri, angajament cu care el susține că și-ar fi cumpărat, în acea zi de august, capacitatea de a continua drumul, a reprezentat o depășire a limitei măsurate atunci, pe loc, sau măsura inconștienței de a ignora avertismentul.

10 august 1999

ȚIN MINTE TOTUL

Țin minte o pereche de mâini butucănoase, aparent neîndemânatică, dar expresive, vii și cumva autonome. Le țin minte curățând cartofi, ținând, prea departe de piept, cărțile de bridge, dar, mai ales, povestind...

Țin minte fiorul care mă surprindea mereu când, făcându-mi lecțiile la biroul masiv, sculptat, cu căștile pe urechi, mă întâlneam cu melodia acelui autor cu fața zbârcită ca de vânturile mărilor sudului, autor care era cât pe ce să implanteze șansoneta în solul muzical băștinaș, melodia aceea cu "cărțile flăcări citite-mpreună de noi"...

Țin minte nesfârșitele discuții, slalomate printre Serge Reggiani, cântând-o pe Sarah, Adriano Celentano, cântând-o pe Suzanna, cascada modelelor în fizică și interpretarea freudiană a viselor...

Țin minte plimbările cu barca, mai ales pe lacul din parcul acela, departe de orice, înconjurat de porțiuni de oraș vechi. La fiecare trecere pe sub podul peste care se așternea aleea centrală îmi aminteam povestea pe care mi-o spuseseși la prima intrare în parc. Anume, cum aleea centrală, tăiată perpendicular de alta identică, exact înaintea de treptele largi, care duceau la esplanada mausoleului, forma, discret, o cruce. Mausoleul era în vârful crucii. La fiecare nouă trecere, povestea continua: cum, dacă privești de sus, eventual din avion sau elicopter, mausoleul se vede ca o pentagramă. Apoi

cum culoarea spălăcită a pietrei aleilor, amintind de cea a osemintelor curățate de viermi și îngălbenite de vreme, rima atât de armonic, atât de simbolic, cu marmura de un sângieriu mohorât a mausoleului. O stea roșie, de fapt de o nuanță mai închisă decât a vișinii putrede, în vârful unei cruci de culoarea osemintelor vechi precum moaștele. Apoi cum întreg parcul era un exemplu de aplicare a teoriei punctelor conjugate, crucea și pentagrama nefiind decât emblema, cu muzeul tehnic și biblioteca publică în aer liber, cu fotoliile de răchită alb-gălbuie, cam ca alea centrală imediat după ploaie...Stranii povești pentru o adolescentă care nu știe ce să facă cu genunchii, sub stofa bleumarin a sarafanului uniformei, pe banca îngustă a bărcii. Mai ales când știai de la început că, după câteva momente de filmare, discret ironică, a stingherelii purtătoare de sarafan, urma să arunci pe genunchii cu pricina o haină de blue jeans...

Țin minte floarea soarelui, culeasă de lângă marginea lanului de porumb, lanul acela înfipt ca un golf, între două brațe ale marginii orașului, cu un cimitir pe un mal și capătul unei linii de metrou pe celălalt. Ai purtat floarea soarelui cu grija cu care ții un prunc proaspăt scos din maternitate, prin tramvaie de periferie, să-i faci plăcere bunicii mele. I-ai dat floarea cu demnitatea unui ambasador și ea nu voia decât s-o căpălească. Uite-așa se pomenise lăcrimând, într-o după-amiază, privind prin geamul mohorât de ploaie blocurile cenușii, că-i e dor să căpălească o floarea soarelui, în locul roșiilor de la ea de acasă. Și ai ținut minte...

Mai țin minte cum, după ce-ți făcusem cadou "Doctor Zhivago", în engleză, cumpărat special pentru tine, pe aeroportul unde mă întorceam din călătoria aceea halucinantă, în Germania, din care, odată revenită, m-am ocoșit vreo două săptămâni, vorbind exclusiv englezește, am fost atât de măgăriță, încât să ți-o cer cu împrumut, cu doar trei ani mai târziu, știind bine că nu aveam să ți-o mai dau înapoi niciodată. N-ai protestat, nici la telefonul surprinzător prin care ți-o ceream, deși nu mai auziseși de mine cam de la jumătatea intervalului, nici când am irumpt, strălucitoare și bronzată, cu șosete galbene și în pas triumfător, în curtea mărginită de gardul din sulii de fier, vopsite în verde, cu clădirea porții din cărămidă aparentă. Eram atunci prea încântată de humorul îndoielnic al unei măgării pe care, dacă ți-o făceam, eram sigură că vei consimți, cu posacă seninătate, ca să am timp să simt că exact atunci te eliberai de mine. Asta aveam s-o înțeleg indirect, alți doi ani mai târziu, când, aplicând, cu humorul tău secret teoria punctelor conjugate, ad litteram, ți-ai luat o inconștientă revanșă, invadându-mi camera cu vechiul birou masiv, purtând pe umăr o semicursieră galbenă, cu același nerușinat triumf precum purtasem eu șosetele de aceeași culoare. Eram, fiecare în parte, atât de grăbiți către porțile individuale de cotidian, încât iar mi-a scăpat ceva. Ceva ce realizez abia acum, când rememorez totul. Bicicleta nu

era pentru tine un accesoriu, fie și provocator, precum șosetele mele galbene. Mâinile tale butucănoase și expresive o înconjurau ca pe o logodnică, ba-i spuneai și pe nume, ce idee crează să-ți botezi bicicleta Roxana, probabil o fi singurul nume de fată cu care n-ai avut nimic de împărțit. Cine să mai aibă timp să țină minte că urcaseși să-mi spui că tocmai aveai o fetiță. Cred că era pentru prima și singura dată când pistruii nu te făceau caraghios și cenușiul albastrui al ochilor tăi era transparent, adânc și senin..

Și ca să nu creadă nimeni că nu s-a lipit de mine teoria punctelor conjugate, cu siguranță acu-i momentul să admit că țin minte o altă pereche de șosete galbene, îmbrăcate în sandale uzate, sub tivul, descusut pe alocuri, a perechii de blue-jeans aferente, depărtându-se împleticit. Țin minte durerea mea de cap, de minte, de măsele și de cot, ca să nu mai socotesc și pe cea de suflet, de pix și de papuci, ca și de drakku știe ce se mai ascunde în fundul gâtului, vibrează și trimite lacrimi. Țin minte uimirea metafizică ce m-a scuturat, ca o descărcare electrică, atunci când privirea mea, albastră și nevinovată, s-a întors, reflectată de perechea de șosete galbene care se îndepărtau împleticit și mi-a năvălit, triumfător și mult mai puțin nevinovat, în mintea, sufletul, capul, cotul, pixul și papucii, care mă dureau...

Țin minte versurile seci, subversive și sagace, ale lui Sorescu ("O aripă și-un picior" – despre cum era să zbor), murmurate împreună, ca-n cântecele lui Mandi, într-un autobuz aproape gol, care se îndrepta indiferent, inconștient și oarecum iresponsabil, spre Nord, într-o după-amiază incertă, cu multe, foarte multe aeroporturi și un singur avion...

Țin minte halta, făcută într-un acord spontan, la marginea lanului de porumb, când mâinile butucănoase și neîndemânatică au cules, cu surprinzătoare delicatețe, un pui de floarea soarelui...

Țin minte vibrația materială a treptelor roase și întortocheate ale vilișoarei cu clematite și caprifoi în fereastră, când ele, treptele, au primit cu emoție ofranda mea, un castron cu vișine. Treptele, dalele din curte, feronerie, gazonul, statueta crăpată a gnomului, tot ce făcea parte din ființa căsuței elegante și desuete, mai puțin cele două corpuri inerte, care sforăiau cu senina nesimțire ce urmează unei beții crunte. Mai puțin silueta tremurătoare a mamei prietenului tău, oscilând între mai multe îngrijorări și nedumeriri, culminând cu descoperirea castronului cu vișine...

Țin minte nostalgia admirativă din privirea ta cenușiu-albăstruie, căreia te pricepeai așa de bine să-i dai un aer tâmp, întrerupt rareori de momente de coborâre a gărzii, cum se întâmpla mereu și mereu, în fața posterului cu Duke Ellington, plasat deasupra telefonului conjugat cu biroul masiv. Dar oare telefonul se conjuga mai departe cu altceva, afară? Sigur că știu răspunsul, dar, oare, pot s-o recunosc deschis? Se conjugă, sau imaginea telefonului negru și crăpat

îmi evocă o anume amintire a utilizării lui tactice, care, oricât ar fi de ușor de imaginat, tot nu văd cum și-ar găsi locul în pomelnicul lucrurilor pe care le țin minte, fără să zgârie...

Și atunci, să zicem că țin minte înnebunitoarele cronici ale lui Jean Cau ("*Cher marquis de Sade, ou sont vos héros aux yeux secs? Ce monde est bien triste et vous êtes mort à temp*"), care reușea să compare un meci de fotbal între Germania și Franța cu un război între o divizie de blindate și un detașament al micuților eroi din Mali și Camerun, adunați sub semnul magic al crucii de Lorena, așa încât eu, care nu pricepeam nimica dintr-un fotbal care, de altfel, nici nu mă interesa, dar aveam reperele istorice, să înțeleg, à rébour, drama unei egalări...

Cronicile lui Jean Cau, sau cele de trei secunde ale lui Cosașu?

Cronicile de trei secunde, sau cele despre viața în filmele de cinema? Recursul la imaginea lui Robert Desnos, cerând companionilor de drum spre camera de gazare să-i arate mâinile, să le ghicească viitorul, clamând în metru antic acel nemuritor "Veți fi fericiți cu toții!", sau titlul de articol, la fel de tare precum cronicile lui Jean Cau, în același timp găselniță și crez, prima reacție publică de judo intelectual la minirevoluția culturală ("*Finalul cel mai dificil – supraviețuirea*")? Sau rezonanța, odată în plus, a versului lui Mandi, cu cărțile flăcări citite-mpreună?...

Țin minte cum, încă un an mai târziu, am venit să-mi iau rămas bun. De data asta, întâlnirea a decurs de-a dreptul burghez. Eu plecam să mă așez undeva în Nord, am discutat despre alpinism. După o pasiune trecătoare pentru rugby, indusă de compania unui vlăjgan binevoitor cu poreclă din Sven Hassel, făcusem ceva alpinism, găsind în grupul vesel de inconștienți pe omul de care aveam să-mi leg viața. Ai avut decența (și discreția) să nu vinzi castraveți la grădinar și te-ai abținut să-mi povestești pasagerile tale aventuri la marginea alpinismului, cu care, de altfel, nu numai că le-ai plictisit pe unele dintre prietenele mele, dar ai făcut și ceva braconaj literar, nu mai departe de câteva luni de la acest moment...Nu-i așa că simți cum tensiunea primelor fraze s-a diluat până la trivialul unei telenovele? Asta, poate, pentru că lupta între nevoia de a provoca și zgârcenia de a păstra doar pentru mine un mănunchi de amintiri comune, sau nu comune, amintirile mele despre faze în care am evoluat amândoi, lupta asta fundamentală rămâne întotdeauna deschisă...

Sau, poate, pentru că momentul exact în care ai găsit, surprins, într-un buzunar de rucsac, o scrisoare care nu avea ce să caute acolo, e oarecum ascuns între reperele temporale ale amintirilor de mai sus...Mă întreb dacă ai dreptul, sub pretextul că-ți fusese adresată odată, să încorporezi scrisoarea în dialogurile tale imaginare, chiar dacă aici e vorba de a asculta, în minte, monologul meu...În fond, așa cum prezinți tu lucrurile, deturnez sensul inițial al scrisorii în favoarea

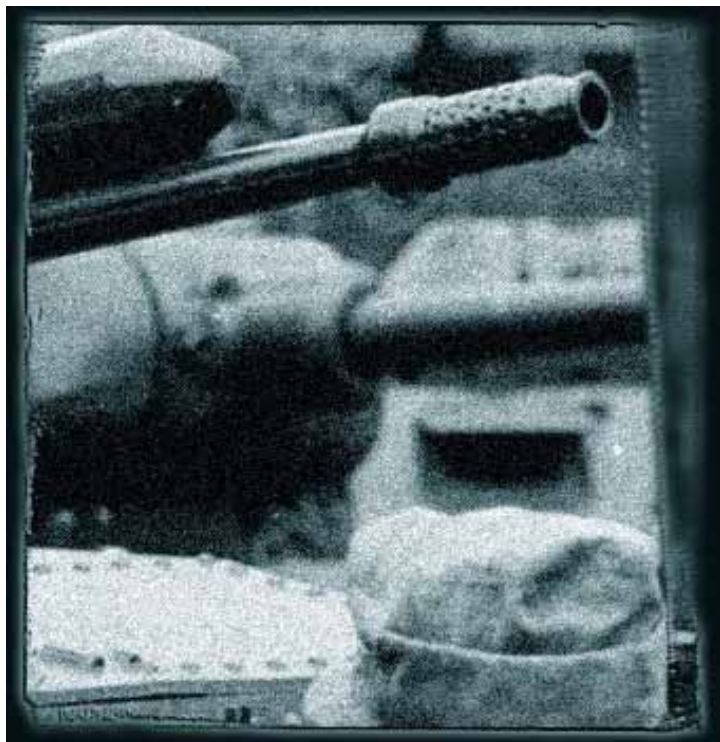
ta. De ce nu redai adevăratul final al scrisorii? N-avea nimic din versurile lui Mandi! Firește că le-am consumat împreună, dar leitmotivul lor, acel "îți mulțumesc", pentru cărțile-flăcări citite-mpreună de noi, printre altele), rămânea cu totul străin subtextului acelei serii de remember! Acum, n-ai decât să-ți încordezi imaginația, așa cum îți place să spui, pentru a reface ceea ce memoriei pare să nu-i convină să restituie integral...Și dacă ți se pare un exercițiu dificil, cheamă în ajutor sentimentul de bucurie generoasă pe care pretinzi că l-ai încercat în momentul în care m-ai văzut ivindu-mă triumfător, bronzată și strălucitoare, cu șosete galbene și ochi transparentți (*ochii celor care pleacă, Emmanuel...*), în curtea ce ascundea condici, șefi și planuri, mărginită de sulile de fier forjat, vopsite în verde, armonizate cărămizii aparente a cabinei portarului...Da, când venisem ca o măgăriță, să recuperez, sub pretextul unui împrumut, cartea despre doctorul acela, Jivago, cu aria Larei lui cu tot (aria din mintea ta, firește), pe care o cumpărasem special pentru tine de pe aeroportul de unde...dar știi bine toate astea, now, it's your turn...Play! Hai să vedem, fie și împreună, asta-i maximum ce mai pot face pentru tine, dacă frumoasa Remedios binevoiește să zboare, împreună cu cearceafurile albe, luate de vânt...

* * *

Țin minte totul și tot ceea ce țin minte e în același timp un sac cu nisip aruncat peste bordul nacelei și o porție de aer tare, îmbătător și ușor, care m-ar putea face să mă înalț și fără să arunc lestul. Acum știu că pot să zbor. Și, te rog mult, abține-te să comentezi, citându-te cu celebra ta frază idioată despre bătrânul lup de mare, care vrea să mai audă odată cântecul ciocârliei. Tu nu ești nici bătrân, cu atât mai puțin lup, despre mare ce să mai vorbim. Tu ești doar Móko. Punct. Dacă asta e mult sau puțin, dacă ție îți e sau nu de ajuns, asta e problema ta și nu depinde decât de tine. Eu, acum, pot să zbor, pot să *fiu* și *voi fi*. Îți las, fie și în schimbul cărții despre doctorul acela care-o iubea pe Lara (știu că ai avut ocazia să înregistrezi filmul și ai declinat-o), gândul optimist că, poate, dacă și ideea ta despre mine va putea zbura vreodată, atunci ar fi o șansă să poți zbura și tu. Măcar parțial...

12 - 24 octombrie 1999

GÂNDURI OSTĂȘEȘTI

Puținele lucruri pe care le știam despre armată se constituiau într-o imagine a cărei notă convențională era vizibilă chiar și pentru mine. O concepeam ca pe un mecanism automatizat, care funcționează după un algoritm rezultat din prelucrarea datelor proprii experiențe și cam atât. Regulamentele militare tot atâtea programe specializate, care determină elemente ale mecanismului să execute o mișcare sau alta dintr-un număr limitat de variante. În consecință, un organism cu o viață mai mult sau mai puțin mecanică, dotat cu o colecție de programe pe care nu mi le puteam imagina altfel decât rigide.

Intuiam sărăcia propriei imagini, simțeam, într-o anumită măsură, nevoia unei experiențe directe, la obiect, care să-mi completeze, să-mi dinamizeze imaginea, să-mi explice un mic număr de puncte obscure ce nu se încadrau în model. Într-adevăr, aveam câteva nelămuriri. Un prim element, un leitmotiv, întâlnit atât în literatură, cât și în ceea ce s-ar putea numi tradiția orală. Ce se întâmplă în acele momente de cumpănă, când un comandant e determinat de o situație de luptă reală să ia o decizie, într-un timp limitat, aproape întotdeauna insuficient, eventual pe baza unor informații incomplete, chiar contradictorii, decizie care să implice, la rigoare, mai mult, sau chiar mult mai mult decât viața imediată a celor din subordinea sa efectivă? Sigur, am definit un caz extrem, pentru a contura la maximum ideea, problema se pune în esență la fel chiar renunțând, rând pe rând, la cele mai multe dintre condițiile restrictive. Deci, care e

interdependența dintre capacitatea de orientare și de răspundere a omului care decide și lanțul consecințelor, în care sunt cuprinse destine individuale, destine colective și chiar destine ale unor structuri. Cum și unde este încadrat acest element uman în algoritmul militar?

Dar pe plan individual, de ce se spune că armata contribuie esențial la formarea morală a omului? Ca om și ca bărbat. Modelul meu, în starea în care se afla, nu putea răspunde la întrebare. Fapte pe care o întreagă literatură, o anumită tradiție și o experiență, cel mult indirectă și oricum rarefiată, mă obligau să le iau în considerare, trebuia să le integrez modelului meu, prea strâmt pentru a le cuprinde, să-l îmbogățesc. Oare acest atât de scurt răgaz va fi suficient pentru a găsi măcar unele răspunsuri, oare experiența pe care aveam s-o trăiesc avea să fie suficient de semnificativă?

În acest moment mi-am dat seama că nu căutam atât idei, cât oameni.

(Nu era nici prima, nici singura dată când aș căuta iute o oglindă, să nu râd ca prostu', așa, aparent de ce-mi aduc aminte, ci măcar de propria mutră, dodoloață și pistruiată...)

Dar care este, oare, punctul nodal al modelului pe care aveam setea de a mi-l construi? Zona esențială în care elementul idei și elementul oameni interferează și dă viață întregului sistem. Îmi spuneam, cu o anumită emoție, că dacă voi izbuti să înțeleg acest lucru, voi înțelege totul.

Primele zile de instrucție: LOCOTENENTUL ne câștigă, la prima vedere, cu simplitatea lui intransigentă, cu înțelegerea și humorul lui echilibrat. Clișeul meu primește prima lovitură. Un om cu simțul humorului ne face să descoperim grație și naturalețe în instrucția de front, să privim arma individuală ca pe o unealtă înțeleaptă, cu care ești obligat să înveți să te înțelegi, într-un limbaj comun, extrem de accesibil. Rezervându-și decizia în cele mai obscure amănunte ale vieții de pluton, pentru a susține în permanență și pe toate planurile că meseria armelor, pe care el o iubește și o respectă, se cere învățată învățând mereu să te supui disciplinei, păstrează în colțul ochilor o umbră de zâmbet complice, o lucire fugară, pandant al tonului de comandă fără drept de apel. Sugestia e transparentă și permanent accentuată: limbajul formal al mediului militar nu trebuie citit, interpretat și mai ales utilizat doar formal. De loc surprinzător, tocmai prezența subtextului te face să asimilezi mai lesne formalismul.

(Culmea era că omul avea cu trei ani mai puțin decât media de vârstă a plutonului, iar el însuși se situa, din acest punct de vedere, la media de vârstă a locotenenților instructori, după cum aveam să mă conving în scurt timp. Oare faptul că eu, la rândul meu, mă aflam exact la media de vârstă a tuturor subunităților concentrice din care făceam parte să fi fost factorul favorizant al faptului, îndeobște recunoscut, că-l înțelegeam mai iute și mai adânc decât majoritatea colegilor mei?)

Am auzit într-o zi un COMANDANT, spunând cu aceeași simplitate convingătoare că e îndrăgostit de Regulamentul Serviciului Interior. L-am privit îndelung. Chipul său exprima o sinceritate pe care, mărturisesc, n-o înțelegeam cu totul. Mi-am amintit întotdeauna, involuntar, aceste vorbe, la studiul regulamentelor, căutând instinctiv să le pătrund înțelesul. Așa am descoperit politețea militară, demnitatea militară, așa am aflat că noțiunea de tact, care, pentru mine, reprezenta o sinteză a relațiilor de orice natură dintre oameni, este prinsă în Regulamentele Militare. Am început să pricep cuvintele care mă urmăreau...

Așteptam orele de instrucția tragerii, considerându-le esența pregătirii militare, partea tehnică, de conținut, a acesteia. LECTORUL care conducea majoritatea ședințelor părea un om aspru, în ciuda renumelui de cumsecădenie care se filtrase până la noi, alăturat aurei de specialist de elită. L-am descoperit, ca om, într-o duminică, la amenajarea poligonului. A apărut pe neașteptate lângă mine, mi-a luat lopata Lynemann din mână, m-a ajutat câteva momente. Apoi a trecut la cel de lângă mine. N-a stat o clipă locului. L-am regăsit la orele teoretice, explicând, cu vioiciunea caracteristică, lapidar, sugestiv, eficient, fenomenele balisticii interioare și exterioare, împrăștierea statistică. Tranziția începuse să mi se pară firească. Între timp, descoperisem, în Regulamentele de Tragere, o disciplină științific fundamentată pe legile mecanicii, dar mai ales pe cele ale probabilității. Astfel, totul mi-a devenit, deodată, familiar. Apoi, la trageri, am auzit în spatele meu vocea binecunoscută, în timp ce ocbeam: "Dumneata vei rata ținta în dreapta jos cu două miimi!" Nu mai aveam nici un motiv de mirare. Știam că simte totul, după poziția, pentru oricine altcineva, inclusiv a multor ofițeri, a armei. Știința Regulamentelor și Omul fuzionaseră spectacular.

(Cel mai surprinzător e că am găsit o paradoxală înrudire între fenomenul balistic, de esență aleatoare și ceasornicele mele, jucăriile care nu m-au părăsit niciodată, care sunt, dimpotrivă, emblema ineluctabilului; și asta dincolo

de trivialul comun al mecanismului, dincolo de hibridul detestabil al mașinilor infernale, undeva, într-o zonă pe care o simt fără să o pot exprima în cuvinte. Poate că fiecare vorbește, în felul său, de singurul lucru cu adevărat important din viață, adică despre moarte...)

O selecție mai degrabă afectivă de momente trăite, în această scurtă, dar densă experiență umană. Criteriul afectiv nu știrbește nimic din semnificația acestor momente. Cred că a fost calea cea mai inspirată de a mă apropia de esența lucrurilor. Modelul meu începe să-și piardă rigiditatea. Bineînțeles, liniile mari rămân aceleași, dar, cu fiecare zi care trece, schema, convenția, sunt înlocuite de viață autentică. La intersecțiile rețelei de idei descoperite în Regulamente, am găsit Oameni. Fiecare zi care trece (*și pe care le numărăm atât de pitoresc...*) îmi întărește convingerea că voi sfârși prin a găsi răspunsuri complete la întrebările pe care mi le puneam. Desigur, voi înțelege, până la urmă și pentru ce în armată se desăvârșește formarea caracterului, sau, vorbind la modul general, formarea oamenilor.

martie 1974

CE GÂNDEȘTE SELECȚIONERUL

- A plecat?
- A plecat.
- Înseamnă că în zece minute vine.
- Eh, mai stă de vorbă la poștă. Omul cu bicicleta a urcat deja cu ziarele.

- Aveți dreptate, parcă l-am văzut și eu.

O figură mătăhăloasă, genul șofer de cursă lungă, cu o pufoaică cenușie, matlasată, piaptână în răspăr coada din fața chioșcului, sugându-și, amarnic, o măsea. La doi pași de mine, omul întreabă cu un zâmbet larg:

- Are cineva Programul Pronosport, vă rog?

Câteva voci îi răspund simultan:

- Nu le-a-mpărțit. Cetățeanca de la agenție e plecată la orașul de reședință, are un deces în familie și Ilonka i le-a pus de-o parte. Deduc că Ilonka e fata de la chioșcul de ziare și Programul Pronosport, pe care-l colecționez și eu în copilărie, nu se vinde decât la agenția de profil.

- Dom'le, nu pot completa buletinele, dacă nu-s la curent cu documentarea, continuă zâmbetul larg.

S-a proptit în fața mea. Forța uriașă mă fascinează. Nu cea fizică. Individul îmi pare, numa' drakku știe de ce, un munte de viclenie. Îi miroase și gura. Pe semne că de la măseaua pe care continuă să și-o sugă. Pentru nimic în lume nu mi l-aș dori ca partener de conflict.

– Vă pot oferi eu toate datele, sare un bătrânel pergamentos, cu mustăcioară sură, ochelari de бага și pălărie tare, asortată la mustață. Le țin la zi, continuă vocea de sub mustață, cu un timbru plăcut, surprinzător de precis în articularea cuvintelor. Tot ce nu scrie *Sportul*, ascult la italieni. Uite, ultimele trei rezultate directe, între Ascoli și Catanzaro, exact ca-n program.

– Și-ai câștigat ceva, dom'le, vreodată, întreabă altă voce.

– De mai multe ori. Nu așa de multe ca să putem spune cu regularitate și doar sume mijlocii. O singură dată era să dau lovitura. Am prins "X" – ul de pe Ghencea, cu U. Cluj, vă dați seama? N-or fi fost o sută să joace așa. Dar m-a-ncuiat Petrolul, în minutul 90 m-a-ncuiat. Prindeam 13, plus reportul pe săptămâna trecută, eram făcut. La italieni am mers pe sârmă, ca Nadia Comăneci, uite-așa am mers.

Mă uit la figura îngrijită. E ras cu perdaf. Sub capul de expresie se continuă un pardesiu vechi, dar elegant, de același cenușiu distins, cu mătase neagră la revere, papion negru, din aceeași mătase, la cămașă albă, scrobită, pe gâtul pergamentos. Cât e oare, Doamne, de când țineam și eu la zi "serie B" italiană și chiuleam la istorie să prind Programul Pronosport? (Cât e, oare, de când am scris prima oară textul ăsta, ce-mi dijmuește acum respirația, mai mult, mai puțin? Are, oare, vreo importanță?). Conversația a prins cheag, ricoșează mereu și mereu în mantinela pronosportului, ca un magiun de prune, pe plită, improșcând fierbinți nume exotice: Modena, Cesena, Triestina, Bari. Ridic privirea spre cerul de toamnă, neobișnuit de limpede. Găsesc o rimă, murmurată în gând: *Civitta Vecchia*. Mă revăd în rândul întâi al *Cazinoului* din vechiul orașel de provincie, ușor nedumerit, la doi-trei metri de profesorul meu preferat, care, ține și el, vag stingherit, o cutie cu butoane, la care lucrasem eu, în atelierul școlii. Mai era ceva până să devină public și uzual cuvântul transistor. Nu-mi dădeam, încă, seama, că sursa stingherelii era comună: Secretara școlii, care se străduia alături de el, pe scenă, n-avea nimic dintr-o *Corină* și fonemul "*Civitta Vecchia*" suna, cumva, fals, în gura care știa, totuși, unde vin consoanele duble.

Între timp, cealaltă jumătate de coadă a abordat, imparțial, subiectul inepuizabil al vieții de stațiune. O cucoană mărunțică și energică așteaptă *Sportul* pentru fiul care doarme până la prânz și, după ce și-a convins soțul corect

îmbrăcat, că e mai bine s-aștepte în cameră, citindu-și romanul, ține frontul cu restul amatorilor de ziare în clasica dispută, cine-i de vină, femeia sau bărbatul. Privirea mi se oprește pe acoperișul ciudat al chioșcului, după ce a lunecat peste titlurile revistelor economice și pionierești care s-au prăfuit în pereții – vitrină. Din sticlă armată, într-un diedru elegant, mimând copertina unui bloc turn, cu un minim de fantezie l-ai putea vedea zburând. Sticla e crăpată și privirea se focalizează fără voie, urmărind crăpăturile. Mi se pare că vibrează. Cine știe, m-oi fi înșelat, ori o fi fost un puișor de cutremur. Dar coada nu reacționează. În sfârșit. Aripa întinsă îmi atrage irezistibil vectorul privirii. Vibrează indubitabil. Simt în tot corpul tensiunea membranei sticloase. Și iată că, după câteva scârțaituri se desprinde cu un efort de pe pereți și începe să plutească în susul cozii. Nu-mi dau seama ce fac, cu atât mai puțin de ce, îmi văd mâinile mișcându-se autonom, rupându-și unghiile de pietrele zidului terasei, sau mai bine zis taluzului ce mărginește trotuarul. Mă sprijin ferm de masivul șofer care-mi provoca atâta repulsie adineauri și, într-un efort suprem mă agăț de rețeaua de fiare ruginite de sub burta aripii plutitoare, exact înainte ca aceasta să mă depășească. În spatele mirării că mă văd acționând cu atâta violentă promptitudine – tulbure, vag, gândul că nu am voie să ratez o atare ocazie, al cărei martor privilegiat sunt și care n-a apucat să mă uimească încă prin ea însăși.

Libelula, sau mai degrabă fluturele de sticlă armată pare că șovăie cu lestul neașteptat al corpului meu, dar sfârșește prin a se ridica, extrăgându-mă din coadă. Care se agită, dând din mâini ca un miriapod și vociferând. Ca un *miriastom*? Numele italienești zac de-a valma pe macadam, amestecate cu frunzele ruginii. Undeva, mai departe și mai jos, pe serpentina precedentă, pata roșie a fetei cu ziaarele țipă. Pachetul cade, ziaarele se răspândesc la rândul lor. Cine știe, poate vreun nume italianesc de cerneală tipografică relativ proaspătă s-ar putea rostogoli întâlnindu-și alter ego-ul dintre frunzele multicolore. Dar cine mai are timp de privit jos, când eu încep să mă întreb dacă drăcia asta mă duce ea pe mine, o duc eu pe ea, sau, cine știe, mișcarea ei ar putea fi rezultatul unei mutualități. În ce măsură voi putea controla situația? Și cum și-ar putea păstra zborul lin dacă fluctuațiile inerente ale încleștării voințelor noastre...Prea multe întrebări, la care oricum n-aș putea răspunde, deocamdată obiectul se rotește, mereu elegant, pe o aripă, spre esplanada de deasupra trotuarului ce trece pe la chioșc. Am timp să sesizez că volta a început exact când mă întrebam cine conduce. Exclud la prima vedere posibilitatea ca influența mea să fie nulă, căci ne îndreptăm exact către cele două ființe îmbrăcate în culori vii, care mă așteptau, pe aleile dintre flori, să mă întorc victorios, cu "*ziarul intelectual*", de la cura socială zilnică. Au observat mișcarea, acum mă observă și pe mine, ființa cea mai mică întinde brațele în sus, râzând.

Aripile fac cercuri, coborând lin. Petrec brațul stâng până la umăr în jurul unor bare, mă aplec sincronizat cu mișcarea și le cuprind pe amândouă cu brațul drept. Grupul se desprinde de sol cu o clătinare sensibilă. A rămas căruciorul pliant. Nu știu de ce nu vreau să-l las. Încă o voltă, e clar că ține seama, măcar parțial de ce vreau, apoi îl pot agăța cu vârful ghetei. O gimnastică riscantă mi-l aduce la îndemâna degetelor întinse de la ambele mâini. Mereu autonome, mâinile îl împing cu o mișcare pe care creierul meu n-a comandat-o, în păinjenișul de fiare de deasupra noastră, unde, constat deja doar pe jumătate uimit, mânerile ca de umbrelă se fitează și se fixează cu un clichet care sună asigurător și confortabil. Din simbioza mecanică a rezultat ceva care aduce de departe cu un hibrid ușor dement între o parapantă și jucăria unor Vlaicu, Blériot ori niscaiva frați Wright. Dihania face mereu volte, acum luând înălțime, fără ca eu să fi avut timp s-o doresc. Capacitatea de-a mă mira îmi e solicitată din nou când constat că pânza căruciorului, în care știam bine că ființa cea mică deja începuse să încapă greu, are loc lejer pentru toți trei. Același lucru cu banda de ață împletită, care și a adaptat rolul de centură de siguranță la situația pe care o trăim. Confortul relativ îmi permite să încep să-mi fac oarece proiecte de călătorie. Mă gândesc intens și concentrat că vreau să coborâm spre râu. Efortul întâmpină un soi de rezistență elastică. Traectoria e net perpendiculară pe intenția mea. Ne îndreptăm spre nord, paralel cu râul, cu tot cu valea îngustă pe ale cărei terase e așezată stațiunea. Traectoria e cumva mai sus decât șoseaua departamentală, exact în prelungirea direcției cozii la ziare, în sensul de avansare spre chioșc. Realizez că firul zborului e echidistant față de linia creștelor muntoase ce mărginesc valea. Senzația e de o voluptate extatică. E ceva mai frig ca jos, unde oricum era răcoare, dar e bine. Urcăm lent, dar constant. Mă gândesc că am putea depăși linia creștelor. Poate vedem și lacul vulcanic, unde am fost zilele trecute. Până una, alta, peisajul nu se schimbă dramatic, ia să vedem ce-i cu mașinăria asta. Crăpăturile din sticlă s-au colmatat, suprafața vibrează mărunț, frige la atingere, curentează parcă, nervurile armăturii nu se mai văd clar. Încolo, nimic de care să te poți lega, de la care să poți porni într-un început de explicație. Trebuie să admit faptul că zboară ca pe un lucru dat, puterea și mecanismul ei îmi scapă cu desăvârșire. Dar, iată, din nou ceva interesant. Deși ai aprecia, după cât s-au micșorat cele de jos, că am depășit binișor înălțimea pe care vedeam (și știam) c-o au creștele, nu pot zări nimic dincolo de ele...Parcă pielea muntelui s-a deformat și orizontul ține să se situeze cu ceva deasupra nivelului la care mă aflu. Vreau să verific. Mă gândesc din nou intens, focalizând pe intenția de oprire și ridicare pe verticală...Rezultatul e o anume încetinire a avansului pe orizontală și un urcuș pieptiș. Simt aceeași rezistență elastică a mediului. Privesc în jur. Senzația că peisajul verde distorsionează și creștele urcă e dincolo de orice dubiu. Și în față, linia orizontului e mereu la

Înălțimea mea. Suntem atât de sus încât nu mai disting aproape nimic sub mine, dar albia râului se curbează straniu, de acolo, de jos, unde-o lăsasem, cu câteva zeci de metri mai jos de coada la ziare, unde-i întrevăd și acum linia argintie, până la nivelul meu, unde curge spre orizont, printre malurile văii înguste. E momentul să încerc să aflu ce se întâmplă. Știu că există o metodă sigură de a afla dacă e vis sau nu. Dar nu-mi pot permite. Nu sunt singur. Port răspunderea celor două ființe, pe care nici nu le-am întrebat, de altfel, când le-am cules dintre flori. Ba chiar habar n-am ce părere au de toate astea. Rămân la înălțimea momentului, nu par speriate. Totuși, simt o nuanță. Dacă eu tind să dau experienței o culoare de minune sărbătorească, la care, dacă se întâmplă să fii martor, nu ai voie să pierzi ocazia, chiar cu anumite riscuri, una dintre ființe are o anume crispă și cred că tinde să vadă cu precădere latura de catastrofă potențială, în vreme ce ființa cea mică participă cu voluptate la un spectacol. Oricum nu par să-și pună întrebarea existențială ce câștigă rapid tot spațiul disponibil din mine. Dacă aș fi singur, probabil n-aș pregeta să-mi dau drumul fără parașută. Dacă e vis, șocul căderii m-ar trezi. Dacă e realitate, rămân multe șanse să nu aflu. Nici asta nu ar fi sigur, realitatea, dacă ar fi, ar fi suficient de ciudată ca reflexul, sau pandantul câmpului care nu-mi permite acum să pot vedea dincolo de crestele munților m-ar putea deturna și de la zdrobirea de sol. Oricum, nu sunt singur și nu am dreptul să risc. Avem deja cu toții fețele acoperite cu promoroacă. Încă o încercare. Dreapta. Nu merge. Stânga. Nici atât. Sus. degeaba. Lunec pe un câmp de forță pe care-l pot cel mult potența, dar căruia nu mă pot împotrivi. Deja evident, avem de-a face cu mai mult decât acest câmp. El acționează fie ca rezultat al unui program, fie a unei voințe. De fapt, alternativa e aproape falsă, aș ști s-o explic dacă aș fi în fața mașinii de scris și nu sub sticlă vibrândă. Oricum, fie program autonom, fie voință directă, undeva există o sferă de intenționalitate, eu sunt subiectul ei, cu tot ce ține de mine, totul n-ar prea avea sens dacă ne-ar lăsa de izbeliște, sunt obligat să gândesc așa ca să pot face ce mă zgârmă-n ficat să fac. Trebuie să poată găsi o posibilitate de-a recupera și fluturile de sticlă și pe mine, trebuie să existe posibilitatea să ne mai putem întâlni, trebuie să-mi dea voie să încerc să aflu. Desfac cu infinită grijă centura, mă strecor sub placa ce frige. Cele două ființe stau acum mai comod, una pe genunchii celeilalte. Culorile se armonizează, promoroaca se amestecă. Un salt lateral, mă împing cu palmele în aripă, mâinile-mi sunt atât de înghețate încât nu mai simt arsura vibrației. O clipă de plutire, apoi senzația de cădere liberă. Câteva clipe, rostogolindu-mă, apuc să văd mașinăria, cu cele două pete de culoare vie, profilate pe cerul neobișnuit de limpede.

.....

Vertij.

.....

Îmi revin greu. Degetele mi s-au albit de efortul inconștient de a intra în pietrele taluzului. Simt arsuri în palme. După câteva secunde, când le pot desprinde, îmi văd palmele scrijelate. Treptat, revine sonorul. Dinspre dreapta, din jumătatea de sud a cozii răzbat sonorități muzicale: Ascoli, Catanzaro, Modena, Cesena, Foggia. Descopăr în sinea mea o rezonanță, încep să murmur, cu fața încă la perete: "*Civitta Vecchia*". Mă întorc ușurel spre stânga. Încep să înțeleg cuvinte. Se vorbește de un pui de cutremur. Privesc în sus, cerul e neobișnuit de limpede. Discret, iau cunoștință că vârfurile ghetelor, mereu nefăcute, sunt la locul lor, încadrate de smocuri de iarbă ce-au străbătut crăpăturile asfaltului. Trotuarul e de asfalt. Ridic, prudent, privirea peste marginile taluzului, la rasul esplanadei de deasupra. Esplanada e aproape goală. Pe aleile dintre flori, două ființe îmbrăcate în culori vii, una muiată în galben muștar, cealaltă, mai mică, în portocaliu coraille. Prima schițează un gest de ușoară nerăbdare. Cealaltă ridică mânuțele cu un zâmbet. Rotesc periscopul cu 180 de grade. A mai rămas de cercetat a șasea direcție. Dincolo de șoseaua cu macadam, decorată, ici colo, cu frunze exploziv colorate, se întrevade voluta din aval a serpentinei, care vine de la gară. Ar trebui ca fata cu ziaarele să fie îmbrăcată în roșu. Se verifică. Privirea mângâie ambele coaste ale văii, apoi se ancorează definitiv pe fața pergamentoasă cu mustăcioară căruntă și ochelari de бага.

– Vine Ilonka, mă aud zicând, apoi intru decis în discuție:

– Dom'le, eu l-am văzut pe Biro, la mine-n oraș. N-are importanță, tot în divizie...Nu-i o soluție, cum nici Negreanu, nici Bogdan nu-s. Eu vă spun că selecționerul o să joace meciul de calificare cu vechile tangouri, ca și meciul ăsta de mâine, cu Polonia. O să batem cu 1 - 0 în amândouă, dar asta nu rezolvă oricum nimic în fotbalul muzicii ușoare naționale.

Sau, poate, n-am vorbit exact așa? N-are nici o importanță.

Au venit ziaarele. Coada se topește. Întind mâna, mașinal, iau "*ziarul intelectual*", dau imperceptibil din cap, într-o schiță de salut, adresată tuturor și nimănui, ocolesc chioșcul prin partea opusă cozii, urc treptele către esplanada pe care, pe aleile dintre flori, cele două ființe mă așteaptă. Încă pe trepte, deschid tacticos ziarul. Ia să vedem, ce gândește selecționerul?

august '78 - august '99

ALUNECÂND

Sunt un student în anul I la o facultate bună din București, facultatea de matematică. Tocmai am terminat examenele și m-am descurcat binișor, după părerea mea, dar se putea și mai bine, zic tot eu. Am o familie cu care pot spune că mă înțeleg, colegi și prieteni buni, ce mai, sunt cel mai fericit om de pe pământ și totuși, parcă mă simt alunecând. Acum sunt în piața Lahovari și aștept autobuzul 368 să mă duc spre casă. Stau în Drumul Taberei și fac cam o jumătate de oră de aici. Afară e o zi mohorâtă de toamnă și acum e aproape de apus. Soarele se mai vede, probabil, într-un loc mai deschis, nu e cazul și aici și cerul a prins o culoare revoltată, de un roșu aprins. Și totul pare aprins, și clădirile sub lumina difuză roșiatică, până și oamenii par cuprinși de această stare. Mă uit în jur și văd numai fețe triste. O bătrânică bombăne ceva, acolo, mai mult în sinea ei, probabil despre guvern și politicieni și se văd anii pe fața ei. A fost și ea, odată, o tânără frumoasă, curtată probabil, mai târziu o femeie în toată firea și încet, încet, viața s-a scurs din ea și a ajuns ca acum, în lumina difuză de un roșu aprins să se piardă în peisajul murdar al orașului. Autobuzul întârzie și lumea din stație e înghețată până la os. Începe, parcă, să plouă, văd picăturile de apă, gigantice (!), în drumul lor spre ciment. Acolo sus, în nori, vaporii se condensează și o ființă ia naștere, e tânără și nu-și dă seama ce se întâmplă cu ea, observă doar că se mișcă foarte repede. Vede în jur altele ca ea, milioane de surate, care iau naștere ca și ea și pornesc în cursa nebunească, fără oprire. E o cursă și fără întoarcere. Cel mai rău este că apucă să-și dea seama ce se va întâmpla cu ele. Picăturile cele mai de jos le văd pe suratele lor care

tocmai se zdrobesc de pământ și sentimentul se transmite mai departe, tot mai sus și mai sus. Astfel că picăturile ce tocmai s-au născut știu deja că sfârșitul e aproape. Îmi revin din reverie și mă mai uit prin jur și totuși, mă gândesc, o existență așa de efemeră are, oare, compensația ei? În sfârșit, a venit un autobuz. Am așteptat atât de mult, încât nici nu m-am mai uitat ce număr poartă și m-am așezat imediat pe primul loc liber. Zgomotul caracteristic al autobuzului își face apariția, dar eu sunt bucuros că nu mai stau în ploaie, în stația aia nenorocită.

Mă simt destul de bine în scaun și la căldură, parcă aș și adormi aici, fără să-mi pese dacă mai ajung în seara asta acasă. Mă uit din nou prin jur, câțiva oameni pe scaune, alții în picioare. Peisajul ud se vede și mai aburit din cauza vitezei și a geamului. Aproape că nu deslușesc nimic din ce-i afară, cred că nici nu știu când trebuie să mă dau jos, dar parcă asta nu mai are importanță așa de mult. Aud o melodie la radioul din mașină, "Lady in Red", parcă și văd din ce în ce mai tulbure, cred că încep să adorm. Îmi dau seama, puțin inconștient, că nu m-am simțit niciodată atât de comod într-o mașină RATB. Cred că visez, pentru că îmi trec gânduri și imagini prin față, dar nu pot să le controlez. Sunt la școală, mai bine zis la facultate și a început semestrul al doilea. Sunt la curs, am impresia, pentru că un profesor, în fața tablei, spune ceva și scrie niște chestii pe tablă, dar nu se înțelege nimic. Cred că și dacă aș fi treaz nu aș înțelege, dar asta e altceva. Îmi dau seama că nu cunosc pe nimeni din sală. De obicei îi cunosc, cel puțin după față, pe aproape toți cei din seria mea, sau, oricum, colegii mei de grupă în mod sigur. Acuma numai fețe necunoscute, privesc cu disperare prin amfiteatru și văd fețe pe care, parcă le-am mai văzut pe undeva, dar sunt, totuși, necunoscuți, probabil odată printr-un autobuz, sau pe stradă, în aglomerație. Dintre toți, recunosc pe cineva și în momentul în care îi văd fața, un fior trece prin mine, chiar adormit fiind. Dintre toți ea e singura pe care o recunosc, deși aș vrea să-mi fie necunoscută. Cursul se termină și profu' iese din amfiteatru, nu înainte de a spune ceva, dar tot de neînțeles. Mă apropiu de ea și o salut, îmi întoarce un zâmbet și ieșim afară, pe hol, să vorbim. Nu-mi vine să cred că mă înțeleg așa de bine cu ea și părem să ne cunoaștem așa de bine, parcă de-o viață. Nu mai văd nimic în jur, doar chipul ei, care, dacă mă gândesc, îmi tot apare, în ultima vreme, în vis. Aș vrea să scap de aici, să mă eliberez pentru un moment. Întotdeauna am vrut să scap, să plec de undeva, să rămân singur, pentru că mă simțeam cel mai bine așa, pentru că, poate, nu știam să fiu decât singur. Deodată simt că mă mișc destul de repede, acum un viraj spre stânga, acum spre dreapta, mă uit și văd un geam aburit. Gee, cum am putut să adorm în autobuz? Nu mai e nimeni, toți au coborât. Cum de-au coborât cu toții, mă întreb și mi se pare cam ciudat. La un moment dat se oprește și autobuzul.

– Hei tinere, ce faci? Nu cobori? E capătul

– Cum e capătul, acum 5 minute eram la Lahovari, când m-am urcat și în plus, capătul e în Drumul Taberei, unde suntem aici?

– Ți-am spus că aici e capătul, ce mai stai la discuții? Oricum fac pauză jumătate de oră, așa că, dacă vrei să aștepți, n-ai decât.

Mă gândesc că aș putea să mai vorbesc cu el, dar mi-e silă, așa că mă dau jos, uimit de faptul că a zis că aici e capătul. Pe afară nu recunosc nimic, parcă nici nu m-aș afla în București, nu că aș ști eu fiecare străduță, dar măcar un capăt de linie. Mă uit mai bine și îmi dau seama că, în afară de autobuzul cu care am venit, nu mai este nici unul pe acolo. Hai să-l întreb, totuși, pe șofer, ce drakku se întâmplă, dar îmi dau seama că a dispărut și el. Măcar mi-a lăsat autobuzul deschis, hai să profit de avantaj. Intru în față, dar, bineînțeles că n-a lăsat cheia în contact, ce era prost? Măcar dacă nu știu unde mă aflu, să aștept o jumătate de oră, până vine șoferul, așa că mă așez pe locul lui și mă gândesc ce frumos ar fi dacă aș reuși să adorm acum. Dar până să închid o pleoapă, aud un lătrat nervos. Mă întorc și văd un dog german care face spume, chiar pe culoarul dintre scaune și e gata să sară pe mine. Ce naiba caută dihania asta aici, afară e pustiu și ușa din spate e închisă. Între timp, frumusețea de câine, care m-ar putea rezolva în câteva mișcări, îmi arată dantura și cât de mult mă iubește.

Mârâie un timp, pe când eu stau nemișcat și mă uit la el cu atenție, de frică să nu fac cine știe ce mișcare, să-i dea motive. Mamă, mă gândesc eu, când îl văd că se năpustește spre mine. Nu mai am nici o șansă acum, mă retrag în cabina șoferului și închid ușa din față în ultimul moment. O fracțiune de secundă dacă mai așteptam, îl aveam companie în cabină. Nu-mi plac urmărirea, sau când mă fugărește cineva, mai ales dacă e o vorba de o bestie cu colții până-n pământ. Javra latră de afară, parcă spunându-mi ce mi-ar fi făcut dacă reușea să intre. Nu mă simt deloc bine, observând că nu are de gând să plece. Dacă vine săracul șofer, m-ar putea salva sau ar putea fi cina urâteniei de afară. După 5 minute de lătrat continuu, pocitania se oprește și ea. Poate că s-a plictisit. Începe să devină ciudat, mai întâi capătul necunoscut, apoi dispariția șoferului și acum un câine care apare din senin și care pare pregătit să-și ia cina. M-am săturat, vreau să scap din aiureala astea, dar, din păcate, în cazul de față nu e nici un perete la care să-mi întorc privirea, nici un vis din care mă pot trezi când vreau, de data asta va trebui să înfrunt bestia care e foarte reală, la câțiva metri de mine și să ies naibii din rahatul ăsta.

Nu mai aud de câțva timp câinele. Poate a plecat, așa că ar fi bine să fac o încercare cu ușa. Dar, mai înainte, mă cocoț cât pot de sus pe geamuri, să văd dacă nu cumva mai e undeva prin apropiere. Nu văd nimic, așa că ies, fie ce o fi. Deschid ușa cu butonul și fac niște pași timizi pe asfaltul uscat. Uscat? Cum naiba de e uscat, din câte îmi amintesc eu plouase și nu avea cum să se usuce. Fac câțiva pași mai departe și, bineînțeles, o iau la fugă spre cabina șoferului, cu fiara pe urmele mele. Probabil, aștepta într-un colț să-mi fac ieșirea. Nu e fraieră deloc potaia. Închid, totuși, ușa, mult înainte ca dulăul să-și poată face intrarea în noul meu lăcaș. Cum drakku scap eu de câinele ăsta, ce are cu mine, nu i-am făcut nimic. N-am avut niciodată nimic cu câinii și mai ales cu cei din rasa asta. Tocmai îmi vine o idee. Ce prost am fost, cum de nu m-am gândit până acuma la asta? Îl atrag în autobuz, printr-o ușă după care o închid. Dar cum naiba îl atrag, de fapt asta nu cred că e prea greu, ăștia se supără repede. E de-ajuns să-i arunc un zâmbet și o să mă înțeleagă. Zis și făcut. Numai că potaia latră la rânjetul și scâlâmbăielile mele din afară. Nu vrea să intre de nici-o culoare în autobuz. Ai zice că are o inteligență aproape omenească, sau mai degrabă diavolească. Câinele pare destul de hotărât să facă noaptea aici, așteptându-mă, dar parcă eu nu sunt dispus, așa că singura șansă este să reușesc să fac rabla asta să pornească. Dar, ce naiba, nu am văzut lucrurile astea decât prin filme, să desfacă pe acolo și să lege niște fire. Și eu nu sunt nici pe departe un spărgător de mașini, mai ales că nici nu știu dacă chestia funcționează la mamuții ăștia vechi. Improvizez eu ceva pe acolo, mă gândesc, așa că dau cu piciorul în locul unde ar trebui să intre cheia de contact, dar îmi dau seama repede că nu voi avea succes în felul ăsta. Trebuie să găsesc altceva, o bară, o sârmă, cine știe? Văd agățată o chestie, nu știu cum le zice la astea, de hingheri, pentru prins câini. Da' știu că șoferul ăsta avea probleme cu câinii, de altfel nu-i de mirare. În loc să o folosesc pe javra de afară, mă mulțumesc să încerc să rezolv ceva pe aici înăuntru. BANG, bang, two shots in the car, în timp ce la radio e o melodie care se numește "*BANG, Bang two shots in the head*"...Desfac firele care erau prinse și vreau să le leg, să dau drumul la hârbul ăsta și mă uit unde era agățată unealta de hingheri și văd niște chei, mai încolo, tot agățate. Mă gândesc că totul trebuie să fie pe dos în seara asta. Acuma, oricum nu mai pot să le folosesc, așa că leg firele și fac una, două scântei și se aude un motor pornind. În același timp, potaia începe să latre, simte că prada îi scapă. Gata, potaie, nu mă mai prinzi tu acuma, poate doar dacă ești leopard sau mai știu eu ce și dacă am chef, poate îți fac și puțin de petrecanie. Nu cred că aș fi în stare să dau cu autobuzul peste el, dar, măcar îmi fac și eu curaj, după toată tărășenia asta.

De abia acuma stau puțin și mă gândesc că în viața mea n-am mai fost la volanul unei mașinii, d-apoi în fața bordului unui hârb monstruos ca ăsta. Gee, nu știu nici măcar ce înseamnă fiecare pedală, ca să nu mai spun că autobuzul ăsta nu cred că are transmisie automată. Reușesc să-l fac să pornească, dar acum să vedem dacă reușesc să țin volanul în mâini și să nu intru în primul pom. Potaia, după mine.

Mă gândesc că n-a trecut, probabil, decât vreo oră și ceva de când eram în stație la Lahovari și totul părea atât de normal, chiar dacă apusul ăla era puțin ciudat, un ciudat prevestitor și acuma am ajuns să dau spargere la un 368 și cu o potaie pe urmele mele. Îmi vine să râd de absurdul situației și de cum a evoluat, un râs la fel de absurd, prevestitor.

Accelerez puțin, parcă mai văd câinele în spatele autobuzului. Mă mai uit odată în spate și câinele dispăruse. În sfârșit, am scăpat de câine, dar îmi dau seama repede că mi-e dor puțin de el. Măcar cu el nu mă simțeam singur în noaptea asta atât de adâncă. Și cine era, totuși, acel câine? La un moment dat am zărit o scânteie în ochii lui, una ce parcă îl dădea de gol. Mă cunoștea, într-un fel sau altul. Era ceva în privirea aia, care-mi spunea că mai avusese de a face cu mine. Mă cunoaște de mult timp, fără ca eu să-mi dau seama, de foarte mult timp, a fost tot timpul lângă mine și eu n-am știut de acea privire, ca acum, într-o noapte atât de ciudată să mă privească, o privire prevestitoare. Uite, domne, că știu să și conduc acum, dar îmi dau seama mai bine, uitându-mă în jur, că nu știu încotro mă îndrept. În jur nu sunt blocuri, sau ceva de genul ăsta ci mai mult niște vile cu stil foarte neobișnuit, în culori vii. Pereții sunt foarte lucioși și culorile aprinse se reflectă foarte bine în lumina lunii. Mă uit puțin la lună. E destul de strălucitoare în seara asta, parcă mai mult ca de obicei. Mă mai uit odată, îmi întorc privirea și apoi mă holbez din nou la ea. Jur că avea o nuanță roșiatică. Parcă era un voal roșu care o învăluia puțin, după care se dizolva. Privesc formele de relief care se disting pe lună și tresar: ceva din privirea câinelui se regăsește în ele. În jur, casele cu pereții strălucitori au dispărut. Mă uit puțin în spate și nu-mi vine să cred. E câmp peste tot, nici urmă de oraș, nici urmă de vile, doar un câmp deschis care se întinde până la linia de orizont și doar drumul pe care mă îndrept, dar unde? Câmpul e plin de floarea-soarelui, dar pe alocuri se întrevăd niște buruieni foarte colorate, cu petale lucioase, care ies în evidență, pe lângă floarea-soarelui. Parcă-și mișcă petalele și parcă s-ar uita la mine. Ca să scap de privirea lor, mă întorc cu fața la drum. De-a lungul câmpului drumul se întinde până la orizont, unde pare a se îndoi puțin în jos, ca și cum ar aluneca. Merg minute întregi, fără a se schimba peisajul, eram deja obișnuit se schimbe mereu câte ceva. De altfel, nimic nu mă mai surprinde, nu cred că ar putea urma ceva care să mă mire. Cu luna în față, care acum își schimbă culoarea mereu, înspre roșu aprins și înapoi, spre albastru deschis, închid puțin ochii și cred

că alunec puțin în scaunul autobuzului. Deschid din nou ochii, dar, parcă nimic nu e la fel. Acuma luna este de-a binelea roșie și nu-și mai schimbă culoarea. Buruienile din lanul de floarea-soarelui sunt îndreptate cu floarea înspre mașină și se orientează și cele din față în spre mine, ca și cum ar vrea să mă atingă și parcă mă privesc și mă îngrozesc. Asfaltul drumului și-a pierdut starea de solid, merg pe el ca și cum aş merge pe mare. Mă uit puțin în spate și văd că sunt oameni în spate. Mă sperii pentru un moment, e șoferul autobuzului, care stă pe un scaun, dar nu zice nimic, nu mă privește, privește doar în față, pierdut. Toți oamenii care erau în stația de la Lahovari sunt și ei acolo. Ce mă uimește este că o văd și pe bătrânica ce-mi atrăsese atenția. Dar, de data asta nu mai bombăne, doar stă, ca șoferul cu privirea pierdută și fața ei se transformă continuu, trecând de la tinerețe la bătrânețe. Acum văd cât de frumoasă era când era tânără, este exact cum mi-o închipuisem, cu părul lung, dat pe spate, păr negru și pielea întinsă. O piele care se încrețește, lăsând locul ridurilor și anilor, să revină, pentru a dezvălui începuturile universului. Toți sunt acolo, chiar și fețe pe care nu le cunosc, studenți de la curs, stau acolo și privesc în față. Toți stau și așteaptă, ca și cum ar fi înghețați într-o stație de autobuz, așteptând să plece acasă. În spate de tot e acel profesor de la curs, care scrie ceva pe geamul autobuzului, niște formule probabil și bolborosește ceva. Peste toate, îmi dau seama că în autobuz plouă. Afară e uscat, în cabină la mine la fel, dar în autobuz plouă. Picăturile cad din tavan și se îndreaptă spre podea. Niciuna nu se lovește de oameni, sau de scaun și nici de podea. Par să supraviețuiască toate. Cum se apropie una de podea, parcă alunecă pe partea cealaltă și vine din nou dinspre tavan. Mă gândesc că efemeritatea s-a transformat în eternitate, pentru acele frumoase făpturi cu forme atât de perfecte. Nu interacționează cu universul înconjurător, dar sunt nemuritoare și vor curge și aluneca pe calea gravitației pentru totdeauna. Bat puțin în geamul cabinei, doar, doar unul dintre călători s-ar uita la mine, dar în zadar. Toți par pierduți în așteptarea autobuzului, care nu mai vine. Și totul sub lumina roșiatică, ce acoperă totul. Mă uit din nou la lună și văd câinele privindu-mă. Deodată, parcă mă învârt și, odată cu mine, totul din jurul meu. Nu mai deslușesc nici câmpul, nici drumul, călătorii sau luna. Totul este o magmă clocotitoare, care, încă mai păstrează acea nuanță de roșu aprins. Mă simt ca un fulg, care alunecă pe valurile aerului și nici nu simte asta. Toată natura mea s-a dizolvat la starea de fulg, un fulg care alunecă. Dar nu pot scăpa de privirea care țintește spre mine, neîncetat. O văd în față, la stânga, la dreapta, oriunde mi-aș îndrepta privirea, e acolo și în cele mai adânci cute ale sufletului meu, acea scânteie din ochii câinelui. Magma din jurul meu devine puțin mai clară și-mi dau seama că efectul de rotire încetează încet, încet. Văd din nou drumul, câmpul, luna și cabina și se rotesc tot mai încet în jurul meu, până când văd drumul în față. Aud zgomotul făcut

de mașină acum, atât de liniștitor, pentru tot ce mi se întâmplă. Sunetul ăsta mă face să mă simt din nou în lumea reală. La un moment dat, am impresia că văd ceva în față, pe drum. Merg câteva secunde și văd cu stupoare că tocmai câinele era cu mine, acolo. Stătea acuma direct în mijlocul drumului și mă privea fix. Trebuie să se dea la o parte la un moment dat, mă gândesc eu, dar câinele nu se mișcă deloc, pare chiar împietrit. Frânez în ultima clipă și opresc direct în fața lui, exact cât să nu-l mai văd. Nu cred că am curaj să ies din autobuz, să arunc o privire prin jur și mă ridic puțin să mă uit pe geamul din față, dar, bineînțeles, câinele nu e acolo, de ce-ar fi, de altfel. În spate nu mai e nici un călător, e totul gol. Luna e din nou albă și câmpul nu mai are nici o buruiană, e plin doar de floarea-soarelui, care pare destul de cuminte. Probabil că am visat, pentru că pare destul de normal acuma, cu excepția faptului că mă aflu nu știu unde, într-un lan. Mă uit la ceas și văd 6:37. Nu se poate, aceeași oră era când așteptam în stație la Lahovari, să nu fi trecut chiar nici o secundă de atunci. Mă uit mai bine la ceas și văd că cifrele secundelor nici nu se mișcă. Să mi se fi stricat ceasul, dar mergea chiar și după ce-am plecat din stație, să se fi terminat bateria, dar atunci nu poate fi 6:37. Ceva îmi spune că aș putea să găsesc răspunsul la tot ce mi se întâmplă prin ceasul de la mână. E ceva real și palpabil și care este guvernat de legile fizice pe care le știm cu toții. Măcar pe astea să te mai bazezi, dar mă gândesc că, la urma urmei și astea sunt relative. Ceasul s-ar comporta, probabil, altfel, dacă m-aș fi mișcat cu viteza luminii, dar nu cred că era cazul acum. Oricum, vreau să desfac ceasul, să mă lămuresc o dată și pentru totdeauna, dar nu găsesc nimic în el din care aș putea trage o concluzie, mai ales că nu sunt ceasornicar.

Mă simt și mai descumpănit. Am sentimentul ciudat, că niciodată nu mă voi mai putea întoarce acasă, că niciodată nu voi mai putea vedea orașul ăla, chiar așa plin de praf și jegos cum era, că niciodată nu voi mai putea da de civilizație, am alunecat într-un loc de unde nu mai pot păși înapoi, ireversibilă alunecare. Tot ce mă mai leagă de ceea ce știam sunt hainele de pe mine și autobuzul, care tocmai acum observ că nu mai are benzină. Chiar de câinele e acolo, pe undeva pe afară, trebuie să cobor, e singura mea șansă, oricum aici pot să putrezesc și, în plus, deja mă cunosc cu dogul german. În această pustietate, câinele mi-e aproape un prieten. Cine știe ce îmi va mai apărea în față și câinele mă poate ajuta. În sfârșit, la aer, parcă a trecut o veșnicie de când n-am mai respirat aerul de afară. Dau un ocol autobuzului și câinele nu-i de fel. Drumul a dispărut de tot și sunt înconjurat din toate părțile de lanul de floarea-soarelui. A mai rămas asfalt doar pe porțiunea pe care sta autobuzul. După ce mă rotesc odată, înmărmurit, nu mai văd nici autobuzul și mă întreb: și ce dacă? Oricum voiam să scap de el, deja mă plictisise de atâta condus. În ce direcție o voi lua acuma, nimic

care să-mi arate calea, totul e amorf în jurul meu, nu fac diferența, în orice direcție aș privi. Asta până mă mai uit în sus și îmi dau seama că luna e singura care reprezintă o direcție pentru mine. Mă îndrept direct spre lună, bine, nu chiar spre lună, că încă nu mi-au dat ăștia aripi, probabil mai trebuie să mă răfuiesc cu vreo două-trei potăi, ca să se întâmple asta. Luna e singura care-mi dă acum un simț al direcției, așa că pășesc prin lanul de floarea-soarelui, dând la o parte o frunză sau o floare din fața mea. Iau o floare, să mă înfrupt și eu puțin, dar în momentul în care o ating pe una, toate celelalte din jurul meu se întorc spre mine în semn de amenințare și parcă tot lanul ar fi pregătit să mă mănânce. “Gata, șefu”, îmi zic în sinea mea și las floarea în pace, dar totuși, ce lan zgârcit, n-am mai văzut așa ceva, din milioanele de flori care erau acolo, nu puteam și eu să iau una, doar una din care n-aș fi luat decât câteva semințe, probabil ca să văd cum sunt. Din când în când, ca și cum m-ar fi orientat prin lan, aud o melodie, dar nu o recunosc, apoi profesorul acela de la curs, care preda undeva, scrie ceva pe tablă și bolborosește pe undeva, deși nu-l văd și toate aceste flori parcă stau într-o stație de autobuz, în așteptarea mașinii, care nu o să vină niciodată și care în cazul lor ar fi o combină. O existență atât de statică, mă gândesc, picăturile măcar făceau ceva, cădeau și cădeau, întruna, aveau un scop în viață și acelea din autobuz erau și nemuritoare. O floarea soarelui, sau mai bine zic acum floarea lunii, doar așteaptă în acea stație de autobuz ca să fie culeasă. În realitate, ea este culeasă, mai devreme sau mai târziu, asta se întâmplă cu floarea-soarelui, dar o floare de lună probabil va sta în stația de autobuz, pentru o eternitate, așa cum picăturile din autobuz sunt nemuritoare în cădere, două existențe așa de diferite și în același timp, atât de înrudite. Mă întreb, oare din care categorie fac eu parte? Probabil că din nici una. Mă așez puțin pe pământul rece, printre plante, ca să mă odihnesc. Tot drumul ăsta m-a obosit. Pământul rece mă atrage și mă las culcat și privesc luna care e tot mai albă acum și nu mai are nici o urmă de roșu. Pământul rece parcă îmi sugerează oboseala și mă atrage tot mai mult, tot mai mult. Parcă mă simt scufundat, alunecat în el. Simt că alunec în pământ și în toate. Acum mai sunt la volan, mergând în mașină, pe drumul fără sfârșit, acum stau în scaunul unui autobuz, așteptând să ajungă în stație, acum sunt în stație și aștept autobuzul, sau în amfiteatru, la curs, văzând pe toți cei din jurul meu și necunoscând pe nimeni și pe acel profesor, sau uneori mă simt acea picătură care cade tot timpul în autobuz. Și altă dată revin la normal, și sunt la fel ca ceilalți, în viața cotidiană, văzând aceiași oameni, dar alteori alunec spre aceste locuri și intru în eternitate.

Martie 1999

SCAUNUL

Mă plimbam de colo colo prin târgul de oale, încercând să omor ce mai rămăsese din fereastra de două ore până la întâlnirea cu prietenul meu. Epuizasem cele două librării, magazinele nu mă tentau și o luasem spre piață. După ce am consumat surpriza de a vedea pe o tarabă ciuperci, despre care am aflat că nu sunt mânătărci, ci “șampinioane”, am intrat, cum spuneam, în târgul de oale. De fapt, am alunecat, firesc, spre spațiul în care se îngrămădeau ulcele, urcioare, cuci de lut, budane pentru viță, copăi, site, papuci, cergi, traiste și, ca un semn de adaptare a artizanatului popular la spectrul de materiale ale epocii, oarecine vindea sacoșe frumos împletite din fire colorate de plastic. Mă uitam după o piuliță pentru usturoi, cu credința fermă că, dacă o găsesc, nu se poate să nu găsesc și usturoi la reîntoarcerea în sectorul agricol, când, deodată am văzut scaunul. Am clipit, mirat.

Apăruse cumva brusc, pe locul unde, îmi aminteam precis, cu foarte puțin înainte, cineva vindea damigene îmbrăcate în împletitură de răchită și sticle ornamentale, înveșmântate, la rândul lor, într-o țesătură de pai colorat, cu modele de covor. Era cocoțat pe tarabă, înalt, auster, dacă nu ușor incomod, atunci sigur nu tocmai confortabil și lenevos, cu picioarele și spătarul sculptate în lemn vopsit în roșu, iar șezutul împletit din ceva fibră vegetală, în culoare naturală. Îmi evoca, nu știu de ce, o încăpere monahală, cu pereții văruiți și groși, cu geam mic, dar luminos, pătrat jos și rotund sus, cu gratii proaspăt vopsite în negru. Roșul lăcuit al vopselei m-a făcut să încerc să mi-l imaginez într-o cârciumioară mică și veselă,

unde s-ar servi pizza făcută în fața ta, pe vatra din spatele tejghelei. Ar fi trebuit să meargă, dar n-a mers. Se părea că nu vrea să accepte orice decor în jurul lui, dar, fapt incredibil și, tocmai de aceea am amânat atâta s-o spun, cei trei indivizi care păreau să-i fie stăpâni arătau ca niște indieni autentici, de la mocasini, la părul strâns în cozi. Acuma, sigur, culorile pe care le aveau nu erau tipătoare ca-n filme, nici coroană de pene n-aveau, dar, dacă nu părul, într-un degrade ca-n poveste, negru cu scilipiri de oțel brumat, cărunț și alb, dacă nu hainele vechi, de piele, cu franjuri, totul cu un aer patinat și vetust, atunci trăsăturile, desenate în linii drepte, ferme, dar mai ales ochii, ochii aceia încărcăți de o melancolie nostalgică, inconfundabilă, aducându-mi în urechile sufletului un puhoi greu de refrene tânguioase, ochii aceia, în care, de la primul contact cu ei, simțeam nevoia irepresibilă să mă scufund, m-au făcut pe deplin conștient că trăiesc o enormă dilemă: fie *întreaga* piață hotărâse să-și bată joc de mine, punându-mă într-un context absurd, fie, pur și simplu, indiferența lumii (și cumplita ei ignoranță) făceau de neobservat această prezență absurdă. Poate că erau luați drept o specie de țigani. Refuzam, desigur, să accept alternativa unei halucinații, individuale sau colective, fie și pentru că rutina, scârboasa rutină a meseriei, mă înzestraseră cu o trusă de metode empirice de abordare pragmatică a situației. Mi-am șoptit în barbă că părea să fie tocmai momentul ca o asemenea înzestrare să fie răsplătită cu o atare dilemă, în care să fie inoperantă.

După o clipă de ezitare, o clipă nu mai lungă decât visul unui șoarece de sub tarabe, am pășit spre... obiect. Căci sesizasem iute că, în ambele alternative, poziția mea era privilegiată. Eram conștient de insolitul, de absurdul acelei prezențe.

Să nu mă întrebați cum am intrat în vorbă cu ei, nici ce limbă am vorbit. Din filmul acelei întâmplări lipsesc, o constat acum, la relatarea ei, secvențe care, poate, pot interesa pe tehnician, dar sunt, în mod sigur, superflue pentru moralist. Omul pendulează, între alte dimensiuni, pe linia dintre acești doi poli și chiar dacă relatarea n-ar fi destinată decât conștiinței mele, aceasta e oricum umană. Dar, cum deocamdată nu mi-e prea clar cui se adresează, hai să încercăm să punem lucrurile într-un început de ordine. Oricum, n-o să susțin că știu azteca, sau așa ceva și, cu atât mai puțin că o limbă s-ar putea achiziționa, instantaneu, în transă. În plus, sunt un antitalent, recunoscut printre colegi, în materie de limbi străine, oarecum invers proporțional cu lejeritatea cu care mă mișc în cea maternă. Dar – am vorbit cu ei. Dacă vorbit se poate chema.

Constat că, oricât aş încerca să obiectivez, elementele de insolit încep să frizeze ficţiunea, dacă nu chiar basmul. Dacă n-am habar *cum* am vorbit şi nu mi-e cu nimic mai uşor să-mi amintesc *ce* am vorbit, concluzia mi se pare miraculos de limpede: Ei erau vii, dar nu existau (sau existau, dar erau morţi?). Schimbul de informaţie se lovea, la fiecare pas, de neechivalenţa conceptelor. Oricum, prezenţa lor acolo (şi, se pare că erau, simultan, prezenţi în mai multe locuri/momente) era o încercare de a scăpa de sub influenţa unui soi de blestem. Nu găsesc alt termen pentru a sugera, cât de aproximativ, sentimentul paradoxal al posedării, drakku ştie cum, a unui concept simultan cu imposibilitatea de a-l exprima. Singura soluţie era metafora şi nu mi-o puteam alege decât în limbajul tradiţional. Voi folosi în continuare acelaşi limbaj hibrid, desigur neştiinţific, dar cât de cât funcţional. Ei trebuiau, deci, să scape dintr-un soi de capcană spaţio-temporală (pe care am botezat-o blestem), pentru a se întoarce şi a trăi (veşnic, fireşte!), împreună cu poporul lor, adică un anumit grup cu anumite caracteristici omogene, într-un habitat căruia n-avem nici un motiv să nu-i spunem “veşnicele plaiuri ale vânătorii”. Acest spaţiu mitic, pe care ne-am obişnuit să-l considerăm un poncif, se pare că are o existenţă obiectivă. Ceva cum ar fi spaţiul în care evoluează substanţa informaţională a individualităţii umane (dar în acelaşi timp şi cea a fiinţei colective!), fireşte, după un stagiul necesar de formare în calculatorul pe suport biologic. Dar, şi tocmai aici e problema, trecerea nu se face automat. Şi nici liniar. Sunt şi aici o grămadă de probleme, mai ales în funcţie de eficienţa stagiului formativ, sau ca să revin la limbajul metaforic, în funcţie de cum îşi împlineşte omul menirea în viaţă. Există, spuneau ei, nenumărate moduri de aţi împlini menirea, dar toate au un element comun: existenţa omului trebuie să aibă o dimensiune creativă. “Amprenta” pe care o existenţă o lasă în mediu depinde de această creativitate. Mi-am adus aminte de vorba populară cu lăsatul unei urme şi mi-am zis că lucrurile au o logică.

Totuşi, în cazul lor, lucrurile se încurcaseră temeinic, pe un plan mai larg. Asta e partea poveştii care, pentru mine, a rămas cea mai confuză. Ceea ce sper că n-am înţeles complet aiurea ar fi faptul că diferite grupuri de omogenitate au, în matricea lor definitorie, în măsură mai accentuată decât limba şi tot felul de caracteristici psiho-biologice, nimic alta decât coordonatele naşterii. Şi, secundar, ale existenţei. Evident şi ale morţii. Rezonanţa între locul naşterii şi al morţii părea să fie esenţialul definitoriu. Ca să revin la limbajul metaforic, chiar dacă simplific şi, poate, vulgarizez, dar mi se pare unicul mod, cel puţin pentru mine, de a contura un punct de vedere coerent în această poveste, aş spune că dialogul quasipermanent al oamenilor cu pământul în care s-au născut (şi, cumva, simultan, cu strămoşii lor!) are o fundamentare (şi, în acelaşi timp, o semnificaţie!) mult mai profunde şi mai esenţiale decât ne obişnuisem noi, la nivelul existenţei

noastre (aș putea spune al culturii noastre). Care ar fi perspectiva lor asupra acestei culturi? Când i-am întrebat asta, am văzut în ochii lor un licăr de surpriză, aș spune, pozitivă. Căci răspunsul ne dă o idee atât despre noi, cât și despre ei, ca și despre relația mutuală. Ei bine, aici mi-a fost mai ușor să echivalez conceptele, căci erau de cuprindere categorială. Ei vedeau “civilizația” noastră ca una diferențială, analitică, analogică și temporală. Am intuit că a lor se deosebea în primul rând prin atemporalitate. Dar și prin integralitate și sintetism.

Ceea ce am numit blestem nu e decât unul dintre conflictele inerente acestei lumi. Acești indieni fuseseră, asta știam și eu, deposeați istoricește de habitatul lor natural. De fapt, același spațiu devenise acum și al altora, care își câștigaseră, prin simplul fapt de a se naște acolo, dreptul lor la mormintele lor. Dialogul cu lutul natal, cu nenăscuții și cu morții, care părea să fie esențialul existențial al acestei lumi, era, astfel, marcat de interferențe, perturbări, confuzie și dezordine. Iar starea de fapt, odată definită ca atare de istorie, îmbolnăvea ambele grupuri. Bine și Samarkandul, Babilonul, atâtea alte civilizații dispărute în fel și chip? Ei, se pare că tocmai de felul și chipul cu pricina depindeau multe. Una era cu ei, care mai existau, fie și diluați, alta cu spațiul european, unde miile de ani stabiliseră un soi de echilibru, care asigura o anume stabilitate fluxului temporal, cu totul alta la Piramide, unde o civilizație arabo-islamică își asumă istoria unui neam stins și complet diferit. Dar Europa a fost teatrul a două războaie nimicitoare doar în ultimul veac! De la cota de imersia a submarinelor participante la acele războaie nu se simte nici cel mai crunt uragan, care produce uscatului pagube comparabile cu războaiele cu pricina, Față Palidă! E suficient să te situezi într-o perspectivă temporală suficient de largă pentru a vedea limpede că atât de contorsionatul sistem de appendice care e bătrâna voastră Europă a trăit un război perpetuu, inserat în mod inextricabil în canavaua istorică a vieții atemporale. Dacă poți depăși inhibițiile inerente condiției tale, în fine, cele determinate de ceea ce voi numiți subconștient colectiv și noi vedem că poți, vei constata că tocmai productivitatea constantă de morți violente a stimulat, a accelerat atingerea echilibrului care asigură acestui spațiu omogenitatea pe care o constatăm la nivelul nostru. Dar nu e un singur echilibru. Există un nivel general și o serie de echilibre locale. De ce crezi tu că am venit tocmai aici? Zona asta e una de maximă stabilitate. Sigur că alte echipe îndeplinesc misiuni similare în alte locuri/momente. Urma lor se pierde în zgomotul de fond al evenimentului cotidian.

Bine și ce era cu scaunul, ce se întâmpla dacă îl cumpăra cineva? Chiar acceptând, de bine, de rău, tot ce înțelegeam, fie și ca ipoteză de lucru, scaunul rămânea fără noimă. Doar nu era fermecat. Doar nu neapărat toate vorbele din basme or avea corespondent conceptual în modelul propus. Altfel, lumea lor ar fi prea stufoasă și, mai ales, ar pierde

mult din dreptul aparent de a o îngloba pe a noastră. Și, la urma urmei, care era rolul meu? Pe ce criterii fusesem provocat să intru în acest joc?

Aici lucrurile stăteau mai simplu decât credeam. Scenariul fusese alcătuit (firește, de echivalenți ai lor pentru ceea ce noi numim scriitori) astfel încât numărul probabil de contacte să fie unu, cu cât mai multe cifre semnificative. Un fel de filtru. Nu aveam nici un merit, poate afară de capacitatea de a sesiza absurdul prezenței lor în piață. Asta m-a și liniștit, nu-mi place să fiu buricul pământului, dar, de ce n-aș recunoaște, m-a și dezamăgit puțin. Ce aveam de făcut? Evident, realizarea contactului nu era obligatoriu echivalentă cu operaționalizarea lui. Depindea de măsura în care la subiect se conjugau caracteristici de compatibilitate cu filtrul (cum era simțul absurdului de care vorbeam) cu imaginație creativă și inițiativă. Altfel, probabil, experiența se putea repeta, ajustând infinitezimal parametri scenariului, inclusiv locul și momentul, având grijă să nu iasă, prin repetare, de sub zgomotul de fond local. Am privit întrebător. Ultimele raționamente le făcusem, deliberat, în gând. Cel mai tânăr a zâmbit în colțul ochilor. Mai trecusem un test. În schimb, aflasem că noi comunicam cel puțin pe două canale. O bănuisem încă după primele momente de uluială, determinate de evidența faptului că vorbeam cu ei fără să știu cum.

Și scaunul? Ce era, totuși, cu el?

N-am mai apucat să aflu. Ne-am prăbușit, cu toții, sub presiunea unui tunet palpabil. Ceva de erupție vulcanică, cutremur, uragan, incendiu de pădure, cascadă, totul multiplicat. O vreme m-am luptat să mențin decorul, pe care zgomotul îl sfâșia în jurul meu. Mai mult din inerție, decât din curiozitate. Căci, printre primele elemente ale noului decor, care se iveau în jurul meu, ca o crisalidă, apucasem, din primele momente, să identific instrumentul de tortură. Plasat cu perfidie (manu proprio), pe un raft suficient de înalt al bibliotecii, încât să nu pot întinde mâna după el, fără să mă scol. Până la urmă am renunțat. Opoziția la ieșirea din somn are cam tot atâta sens ca și cea a fătului. Până la urmă, tot se naște, iar dacă, doamne ferește nu, e mult mai rău. Am contemplat biblioteca în raccourci. Nimic despre nici un fel de indieni. Am întârziat până spre limitele decenței să întorc privirea în sensul opus. Căci, odată intrat, ireversibil, deși oarecum frustrat, în spațiul zilei, știam prea bine ce aș fi avut de văzut. Hainele mele, așezate aproape în ordine, pe...scaunul cu pricina. În timp ce mă complăceam într-o dulce-amăruie imobilitate, încercând să Țes un minim de legături, exact în momentul în care mi-am adus aminte că prietenul meu îmi spusese de unde are scaunul, fără să-mi

aduc aminte și ce spunea, de fapt, ai casei au început să mișune violent pe două voci. Asta pentru că băiatul prietenului meu, demn slujbaș la grădiniță (unde niciodată nu stă toată ziua, plecând mereu la vânatoare, pe dealuri, în Africa...), are un timbru vocal la fel de grav ca taică-su și i se potrivește la mutră la fel de puțin.

Camera în care mă trezisem nu avea geamuri de chilie, cu gratii, nu era văruiată cu alb, nu semăna nici atât a pizzerie de stil vechi (adică italiană, nu americană), era oarecum înghesuită obiectele, mai mari sau mai mărunte, jucând evident rolul unei interfețe a locuitorului cu pereții. Am comparat, fără să vreau, biroul masiv, sculptat, la care, pe scaunul cu pricina, prietenul meu își exercita luxul meditațiilor solitare, înconjurat de sferele concentrice ale conexiunilor umane, care constituie universul fiecăruia, cu mai schematicul lui omolog, din colțul unei camere de zi, la care eu păstram, în felul meu, proporțiile omologiei.

În fine, construcția care-mi servise, atât de ciudat, drept loc de stocare a corpului în timpul experienței pe care tocmai ați cunoscut-o, reconstitui iute două fotolii. Cum timpul matinal trece și aici la fel de iute ca peste tot, ușa s-a crăpat, prietenul meu mi-a dat, din goana calului, indicații cu privire la cheie și a dispărut. Ceea ce mi-a adus, oarecum brutal, aminte că și eu am graficul meu. Nu știu cum se face, dar a trebuit să părăsesc orașul fără a mai avea ocazia să-l întreb de unde are scaunul.

M-am întors la partea mea de cotidian și, apucând să povestesc unora câte ceva, o anume nevoie de sinteză m-a trimis la ideea de a face din acea experiență subiectul unei povestiri. Primul lector al primei versiuni a fost un coleg oarecum opac la ficțiune, dar despre care, știind că era de prin locurile întâmplării, speram să-mi dea un anumit gir de autenticitate a culorii locale. Mi-a răs în nas. Spuse că scena cu scaunul pe tarabă ar fi putut fi reală. Știam bine că nu o trăisem ca atare, aveam și proba materială a piuliței de lemn pentru usturoi. Altceva nu mai cumpărasem din piață, cu excepția unui kil de mere, pe care le mâncasem, pe rând, cu prietenul meu, în liftul, oprit între etaje, al blocului său. Dar așa fi putut, susținea colegul, cumpăra un scaun identic, sau prea puțin diferit, în anumite zile, când le aduceau spre vânzare, cei ce le preluau de la producătorii lor artizanali, "pensionarii" din Gherla.

Cum asta era exact situația de manifestare a memoriei pasive, am realizat că prima explicație a prietenului meu despre decorul său de intimitate fusese tocmai cea de mai sus. Îndată după asta, însă, atenția mi-a fost focalizată pe probele materiale ale proaspetei sale călătorii în jurul Piramidelor. Din amestecul de kitsch și mister, mâna mea a ales în mod absolut autonom o amuletă reprezentând un scarabeu, dintr-un material de o bizară culoare tourquoise. Până și

paharul de țuică băștinașă cu care am sfințit, fără exagerată economie, soborul de probleme pe care ani de zile și sute (uneori mii) de kilometri le acumulează între prieteni încăpățânați, l-am apucat mereu cu boțul viu de culoare nostalgică în mijlocul palmei. Așa că, nu-i de loc de mirare că am reușit să uit cel mai eficace tocmai amănuntul de care a găsit cu cale să se lege Domnul subconștient.

Tocmai modificasem scenariul povestirii, savurând, cu anticipație, multiplele speculații pe care aveam să le fac pe seama libertății, eliberării, libertății în reclusiune prin creație și așa mai departe, când, într-o zi de toamnă splendidă, în care eram în mod excepțional absolut bine dispus și fără nici o grijă imediată, am fost acostat, discret, într-un tramvai, de un individ cu aspect de un dubios anodin, care mi-a șoptit scurt, fără nici o introducere: "Tăticu' îți scoți imediat din scăfârlie povestea asta și nu mai faci nici o aluzie la ea nici în fața confesorului, nici a Marii Adunări Naționale. Nu-i de joacă și cu atât mai puțin de nasul tău. Ca să te poți liniști destul s-o poți uita iute-iute, mulțumește-te cu faptul că ai picat ca musca-n lapte. O eroare de acordare care nu se va mai repeta." Reflex, am privit pe geam. Stația următoare nu era încă foarte aproape. Am pus o întrebare deliberat idioată: "Și dacă se mai repetă?" "Nu te... pe tine grija. Oricum, cei mai mulți peste care am putea cădea cu un contact din greșeală au mai puțină imaginație ca tine, dar tu ai să fii, cu siguranță, mai cuminte ca oricare dintre ei. Da? Tu o să fii cuminte și o să uiți. Da?" Ca să nu vadă că marcase un punct, am pus a doua întrebare idioată, fără să fie nevoie să simulez prea mult.: "Și ei? Ce s-a făcut cu ei? Trans..."

Și a coborât. În așa fel încât n-aș fi putut încerca să cobor după el. A dispărut în mulțime. Tramvaiul a plecat din stație, iar eu am contemplat, o vreme, deformarea, în perspectivă a locului unde se topise necunoscutul, prin fereastra din spate, lejer prăfuită, a tramvaiului de periferie.

26 – 28 noiembrie 1980, 7 octombrie 1999

BRIGADA. (DIVERSE)

Primisem o invitație la poliție și, în cele câteva zile cât aveam de așteptat, nu avusesem timp să-mi fac probleme. De abia în dimineața respectivă, alergând după alte tramvaie decât de obicei și pătruns de credința că merg la o firmă mai serioasă decât celelalte, unde o eventuală întârziere ar fi atras nu numai un evantai de măsuri administrative, ci m-ar fi descalificat cu totul, m-am pomenit atât de surescitat, încât uitasem că nu știam ce voiau de la mine. Inima începu să-mi bată mai tare și mă încordai pe dinăuntru mai ceva ca la inspecția colonelului, repetând în minte replici politicoase, exacte, rostite neapărat pe un firesc ton militaros, la întrebările pe care urma să mi le pună un personaj pe care nu mi-l puteam închipui decât sever, pedant și căruia nu i-ai fi putut ascunde nimic, indiferent dacă gradul i

s-ar fi putut ghici prin îmbrăcăminte. Colocatarii platformei vagonului de tramvai nici nu bănuiau laboriosul meu proces interior, când mi-am făcut loc, discret dar important, printre sacii câtorva țărani întârziați, care descindeau în piața din apropiere. Din trei pași am și înghițit jumătate din lungimea străzii adormite și am întins țănoș cartonul, încă neîndoit, al cărții poștale prin care fusesem invitat, ofițerului de serviciu, care bara culoarul de intrare spre interior cu circumferința generoasă a centironului. Am precizat, tot discret, că sunt invitat, lăsând să se înțeleagă că am fost deranjat dintr-un scaun suficient de capitonat ca să dau niște informații de rutină, că doresc să sprijin organele noastre care... și, mai ales, că aş dori să mă întorc rapid la munca mea importantă. Evident, toate astea numai din tonul vocii și atitudine. Dar dumnealui, concentrat să focalizeze textul, părea insensibil la nuanțe. Nu-i nimic, mi-am zis, probabil lucrurile serioase

Încep dincolo de această poartă prozaică, pe semne nici Argus nu bănuiește minunățiile care..."Poftiți, tovarășu' ", își încheie dumnealui munca încordată, cu un răsuflat eliberator. Am urmat un itinerar, firește complicat, mereu atent să nu întârzii nici măcar o secundă peste ora fixată. Aveam, totuși, timp să remarc faptul că majoritatea celor întâlniți erau civili, de ambe sexe, unii cu fețe tipice de oameni care așteaptă (oare, în acest spațiu, ar trebui să spunem că "execută așteptarea"?), câteva fetișcane, învârtind hârtii și măsurând pe toată lumea, fără părtinire, prea puține uniforme și, în sfârșit, o serie de flăcăi cu fețe nebărbierite, alură de schiori și conversație degajată, care nu rimau cu nimic.

(Ca un superb omagiu adus ideii că istoria se repetă, la o vizită quasi-similară, cel puțin ca motivație, distanțată cu o generație și doar câțiva kilometri, centironul de la intrare era la fel de obtuz, dar mult mai vulnerabil la politețuri, postulanții care așteptau erau mult mai nerăbdători, dar și mult mai nesiguri, flăcăii în civil nu mai erau nerași, nu mai aveau alură romantică, de schiori, ci, mai degrabă de disk-jockey, erau, fără excepție, dotați cu celulare, arătau mai bine hrăniți și mai relaxați, doar pițipoancele, în ciuda unor deosebiri exterioare, păreau aceleași, nemuritoare și reci)

Dar, iată-mă ajuns la capătul unui ultim culoar, numărul camerei unde trebuia să ajung încă nu se zărea, intru, totuși, după ce bat la ușă, doar trei persoane înăuntru, mese și scaune goale, un geam cu gratii, alături unul dintre cei trei, în civil. Unul singur e în uniformă, locotenent. Mă prezint aproape regulamentar, întind cartea poștală cu un gest căutat. Omul o întinde, plictisit, fără o vorbă, celui alt civil, mai apropiat. Abia acum iau seama la el, e cărunt, îndesat, cu haină de piele. Haiti! Asta e gradul mai mare, cel puțin maior, ar fi trebuit să mă adresez lui de la început. Falsă problemă, omul îmi întinde, posomorât, cartolina, din același gest indicându-mi ușa din spatele meu. Are tocmai numărul care mă interesa, dacă m-aș fi uitat nu mai era nevoie să întreb. Intru fără să bat, ușa e capitonată pe dinăuntru, de data asta nimeresc din prima, întind cartonul celui mai în vârstă, repetând poezia, fără nimic din regia pe care mi-o pregătisem, cenușiu, impersonal. Așteptați pe culoar, n-a venit tovarășu'. Fiind concediat, n-am mai investit nici o privire către celălalt din cameră, am ieșit, prin camera intermediară a celor trei, am luat loc pe o bancă lustruită de atâtea șezuturi (*altă deosebire față de vizita omologă de mai târziu, când banca era mult mai incomodă, mai impersonală, mai puțin intimă*). Începu să se adune lume, de tot felul. Rumoarea și agitația încep să urce și, cu toată semiobscuritatea de pe culoar, am reușit să disting repede oamenii firmei de solicitanți, mai ales că se tot vorbea ceva de o ședință la club. Printre cei care vorbeau, grupul de

flăcăi cu care mă intersectasem pe potecile firmei. Oboseala de pe fețele lor m-a făcut să presupun că fuseseră de serviciu peste noapte, cine știe prin ce cârciumi, urmărind cine știe ce elemente descompuse, săracii, iar acum îi ia de odihniți, cu ședința. Nimic nu putea să mă asigure, dar am intuit că omul care semnase invitația, omul meu, nu se afla printre ei și atunci, pentru prima oară oarecum destins, de la sunetul ceasului dimineții, deși se profila un neplanificat stagiul de așteptare, mi l-am imaginat, nu știu de ce, pe omul meu, întârziind să vină la birou, ca să aranjeze, pe masa cu pânză roșie de la club, flori, pentru comandant...

În sfârșit, au dispărut cu toții. Toate camerele de pe culoarul meu au rămas pustii, în afara celei de trecere, unde, dacă observasem corect, ar fi trebuit să fi rămas locotenentul și civilul de lângă fereastra cu zăbrele. Cetățenii care așteptaseră cu mine, pe semne mai rodați, au dispărut și ei, pe neobservate. Mirosiseră, cum se vede, că ședința avea să țină. Cum nimeni nu se ocupa de mine, am decis să rămân pe banchetă, cu destule reminiscențe din mimetismul militar care se instalase, pe negândite, încă de la prima lectură a invitației, ca să-mi țin căciula mea de piele neagră, țărănească, orânduită aproape reglementar, pe genunchi, deasupra tipsiei cărții poștale. Dacă, totuși, "tovarășu" meu vine pe neașteptate și nu mă găsește? Facă ceilalți ce-or vrea, eu rămân.

O vreme nu s-a întâmplat nimic, apoi începură să sune telefoanele simultan, în mai multe camere pustii. Am privit timid spre ușa întredeschisă în spatele căreia, probabil, cei doi supravegheau întreg sectorul, fără să îndrăznesc o imixtiune. După câteva minute ușa se deschise larg și în pragul ei apărură locotenentul cel masiv, înăbușindu-și un căscat, păru să mă descopere, cu o umbră de satisfacție și mă întrebă dacă n-aș dori să stau un moment în locul lui, până răspunde el la telefon. Practic fără să-l intereseze ce fac, a intrat leneș în camera în care telefonul rămăsese insistent. Am reintrat în ea, era cea cu pricina. Abia un pic mai luminos decât pe culoar, singura sursă fiind fereastra zăbreliată, dând, pe semne, către o curte interioară înghesuită. Se făcea, deci, o fermă economie de energie, ceea ce îmi sporea încrederea în principialitatea firmei. M-am uitat mai atent la civilul, care nu se mișcase de lângă fereastră, de altceva nu te puteai agăța cu privirea și tocmai începusem să mă întreb prin ce-mi atrăgea atenția, când, în spatele meu, a izbucnit, surprinzător, vocea unui difuzor. M-am întors, tresărind. Un difuzor banal, de radioficare (sunt rafinați tipii!). Am recunoscut repede vocea unui personaj între două vârste, care, cu jumătate de oră în urmă le vorbea flăcăilor cu aspect de schiori și celorlalți civili, pe un părintesc ton de comandă. Abia după câteva clipe după ce recunoscusem vocea a pătruns până la mine și sensul cuvintelor: "Așa cum v-am subliniat în repetate rânduri, tovarăși, nu mai merge. NU MAI MERGE! Până când o să ne

scăldăm în anacronismul ăsta călduț? Țara întreagă e cuprinsă de o suflare înnoitoare, muncitorii câștigă mai mult în cadrul acordului global, se tinde spre trecerea Consiliilor Populare, a organismelor economice centrale, chiar a ministerelor, pe principiile sănătoase ale autogestiunii și autofinanțării, poeți importanți cer, în presa de cea mai largă popularitate până și trecerea fotbalului la producția netă și noi păzim ordinea publică în regim bugetar? Nu mai merge, măi tovarăși, măi băieți, nu...”...Am ieșit din cameră în vârful picioarelor, cu spinarea pisică. Am tentat doi pași spre camera cu telefonul. Locotenentul cel simpatic stătea lejer, picior peste picior, iar conversația lui abunda de “dragă”. Pesemne, terminase convorbirea oficială și acum...iată, mi-am zis, dacă propunerile vocii de comandă ar fi prins deja viață, omul acesta ar fi mai responsabil, nu și-ar mai suna logodnica de la telefonul unui serviciu, care, nici nu e direct al lui. E drept că nici eu n-aș mai avea șansa să aflu toate astea. Ce întâmplare, dom’le, să cad la așa un secret de serviciu, mai bine mă duc să aștept în stradă.

Dar curiozitatea a învins. Conversația telefonică nu dădea semne de stingere. Am refăcut pantomima pe coridorul lung și întunecat, în sens invers, m-am apropiat de difuzor: “și acum să ascultăm propunerile tovarășului locotenent”...și aici, un hârâit m-a împiedicat să disting numele. “Tovarăși, eu am studiat chestiunea serios, ba am alcătuit și un plan de măsuri, de fapt un proiect. Pe care îl supun adunării generale. Principiul producției nete să fie, la noi, valoarea pagubei evitate, tovarăși. De exemplu, dacă brigada diverse prinde un hoț de biciclete și recuperează, să zicem, trei din opt, valoarea adusă va fi valoarea de expertiză a bunurilor, confirmată de cetățenii păgubași, prin procesele verbale de predare–primire. Sau, dacă secția economică depistează un responsabil de aprozar, care, împreună cu clica lui făcea pagube de sute de mii avutului obștesc, vânzând marfă de calitate a II-a cu preț de a I-a, atunci sutele de mii intră în beneficiul formației, secției sau întregului departament, depinde de nivelul de aplicare a acordului global. Iar după o perioadă judicios dimensionată, putem extinde procedurile, putem generaliza experiența, propunând colegilor de la contrainformații să adapteze principiul la specificul muncii lor. Ehei, acolo ar putea fi vorba de aport valutar, tovarășii ar putea deveni eroi ai muncii socialiste, ca să nu mai vorbesc (și, aici vocea i se îndulci) că, o eventuală extindere a acordului la întreaga instituție pe care o servim cu toții, ar fi...vă dați voi seama, în fine, poate prindem și excursii în străinătate...Ce ziceți? Și dacă...” “Nu merge, tovarășe comandant, nu merge, mă băieți, nu merge. Să mă scuze colegul de întrerupere (o voce diferită, cu un accent tărăgănat și vag mucalit). Pur și simplu, nu merge. Și eu am întocmit studii, da’ la arhivă și la documentare, după cum a ordonat tovarășul comandant, care de mult se zbate să găsim împreună cadrul potrivit, nu se

poate face treaba asta oricum. Sigur că trebuie făcută, dar e mai rău s-o faci oricum, decât să amâni s-o faci, până ce găsești cum s-o faci bine și corect. Iată care sunt concluziile studiului de documentare pe care l-am întocmit eu: în primul rând, de când s-a dat drumul la bicicliști pe arterele principale, traficul acestor vehicule a scăzut. S-au speriat bicicliștii de marile bulevarde, măi tovarăși. Apoi, rămâne între noi, nu prea se găsesc biciclete. Deci, obiectivul delictelor e problematic, apoi, tehnica delicvenților s-a perfecționat, nu stă pe loc, știți și voi cum arată graficul cazurilor rezolvate, la capitolul ăsta, de care am început să mă ocup (și aici, cu toată calitatea mediocră a difuzoarelor, am surprins o nuanță deosebită în vocea oricum ironică)...ă, pe ultimul trimestru. Pot da contraargumente documentare și la alte capitole, iar ca observație personală, aș sugera colegului Cutare că nu prea văd cum diferența de preț, care e suportată de cetățean, din bugetul familiei lui, e avut obștesc, dar, sunt gata să-mi păstrez observația pentru mine, dacă-mi promite să se ducă să-mi cumpere un iaurt, că n-am mâncat nimic, de ieri dimineață și am convocat mai mulți..." Și aici a intrat locotenentul. Până să sesizeze el că eu ascultasem secrete interne, m-am eclipsat discret. Culmea coincidenței, difuzorul a hârâit și a tăcut. A sunat alt telefon. Lung, insistent. A venit dinspre scări un maior. N-a răspuns la telefon. A intrat în camera celor doi. A închis bine ușa capitonată. Telefonul, plictisit să behăie degeaba, a tăcut. În liniștea bruscă am auzit bolboroseala unei conversații. De rutină, probabil. Mi-am netezit din nou căciula, peste cartea poștală fără nici o cută. Ușa s-a deschis. Maiorul a întrebat, din prag, întors către interior: "Și tu ce-ai făcut, băiețică?" O voce, care m-a speriat, a mormăit: "N-am făcut nimic." Telefonul a sunat din nou, maiorul a privit întrebător, vocea locotenentului a precizat, dinăuntru, că-l caută pe comandant, care-i într-o ședință, apoi a adăugat, nu se știe de ce, că el e de la o altă circă. Maiorul a plecat.

Au început să coboare de pe scară. Au început să se foiască. Au început să apară și alții, cu invitații, ca a mea. Și alți postulanți. Nu pot să-mi imaginez cum au mirosit, cu precizie de ordinul minutelor, momentul terminării ședinței. Ceva de biocenoză. Începusem să mă simt obosit, dar mai ales, descumpănit. Căutam un punct de reper. Mi-am făcut curaj. Am intrat din nou. Erau mulți, în ambele camere. Cei din camera "mea" m-au asigurat că-i preferabil să vin după-masă, pe omul meu îl trimisese comandantul undeva, într-o misiune. Bineînțeles că-n misiune, măcar de l-ar fi trimis să-i aducă mașina de la service. După-masa nu mai era, deja, foarte departe. Am ieșit, totuși, să dau oarece telefoane, să spun colo și dincolo că mai întârzii puțin, să nu se îngrijoreze nici unii, nici ceilalți, oriunde ar fi. La întrebările, legitime, de la celelalte capete ale firelor (trecuse, pe nesimțite, o bună jumătate de zi), am tras de timp, spunând, ambiguu, dar implicit important, că nu-i nimic deosebit, dar situația e mai complexă decât pare. Astfel încât s-ar putea să mai dureze nițel. Cât

de nițel? Păi...nu foarte mult. În sfârșit. Am lăsat, intenționat, ușa cabinei deschisă, spre zgomotul exterior, inutil, unul dintre capetele de fir nu înghițea, pur și simplu, genul ăsta de texte idioate, așa că tensiunea amenința să crească. În criză de subiect, am panoramat piața, prin pereții cabinei. Din furnicar s-a desprins un cetățean, care și-a rezemat bicicleta de o balustradă din apropiere. Privindu-l cum acționează, expert, siguranța, cu cablu de oțel și cheie Yale, m-am auzit spunând, pe un ton pe care am reușit, instantaneu, să-l fac să sune sigur și natural, că motivul convocării trebuie să fie legat de reclamația, de acum doi ani, a furtului fostei mele biciclete, Roxana. Probabil, la ei se ia după locul citat în reclamație, nu după domiciliul reclamantului, d-aia nu m-au chemat la vechea noastră circă. Și, mai pot presupune (eram din ce în ce mai surprins, pe măsură ce mă auzeam vorbind!), că, dacă m-au chemat pentru asta, atunci nu poate fi vorba decât că mi-au recuperat-o. Declic. Zbang. Apoi, ușa cabinei și pași automați prin piață. Abia peste o vreme, la o coadă, la langoși, mi-am dat seama cât îmi e de foame și, printr-un recul ciudat, am fost izbit de șocul uimirii în fața deducției pe care tocmai o făcusem, dar pe care o auzisem, în minte, ca pe produsul cuiva străin. N-avusesem de gând decât să liniștesc pe cineva la telefon. După uimire, urmă al doilea șoc, al emoției. Singur în fața raționamentului, care, acum mi se părea plauzibil (în fond nu apucasem să mă întreb serios de ce mă chemaseră). Un timp am umblat buimac, izbindu-mă de imaginea vechii mele camarade, căci ne putem înăbuși orice, afară de speranță. În numele căreia, un gând perfid își făcu loc, insidios. Aflasem secretul acelei ședințe printr-un lung șir de improbabilități. A-mi regăsi bicicleta, era, ab initio, tot atât de improbabil. Semnificația faptului că aflasem ceea ce aflasem, mai ales în modul în care aflasem, n-ar fi trebuit să fie alta decât că mi-aș fi regăsit camarada.

Aceia care vor fi avut ideea creață de a-și boteza obiectele personale, în particular bicicleta, vor fi de acord că eficacitatea torturantă a mecanismelor speranței e de o perfidie față de care blânda inchiziție ar fi făcut o figură naivă, ca un traforaj cu pânze de fier moale. Rezultatul e lesne generalizabil, căci nu e om să nu fi avut de-a face cu speranța.

Ei, bine, n-am să vă mai povestesc despre orele intermediare, în care m-am plimbat, singur, reflectând. Sigur, în mintea mea și-a făcut loc constatarea de bun simț că eu nu sunt buricul pământului. Una dintre cele mai mărunte consecințe ale acestei premise elementare ar fi că nu tot ce se întâmplă în jurul meu, chiar implicându-mă trebuie să aibă semnificații personale. Stratificându-se, natural, evenimentele zilei scoaseră la suprafață cele aflate la difuzor. Am încercat să le duc mai departe, măcar cu câțiva pași, spre consecințele logice. Am căutat chiar repere istorice. Culmea e că am și găsit. Tabloul la care am ajuns, pe o cale aproape deductivă, colorându-l, ici și colo cu pete de improvizație imaginativă, e,

În același timp, atât de surprinzător și atât de banal, încât nu-l pot amesteca cu nimic din ce am relatat până acum. Dar, ceea ce mi se părea cel mai interesant, era că nu găseam un răspuns satisfăcător la întrebarea de ce mă angajasem atât de adânc pe calea acelor speculații. Evident, emoția eventualității recuperării unei biciclete furate cu doi ani în urmă, chiar dacă o socotisem camarada mea și-i dădusem un nume, nu era suficientă.

Ajuns în acest punct, am constatat că mai era puțin până la ora la care mi se spusese să mă reîntorc. Am luat, din nou, în răspăr, filmul zilei. Odată și încă odată, căutând, în memorie, amănunte care să-mi fi scăpat, la prima trăire. Aparent, n-am găsit nimic. Poate, totuși...cine știe, limbajul ofițerilor, la acea ședință, spionată involuntar. Intrasem, de dimineață, doldora de prejudecăți, explicite, dar mai ales implicite, tradiționale și tradițional contradictorii. Majoritatea deja răsturnate. Am reluat, pentru a treia oară secvența, la faza cu intervenția vocii critice, târăgănite și vag ironice, să nu mă întrebați de ce, tocmai în momentul în care, pentru a doua oară în ziua de azi, intram pe aceeași poartă, de data asta anonim și absent. Da, cred că din toate cele, tocmai textele mă miraseră. Și la ce duce asta? Am ajuns la etaj, unde culoarul așteptării matinale era deja plin. Am recunoscut câteva figuri, de dimineață, am stabilit, în câteva vorbe, că suntem câțiva în aceeași situație. A trecut costumul bleumarin, cu voce de comandă, a dat, părintește afară jumătate din lume. Nouă, celorlalți, ne-a luat, automat, cartoanele, am apucat să văd că al meu nu mai era scrobit. A deschis ușa, a dat, cu aceeași voce domoală, fără replică, ordine, s-a întors și a plecat. Când a trecut pe lângă mine am apucat să observ că are ochii obosiți. S-a deschis, din nou, ușa. A apărut un băiat tânăr. Nu semăna nici a schior, nici a funcționar de poliție. Slab, tras, nebărbierit, cu un pulover negru, pe gât. Ținea în mână un pahar de plastic, cu o chiflă în echilibru pe pahar. Până să facă doi pași spre noi, de pe pahar s-a desprins o etichetă de brânză cu smântână. Mi-a fost simpatic de la început, pentru că bănuiam brânza ușor acrită și, când s-a scuzat, vulnerabil, că nu mâncase nimic de dimineață, i-am temperat, prompt, pe ceilalți, care începuseră vocifereze și am vrut să-l invit să mănânce mai întâi și abia apoi să ne cheme. A zâmbit, obosit și a comentat, cu humor, că aici nu e armată, ca ordinul să se execute întocmai și când ai timp. Cu toate că aș fi vrut să discut cu el, m-a repartizat altuia, mai bine legat, dar nu mai puțin obosit (simpatia și afinitatea nu sunt întotdeauna neapărat și reciproc active). Acesta învârtea, surâzând, o foaie îngălbenită în mână. Am recunoscut ușor reclamația mea.

Înainte de a se așeza la birou, invitându-mă să iau loc de partea cealaltă, a avut (din același gest al mâinii) timp să refuze net jumătatea de cină oferită de colegul cel slab, zicând, de fapt mormăind, că el termină repede, că tovarășu'

(adică eu) nu e...tovarășu' e...(și nu și a mai subliniat considerațiile psihosociale cu alt gest al mâinii, părea un tip economicos, s-a mulțumit să rânjească încă odată). Mi-a precizat, apoi, că el preluase cazul cu prea puțină vreme în urmă, că s-a pus imediat pe treabă, pentru a face totul pentru rezolvarea lui (aici, alt rânjet afurisit, claviatură și mustăcioară gen Nino Manfredi), m-a întrebat, fără a-și ascunde ironia, ce pretenții am, apoi, aparent fără legătură, a precizat că oricum e nevoie de o formă pentru a închide dosarul, dându-mi să înțeleg că mingea e în terenul meu, în sensul că inițiativa îmi aparține. Ei, bine, și de abia atunci, după o zi plină și, oricum în afara obișnuitului, am avut revelația că ăsta-i primul detaliu real și că, de fapt, abia acum venisem la poliție. Tot restul trebuie să fi fost un vis. Am reușit, totuși, să mă țin tare (în raport cu emoția eventualității recuperării, căreia n-ar fi trebuit, sub nici un motiv, să-i dau drumul) și să-i explic tipului că mi-e simpatic (nu exageram mult), nu vreau să-i fac greutăți în munca cea nouă, drept pentru care, el n-are decât să-mi dicteze și eu o să scriu și o să semnez tot ce crede el de cuviință că ar fi de natură să-i rezolve problemele administrative. Am adăugat, pe un ton târăgănat, șarjat, ușor de sesizat, că nu-s naiv, sunt sigur că el nu mi-ar putea dicta nimic cu care conștiința mea individuală n-ar fi de acord. E clar că mă dumirisem că-i recunoscusem vocea din difuzor, măcar de-ar fi fost din vis. Mi-a mulțumit pentru cooperare, cu același zâmbet, în care începui a desluși o nuanță cinică și am manevrat, apoi, în așa fel încât să ieșim, practic, simultan din circă. Pe stradă l-am invitat, familiar, la o bere, precizând că ideea-mi venise în orele de așteptare, când mai visam să-mi recuperez bicicleta. Dar putea să fie sigur că invitația nu e formală, pentru că, oricum îi sunt recunoscător, pentru ce învățasem azi de la el. Mărturisesc că nu știam încă în ce mod aș putea să aduc vorba de ședința spionată, fără voie, ca să nu-l sperii. Mi-am zis că fie ce-o fi, hai să-i fac jocul și, mimând rânjetul lui, am spus că, din neglijență, un arestat și un cadru străin de circa lor, ascultase, de dimineață, un fragment dintr-o ședință cu comandantul. La faptul că ascultasem și eu, civilul fără cazier, contemporanul de pe stradă, simplul cetățean, omiteam, șugubăț, să fac aluzie pe față. Ei și, toate-s la fel, a îndepărtat el subiectul, cu un gest convertit în reluarea halbei cu bere. Asta, ori are școală mare, ori nu-și dă seama. A trebuit să mă descopăr, provocându-l: "Și ziceți că s-au speriat bicicliștii de marile bulevarde?" Tipul râse larg, după doar un scurt moment de încremenire. Larg, altfel decât rânjetele de până acum cu toată claviatura, dându-mi, subit, o nouă dimensiune a personajului: "Dom'le, parc-am auzit eu ceva, că s-a făcut o gafă și s-a dat pe circuitul de apel. Mata ai luat-o în serios? A fost, ce-i drept și ședință cu comandantul, la ora aia, dar nu s-ar fi putut întâmpla așa ceva. Sigur, clubul are stație, dar cu circuit intern, în difuzoarele din sală, pentru acustica sălii (aici, ceva mi-a izbit, din nou, urechea, tonul rămânea vag ironic, dar vocea

devenise mult mai închisă, altceva decât râsul). Eram câțiva, înghesuiți în centrala telefonică, citeam un text de brigadă, ce, n-ai auzit de brigadă artistică? Doar poliția nu-i scutită de participarea la Cântarea României, nu? În centrală-s și circuitele de apel, care răspund în difuzoarele din camerele de lucru. O legătură aiurea...De altfel, dacă tot ți-am spus, află și pentru ce-ai așteptat atâta, degeaba. Instructorul e un băiat fain, colegul cu brânza de vaci, are școala populară de artă, să vezi ce bine imită vocea comandantului, cu mutra aia de aschimodie. Evident, comandantul nu știe, va afla sâmbătă, direct la spectacol. E urgență mare, faza pe sector, noi n-am vrut să intre în circă regizori profesioniști, cât îl avem pe Toni, avem noi dichisu' nostru. Băieții au conchis că finalul trebuie refăcut, așa că m-am ascuns să-l fac, eu sunt textierul. Mi-o zis Loți, tipu' ăla chel, de lângă biroul meu, că le-a zis la cetățeni că m-o trimis comandantu'n misie. Noroc. Stai, numa', să vezi ce discurs mișto ține comandantu'n final: "Idiotule, nenorocitul, până când crezi c-o să ne bați la cap cu statistici cretine, că aia nu merge și ailaltă nu merge, nu v-am ordonat că-i musai? Uite că se găsi locotenentu' Bulă să ridice obiecții competente. Unde drakku vrei s-ajungi, mă, prăpăditule? Să plătești bilet la tramvai, să stai la coadă? Vrei s-ajungi cetățean?"

-Noroc, dom'le!

-Noroc.

-Pe la noi se spune Servus.

-Servus.

-Mai bem una? Fac eu cinste, de data asta.

-No, mulțam fain. (Știam și eu dialectul, dintr-o îndepărtată copilărie). Nu, că-i târziu.

Și ne-am despărțit în tăcere, plecând fiecare pe drumul lui.

(Vizita ulterioară, la care făceam aluzie, a fost de o simetrie absolută și ironică. Rolul meu în noul furt și noua încercare de recuperare, a altei biciclete, nebotezate, fiind pasiv. Spre surprinderea unanimă, poliția a recuperat aceea bicicletă chiar de Ziua Poliției. Episodul, cu alt conținut emoțional, a rămas lipsit de aventură, adâncime, semnificații ramificate, provocări și eflurarea tentației unei prietenii. Dar, să nu mă întrebați, după amândouă, pe care l-aș prefera. Nu știu. Nu le poți avea pe toate).

10 decembrie 1979, 1 mai 2000

PE ZID

Oameni buni, trebuie să-mi spuneți ce să fac. Am ales forma acestui afiș lipit pe ziduri pentru că nu am găsit alta mai bună. Nici o alternativă, oficioasă, dar mai ales oficială, n-ar fi putut fi eficace. Dacă, după ce veți lua cunoștință de cele pe care le voi relata, aveți ceva pozitiv de spus, folosiți aceeași metodă: notați-vă coordonatele, sau/și schițați-vă ideile.

Sunt un medic onest la locul meu de muncă și, din cea mai fragedă tinerețe mi-am petrecut marea majoritate a timpului așa zis liber studiind. Nu că m-ar tenta publicitatea pe care presa, mai ales cea audiovizuală, o face oricărui taumaturg, cu sau fără acoperire. Și, oricum îmi e mai mult decât greu să încerc să exprim întreaga complexitate a problemei și a dramei – în limbajul, fatalmente reportericesc pe care-l impune, această modalitate insolită de a-mi comunica preocuparea.

M-a interesat întotdeauna sfera psihicului uman, cu un accent pentru afectivitate. Aș putea chiar spune, fără să exagerez de fel, că acest interes coboară, desigur în forme tulburi, practic ininteligibile, până în prima copilărie. Cum în anii orientării și formării profesionale, detractarea psihanalizei era undeva între normă și dogmă, o formă insidioasă și ineluctabilă a spiritului de contradicție inerent, ca și egoismul oricărui om normal, a jucat rolul decisiv în cataliza unei aplecări naturale spre ceea ce aveam să lămpesc, în paradoxalul beneficiu al cunoașterii umane.

Ca să nu plictisesc din capul locului cu întortocheate preliminarii de autobiografie analitică (nu eu sunt subiectul acestui demers), mă grăbesc să precizez că am conchis, încă din ultimii ani de facultate, că întregul freudism este superfluu. Sau, mă rog, nu departe de asta. Nevrozele pe care le-a elucidat Freud, complexe pe care le-a identificat și analizat, sunt dintre cele mai banale, chiar triviale. Iar industria psihiatrică occidentală, de fapt americană, este, într-un procent înspăimântător, o maimuțăreală. Sigur, excepțiile inerente ajung la rezultate la fel de uluitoare, dar și asta e în afara subiectului meu. Cel puțin în mod direct. De altfel nici abordarea complementară, din direcția contemplativ-sintetică a ceea ce cultura creștină numește "discipline sapiențiale", de extracție asiatică, nu-i, în procente comparabile, decât altă maimuțăreală, asta afară de cazul că-i o formă pernicioasă de inginerie psihosocială. Dar, nici asta nu-i subiectul meu.

Ceea ce era de reținut din gândirea lui Freud era ideea că orice nevroză se bazează pe un blocaj psihic, determinat de o situație conflictuală, manifestată deseori în copilărie, sau chiar mai înainte, iar conștientizarea cât mai deplină a conflictului reprezintă o premiză, o șansă în reducerea lui. Ori de câte ori mă întâlneam, în jurisprudențe medicale, sau în literatură (care, mînuită cum se cade, e laboratorul ideal), cu exemple de funcționare a mecanismului, îmi aduceam aminte, cu veșnica mea îndărătnicie, de acel inegalabil banc, cu deosebirea dintre un nebun și un neurastenic: primul spune senin, că doi ori doi fac opt, al doilea, că fac patru și tocmai asta îl enervează. Trebuia să existe ceva dincolo de acest paradox. În același timp, continuam să visez că aș putea încerca să generalizez noțiunea de complex, să elaborez o schemă rațională de identificare a cauzelor acestora. Mai fabulam, în special sub influența lui Ortega y Gasset, că majoritatea oamenilor aparent normali sunt marcați de complexe, mai mult sau mai puțin "benigne", nu atât compatibile, cât mai ales nonincompatibile cu mecanismul echilibrului psihic (nu-i nici o aiureală aici, compatibilitatea e, ca să zic așa, incompatibilă cu logica bivalentă). Iar acest efect pare a se asemana cu adaptarea bacteriilor la om: doar 3 % dintre speciile lor provoacă boli, ca o măsură a inadaptării mutuale. Spun pare, căci, deși există o similitudine cantitativă, fenomenele de adaptare sunt net distincte calitativ: într-un caz e vorba de acomodarea reciprocă a două forme de viață, fiecare cu propriile instrumente active, iar în al doilea, de acomodarea unilaterală a celei mai complexe creații a naturii, psihicul uman, la o constrângere exterioară.

Nu văd, acum și aici, rostul descrierii în detaliu al drumului de la fabulație la concepte științific fundamentate. Câteva puncte se cer, totuși, explicitate. Am intuit, poate cu o clipă mai devreme decât majoritatea, să zicem oficială, a colegilor de breaslă, că nu pot depăși anumite praguri critice fără o solidă cultură în științele zise naturale, adică întreaga

familie care înglobează biofizica, biochimia și altele de acest gen. Dar eram din capul locului aproape antitalent în aceste direcții. Am avut șansa de a întâlni, destui ani mai târziu, un individ ciudat, care se autodefinia ca “fizicant”, cu un termen despre care pretindea că face parte din folclorul confreriei lui. (*Există muzicieni și muzicanți. Fizicieni au fost câțiva: Bohr, Einstein...cei mai mulți dintre ceilalți sunt, deci, fizicanți*). Trebuie să încep prin a spune despre el că e tot ce poate fi mai opus firii mele neliniștite, un ardelean căpățânos, care vorovește rar și cu miez, dotat cu o țără de geniu și mult humor sec. Ceea ce e cel mai surprinzător e să-l vezi cu câtă lejeritate se mișcă în spațiul matematicii, care mie mi-a fost întotdeauna inaccesibil. “*Orice lucru care se întâmplă, sau s-ar putea întâmpla, poate fi descris într-un limbaj matematic adecvat.*” Era axioma pe care și-o însușise, cu titlu de deviză personală. De fapt, fabrica, de câțiva ani, în mod absolut pașnic, izotopi (pentru agricultură, pe semne), iar când ne-am cunoscut, eu eram pe punctul de a abandona. A început prin a-mi vorbi despre cele patru forțe fundamentale și despre visul lui Einstein, de a le cuprinde, într-o teorie unitară, ca și de cele mai noi ipoteze cosmogonice, care dădeau contur deja celebrului big bang. În primele fracțiuni infinitezimale de timp al existenței universului, căci ar fi greu să spui “momente”, când acesta avea, încă, o extensie spațială neînchipuit de restrânsă și era neînchipuit de fierbinte, exista o singură forță. Într-un anumit interval, tot infinitesimal, paralel cu dilatarea și răcirea universului, această forță s-a divizat, treptat, în cele patru cunoscute. Abia apoi au apărut, pe măsura răcirii și extinderii neîntrerupte, particulele, materie condensată ca substanță, care au găsit, așadar, o structură de forțe de natură a le impune uluitorul balet cuantic, într-o atât de nesfârșită diversitate.

Toate bune și frumoase, meștere Sergiu, dar fizica ta, oricât ar explica macro și microcosmosul, nu e mare scofală, atâta timp cât nu va fi explicat biosul, psihosul și, în ultimă instanță, forța mentală, drept consecințe, oricât de îndepărtate și complexe, ale aceluiași set de cauze primordiale, așa cum structura electronică a explicat tabelul periodic al elementelor.

Și uite-așa, resursele pe care un mediu rigid și întrucâtva meschin nu le putea nici măcar bănuși, necum să le mobilizeze și pe care, dintr-un soi de infantilism tembel, noi nu știam să ni le risipim în distracțiile uzuale, au găsit o cale periculoasă de exprimare, iar viața noastră a intrat în vârtej.

O vreme am continuat să ne concentrăm asupra obiectivelor noastre discrete, Sergiu, aparent în joacă, cu ușurința lui deconcertantă și humorul lui tonic, eu încrâncenat și alternând elanurile cu descurajările. Complicitatea a sfârșit prin a ne împrieteni ireversibil, chiar înainte de a bănuși, vreunul dintre noi, cât de înrudite ne erau visurile. Nu cu

mult timp în urmă, ajunsesem fiecare la câte un punct de sprijin, aproape concomitent. Pentru mine devenise limpede că sfera afectivă, este esențială și definitorie pentru natura umană și reprezintă, calitativ, mai mult decât suma efectelor ei fiziologice. Secolele științei pozitive uluiseră într-atât conștiința umană immanentă, prin saltul exploziv, de la barbaria medievală, care părea să fi pus în paranteze rafinata civilizație antică, nontehnologică, dar, mai ales, prin împingerea în umbră a înșelătoarei magii renascentiste, încât nimeni nu părea să dea egală atenție celor două emisfere ale creierului. Chiar un vizionar inteligent, ca Asimov, se lăsase sedus, fie chiar și numai la nivelul ficțiunii literare, de dezvoltarea forțelor mentale, ca o alternativă la cursa tehnologiei bazate pe științele fizice. Eram încredințat că e mai important să investighezi natura și esența proceselor cu sediul în cealaltă emisferă, decât să stimulezi, prin antrenamente mai mult sau mai puțin dubioase, exacerbarea controlului unor forțe care nu puteau, mai curând, sau mai târziu, să nu afecteze echilibrul uluitoarei mașinării a creierului uman. Mă îndreptam, astfel, spre definirea unui concept de structură afectivă, printr-un soi de analogie cu biostructura lui Macovschi, ce-i drept, aceasta din urmă ieșită prematur din câmpul focal al științei.

Mai stabilisem, oarecum simultan, pe cale pur speculativă, existența unor straturi suplimentare de memorie pasivă, de care omul nu e, îndeobște, conștient, și pe care nici nu o prea poate accesa. Aceste straturi sunt organizate pe un principiu generalizând legea biologică a dezvoltării. Adică fiecare exemplar conține informația esențială a istoriei proprii specii. O ciudată coincidență a făcut ca în aceeași perioadă, un coleg să aducă, cu mari precauțiuni, o carte scrisă de un psihiatru american, specializat în terapie hipnotică. Omul își socotea experiențele, altfel remarcabile, drept o mărturie a reîncarnării. Luând faptele ca atare, sub beneficiu de inventar, ele se puteau explica, pe baza ipotezei că hipnoza, bine controlată, permite o cale de acces la straturile adânci ale acestei memorii ancestrale, fără a face apel la conceptul de reîncarnare. Sergiu mi-a citat imediat un principiu fundamental al cunoașterii: *pentru a explica anume fapte, e preferabilă, de regulă, teoria cea mai simplă, care face apel la cât mai puține noțiuni "exterioare"*, dacă există mai multe modele posibile. E ceva care seamănă cu principiul energiei potențiale minime, din fizică. Universul e plin de asemenea principii, e de ajuns să ne punem în ipostaza celui care l-a construit, să gândim ca el și vom descoperi nu numai o serie de noțiuni noi, dar o serie, poate nesfârșită, de nivele de coerență și de armonie. Dumnezeu e, cu siguranță, mai profund, mai cuprinzător și mai înțelept decât și-ar fi putut închipui sfântul Augustin și Einstein, bătrâne.

Dar, să revin la oile mele. În mod spontan, accesul individului la propria sa memorie ancestrală e bazat pe un prag de intensitate afectivă minimală. Mai mult chiar, însăși natura “înregistrărilor” e duală. Pe răboj există evenimentele, faptele, alături de stările afective aferente, cu accent pe relațiile interumane. Un sentiment rezonant, extrem de intens, chiar suficient de complex, la rigoare, îl poate pune pe om în contact cu memoria trăirii respective. În anumite condiții de păstrare funcțională a canalului, se pot recupera și informații faptice. Ce geniu, domnul Marcel Proust. Atâta că *madlena* lui e un aspect mărunț, elementar, chiar trivial, al efectului pe care-l descoperisem, împreună cu Sergiu. Spun împreună, deoarece comunicarea dintre noi era, fatalmente, unilaterală. Eu devenisem aproape dependent de discuția critică a acumulărilor mele, fiindu-mi inaccesibilă lumea lui. Balaorii cu care mă lupt eu sunt la fel de fascinanți, bătrâne, dar nu fă risipă de umilință prost înțeleasă, aiurelile tale mi-au deschis un orizont și-mi oferă odihna ideală, prin complementaritate. Nu-ți pot defini în ce constă complementaritatea, o pot, însă, măsura prin randamentul cu care recuperez, discutând cu tine despre dialogul cu strămoșii.

Am numit, provizoriu, efectul descoperit, *complexul Becket*. Intensitatea relației cu prietenul și tovarășul său, devenit arhiepiscop, cu suma de nedreptăți necesare, de ambele părți, cu tot, l-au marcat pe regele plantagenet mai adânc și mai esențial decât au putut intui istoricii și literații.

Și tocmai aici aveam să mă întâlnesc cu fizica lui Sergiu. Teoriile lui sunt și mai greu de simplificat, la nivelul relatării mele, eu nici nu le înțeleg, în profunzime și mă tem să nu vulgarizez. El contrazice ultimul stadiu al modelului big bang, conform căruia, între universul actual, cu patru forțe fundamentale și intervalul infinitezimal în care exista una singură e o barieră termodinamică impenetrabilă, corespunzătoare unei diferențe de entropie de necompensat. El susține că fiecare moment de evoluție a universului coexistă, într-un soi de echilibru, cu toate celelalte, big bangul y compris. În particular, forța primordială poate coexista cu cele cunoscute, în felii paralele, care, în principiu, nu comunică. Orice comunicare, substanțială, energetică, sau informatică, între straturile, care, se îndesesc cu fiecare secundă scursă, ar echivala cu legendara călătorie în timp. Ori, Sergiu, tocmai condițiile de comunicare le descrisese matematic. Nu și mecanismul. Deocamdată. Nu știam decât că mediul matematic în care se derula descrierea se numea teoria categoriilor. Firește că asta nu-mi spunea nimic. Procesul ar fi putut fi comparat, păstrând toate proporțiile, cu modelul dinamic al fluidelor, bazat pe un mediu cu singularități, puncte de generare și dispariție, sorburi și izvoare. Sergiu spunea, amuzat, că ideea îi venise de la un joc strategic, pe calculator, a cărui hartă avea câteva puncte de trecere “Pe celălalt tărâm”, joc

care îl fascinase tocmai datorită acurateții cu care opera cu cea mai seducătoare noțiune a basmelor. Părea suficient să intuiești că tranziția nu e un proces la nivelul continuumului spațio-temporal, ci, ceva asemănător sistemului de regăsire codificată a informației organizate pe fișiere de carton. Sau, orice fișiere. Modelul putea funcționa, deoarece timpul nu e cuantificat, putând fi descris de o variabilă reală, de puterea alef unu, puterea continuumului. Orice parte e echivalabilă cu întregul. Să ne mai mirăm că singurele tranziții spontane între forța primordială și strănepoatele ei răcite puteau avea loc în câmpul materiei vii? Întrebarea inerentă ne frigea buzele. Ce posibilități suplimentare sunt rezervate acelei insule binecuvântate, care e materia vie conștientă de sine?

Ca și în cazul sferei mele afective, cauzele primordiale acționau doar indirect. Dar, interesant e că acționau. Înțelepciunea incomensurabilă a universului ou, a universului embrion, nu lăsase totul pe seama forței lipsite de discernământ a entropiei. Își rezervase o posibilitate de a ajusta evoluția, într-o modalitate suficient de sofisticată încât să nu-l tenteze la abuz. Probabil, aici se găsea și motivul pentru care forța primordială se lăsase atât de greu cunoscută. Până se găsisse cineva care să creadă cu suficientă putere că trebuie să existe ceva în spatele lucrurilor pipăibile, cu mâna, ca și cu mintea. Ideea asta ne scurtcircuitase. Reprezenta, de-a gata, răspunsul gratuit la întrebarea firească, de ce tocmai noi, pe care nici nu avusesem timp să ne-o punem. Încercările de a formaliza această ultimă idee au declanșat lanțul exploziv care mă aduce, de fapt, aici, pe ziduri, în fața voastră. Pragul de intensitate minimală ne-a făcut să întrezărim legătura între construcțiile noastre, pentru a debușa într-o teorie comună. Inutil de precizat, tot de Sergiu formulată.

Ceea ce făcea posibilă înregistrarea în creiere a "momentelor Becket" nu e altceva decât efectul, indirect, așa cum era stabilit, a forței primordiale. Prin intermediul celei electromagnetice, firește. Procesele chimice și biochimice, din sfera biotică, creierul uman y compris, sunt dirijate, în ultimă instanță, de forțe Van der Waals, de natură electromagnetică. Tot ce ține de prelucrarea, în creier, a informației, este controlat, direct sau indirect, electromagnetic. *Realitatea materială primordială a universului condiționa, astfel, quasidirect, esența materială superioară a condiției afective a omului – animalul ales pentru acest privilegiu copleșitor.* Întreaga scară biologică ajunsese să ne apară ca un șir de experimente tehnologice premergătoare, în efortul de autocunoaștere a forței primordiale. Sau a ultimei cauze, care va fi dat bobârnacul creator big bangului?

Toate bune și frumoase, dar cu verificarea cum stăm?

Punctele de trecere erau în sens unic? Dacă da, existau altele, cu sens opus? Tot aici, în câmpul conștiinței umane? Simțeam cum Sergiu se apropie de limitele capacității sale matematice. Ceva trebuia să explodeze undeva, ca să-i dea un nou impuls. În matematică, din motive matematice intrinseci. Să nu mă întrebați de ce eram convins de asta, eu, care habar n-am de matematică. Dar, legătura dintre noi, prin intermediul comorilor de cunoaștere dezgropate, îmi antrenase o intuiție străină mie, nu cu mulți ani în urmă. Nici n-aveam cum să-mi dau seama dacă și când avea să se întâmple ceva important în matematică. Dar eram sigur că voi vedea efectul asupra lui Sergiu.

Ei, bine, evenimentul matematic pare să se fi întâmplat. Un peruvian, lucrând, evident, într-o universitate americană, a demonstrat, împotriva tuturor așteptărilor lumii matematice, echivalența a două categorii de obiecte, aflate în teritorii matematice diametral opuse. Fiecărei soluții a unor ecuații ermetice, să nu mă întrebați ce sunt alea, îi corespunde un hiperplan nodal modulo q , încă mai enigmatic. Se pare că urmașul incașilor valorificase lucrări vechi de 50 de ani ale unui japonez, iar descoperirea lui părea să deschidă calea, blocată sute de ani, a posibilității demonstrării nu știu cărei teoreme celebre. Sergiu a explodat. Tocmai îi fusese dăruită unealta matematică susceptibilă de a asigura reversibilitatea comunicării între universuri, în punctele singulare deja definite, adică ceva echivalent cu speranța magiilor incantatorii, a rugăciunilor și a oricăror forme esoterice de a influența tot soiul de paraforțe. Atâta că, să vezi minune, deschidea o cale *tehnologică*, bazată pe *știință*, pentru atingerea acestor scopuri. De o manieră sistematică, susceptibilă, într-o perspectivă, mai mult sau mai puțin abordabilă, de un manageriat rațional.

Rezultatul s-a materializat, după un alt sisif matematic, într-o drăcie, cu multă electronică și sofisticate generatoare de câmp, pe care, în lipsa altui nume spectacular, Sergiu a botezat-o, funcțional, *rezonatron*.

Cam în aceeași epocă mă pisa, cerând sfaturi, un fost coleg de școală, situat, ca în toate scheciurile ieftine, într-o poziție importantă, exercitând un evantai de funcții, la eşaloane înalte. Omul nu era ipohondru, nici un scârbos și, după părerea mea, singurul păcat mai important era că prea pune totul la inimă. Nu-i găsisem nimic serios în planul medicinei convenționale. Începuseră să-mi sune ciudat accentele patetice, când îmi vorbea despre momentele de fading, de absență, care-i puneau, de-a dreptul, în discuție, exercitarea impunisabilă a unora dintre funcții. Am mizat pe buna lui credință și l-am pus la curent cu secretele noastre. Mai ales că acoperirea pentru baza materială a aparaturii necesitase comori de ingeniozitate în administrarea unui sofisticat sistem de semicomplități, bazat pe sferturi sau optimi de adevăr, servite factorilor de decizie din institutul lui Sergiu.

Omul a decis să se supună primei noastre experiențe. Îi era foarte importantă menținerea poziției, căci se socotea, în mare măsură pe bună dreptate, un element atipic, reușind să facă mult bine, dinăuntru și în cadrul sistemului.

Rezonatronul urma să-l pună în contact cu toate situațiile care se vor fi ivit, în istorie, având la bază un conflict similar, sau identic, cu al lui. Pentru mine era mult visata generalizare a psihanalizei, cu ajutorul căreia speram să identific și să anihilez toate complexe.

Finalul experienței a fost deconcertant. Omul a plecat, fără un cuvânt, fără să mai ia, vreodată, legătura cu noi, ignorându-ne cu totul.

Nu puteam încerca o a doua experiență, până ce nu reușeam să înțelegem ce se întâmplase. O cantitate incredibilă de cunoștințe noi, comensurabilă, îndeobște, cu regimente întregi de cercetători, stabilite în cea mai adâncă "ilegalitate", era, brusc, pusă în discuție de ambiguitatea confirmării experimentale, adică ceva mult mai rău decât un eșec recognoscibil. N-o să vă vină să credeți, dar toate aceste circumstanțe excepționale ne lăsau, pentru moment, indiferenți, în fața răspunderii resimțite față de soarta aproapelui nostru. Am început să-l spionăm și, următoarele luni de zile ar merita, singure, un bogat roman polițist, dar, nu asta ne dureau, acum, pe noi.

Concluziile anchetei, construite cu dificultate, răsucindu-ne, iarăși, mintea și sufletul, au fost încă și mai surprinzătoare. Din omul nostru lipseau, pur și simplu, câteva felii, nu amnezii triviale, mult mai subtil. Am fost obligați să admitem că ceea ce dispăruse era tocmai structura afectivă de bază, esența definitorie a persoanei sale. Nu-și pierduse nici una dintre cutumele de tandrețe, nici simțul responsabilității, dar, din noul nostru punct de vedere, devenise, cumva, o coajă goală. Și puteam paria că, în sfera intimă de conexiuni, câteva persoane intuiau, deocamdată tulbure, adevărul. Și ar fi fost, poate, primii care să înțeleagă, dincolo de noi.

Desigur, tot pe umerii matematici ai lui Sergiu a rămas povara explicării noii situații. Subtila marcă de identitate a omului fusese absorbită, la impactul cu câmpul primordial, de fapt, prea puțin cunoscut. Urmând să-și găsească, prematur, locul, în matricea panteon universală.

Am început, pentru prima dată, să ne certăm. De-a seriosul. A fost un șoc suplimentar, pentru amândoi. Așa cum, desigur, deja v-ați dat seama, eu m-am grăbit să fac din asta un caz de conștiință. Lui Sergiu i se părea desuet, în contextul descoperirilor făcute și pleda, în consecință, pentru reluarea experimentelor, cu alți voluntari, aleși cu mai mult discernământ. Plus perfecționarea drăciei. Tot el a adus ca suprem argument observația, judicioasă, de altfel, că omul

nostru se descurca perfect în funcțiile sale și, nimic din ceea ce noi știam că-i lipsește, oricât ar fi fost de esențial și definitoriu, nu-l încurca, nici la slujbă, nici acasă, nici în viața socială.

Nu pot fi de acord cu el.

Oameni buni, am adus în fața voastră elementele esențiale ale cazului, fără ca el să știe, pe absoluta mea răspundere, pentru că eu cred că numai voi, cu toții, puteți judeca. Am ales forma acestui afiș, lipit pe ziduri, deoarece, deja suntem, pe lumea asta, mai mulți decât ar fi încăput, în cortul șefului de trib, la sfatul înțelepților. Din punctul meu de vedere, noi am comis o crimă, deoarece am depozat un individ uman de ceea ce-l definește ca atare, ca formă de viață inteligentă, conștientă de sine. Chiar dacă, nici el, nici, deocamdată, altcineva, nu-și dă seama de această subtilă dispariție. Chiar dacă, vorba lui Sergiu, nu există, încă, nici poliție, nici tribunal, competente în speța tocmai expusă.

Oameni buni, trebuie să ne spuneți ce-i de făcut!

Dec.79, 7 iunie 2000

ADEVĂRATA ISTORIE A ISPRĂVILOR NEMAIPOMENITE ALE MOTANULUI VASILE

Cine știe pe ce scară a asociațiilor memoriei a urcat astăzi spre mine povestea motanului Vasile? Desigur, ar fi absurd să dau vina pe un amănunt anume, motivul care a declanșat valul memoriei trebuie să fie mai degrabă o rezultantă afectivă, o sinteză de-a valma din micile întâmplări cotidiene și marile evenimente ale lumii.

Eram într-una din clasele primare, care se cam confundă între ele, când am povestit istoria motanului Vasile, la o compunere liberă, respectând, dogmatic, canoanele formale ale unei narațiuni, așa cum ne fuseseră predate, fiind, apoi, felicitat în fața clasei. Mi-am auzit opera, citită, ca exemplu, de profesorul de română și, la început, m-am lăsat cuprins de un sentiment de firească recunoaștere publică a unor merite incontestabile, amestecat cu un

abur de mândrie emfatică. Toate acestea stârnite de eruditele comentarii cu care profesorul puncta lectura. Dar prilejul de a mă situa în contact, de dinafară, cu un lucru pe care, tocmai ieșind din mine, îl consideram, cald încă, aparținându-mi, sentimentul vag de inedit se amesteca, pe undeva, cu o nouă stinghereală, iar aceasta se transforma, pe nesimțite, într-o limpede strângere de inimă. Căci, pe măsură ce o autoritate, pe punctul de a deveni idol, credea, din ce în ce mai mult, în compunerea mea, eu mă simțeam din ce în ce mai desprins de aceasta, iar strângerea de inimă începu să ia, deocamdată

doar tulbure, forma conștiinței trădării. Da, căci știam bine că, pentru a respecta punctajul narativ, pentru a “rotunji” povestea, adăugasem de la mine un final adevăratei istorii, așa cum se petrecuse ea, uimind cartierul. Alesesem câteva întâriri mai semnificative pentru a contura personajul eroului meu, din ceea ce, mai târziu, aveam să denumesc folclorul cartierului, iar ultima aventură a motanului, proaspătă în mintea străzii, se brodea perfect, ca moment culminant. Îmi lipsea, însă, deznodământul și, pentru că Vasile continuase să-și ducă o viață de hâtru hoțoman, urât de gospodine și admirat în secret de copii, decisesem să-l sacrific. L-am făcut, prin urmare, să se încaiere, în continuare, cu niște șobolani răi, sau niște hoți, nu mai țin minte, oricum era foarte moral și povestioara, altfel sprintară până atunci, deveni un sirop eroic, convențional și destul de penibil, dar, de care eu eram peste măsură de încântat, în timp ce o însăilam. Și doar felicitările profesorului de română mi-au declanșat deruta și m-au făcut, paradoxal, să-mi întrevăd trădarea. Trădare pe care, oricum n-o înțelegeam dincolo de nivelul direct, față de eroul cartierului și al meu. Abia acum, la contactul cu povestea aceluia episod, am suficiente elemente pentru a susține convingerea veselă că trădarea a fost mai amplă, mai adâncă și în mult mai mare măsură îndreptată împotriva propriei mele persoane.

Oricum, în după-amiaza acelei zile, m-am retras din orice discuții și jocuri, ceea ce a fost imediat interpretat ca semn al vedetismului precoce. Dar, pe vremea aceea, ca și pe oricare alte vremuri, de altfel, lumea nu prea își bătea capul cu “filozofii”, așa că am fost lăsat iute în pace și am avut, din plin, ocazia să rumeg, până noaptea, târziu, senzația chinuitoare de euforie dezgustată, de amețală boreală cu gust de cenușă. Probabil, impresiile puternice și inedite, în contrarietatea lor, se vor fi săpat, adânc, în sensibilitatea de copil. Altfel, cum mi le-aș aduce aminte astăzi, atât de fidel, când nu mi s-a întâmplat niciodată până acum, deși am trecut de mai multe ori pe lângă elemente ale întâmplărilor de atunci. Probabil. Mă gândesc acum, prin prisma amintirilor, la ce-mi spunea, mai deunăzi, un prieten, om de condei. Că elevii unei clase oarecare se împart în trei categorii: Premianții, care sunt câțiva și care fac compuneri corecte, liniare, didactice. Canonice, îl completam eu, încercând să înțeleg. O parte dintre aceștia ajung, până la urmă, scriitori. Alții, mult mai puțin numeroși, care se disting prin faptul că ei fac *altfel* de compuneri, mai bine zis, compunerile lor sunt *altceva* și, în care, doar profesorii dotați cu intuiție întrevăd scânteia talentului. Lucru care nu contează așa de mult pe cât pare, dintre aceștia puțini își pierd harul prin necultivare, la ei, neîncadrarea în schemă se însoțește, întotdeauna, cu un neastâmpăr peren, care dă până la urmă și la urmă rod undeva, dacă nu aici, atunci dincolo. Și, mai e și restul clasei, care,

copiază sau nu compunerile făcute de cei care le fac și nu prea interesează punctul ăsta de vedere. De altfel, o anumită parte dintre toți devin, până la urmă și la urmă, într-un fel, scriitori, dar asta-i cu totul altceva.

Și totuși, cu toate tertipurile pe care observ că le folosesc, nu pot deturna povestea adevărată a motanului Vasile, care urcă astăzi prin mine, ca pe o scară în spirală. Și, dacă m-am lămurit că nu o pot evita, e mai bine să scap de ea cât mai simplu. Și atunci, cu ce aș putea începe mai bine, decât cu portretul eroului. (Compunerea era, în privința asta mai sofisticată, poate mai dibace, urcam cu vreo jumătate de an mai sus, de Ignat, cu spectacolul tăierii porcului și preparatului afumăturilor, lăsându-l pe Vasile să se insinueze printre toate astea). Ei, bine, motanul Vasile arăta cam așa: uriaș, nu cât un vițel, dar destul să fie neobișnuit, cu blana de un roșcat nehotărât, lăsând, parcă, impresia că-și disimulează adevărata culoare, cu care, totuși, se mândrește, cu ochii de o culoare ciudată, un soi de tourquoise, părând, fără glumă, visători, blazat, de altfel, ca orice motan, hoț, lacom, prudent, viclean și, totuși, candid. Mai mult, cu totul conștient de toate astea. Cu toată masivitatea, era departe de a fi greoi, părea, nu numai că nu atinge pământul când merge, ci, chiar că se strecoară printre două cute ale aerului. Apărea întotdeauna surprinzător, dintr-un spațiu despre care puteai jura că fusese vid, dar, nu cerea niciodată nimic și accepta și mai puțin. Bătrânii, care se încurcau în picioarele gospodinelor, spuneau că e mândru. Pe copii îi impresiona, bărbăților le era indiferent. Acum nu mi se pare imposibil ca reținerea lui să fi fost un soi de prudență instinctivă, ca și cum s-ar fi ferit de otravă. Căci, gospodinele îi purtau în mod deschis sâmbetele, pentru nenumăratele hoții, pentru ciozvărtele de crap, scos din tigaie, sau pentru chifteaua dată prin făină, adăstând spre prăjire. Căci, devenise evident pentru toată lumea, nu se atingea decât de bucate preparate special și imediat pentru consumul uman. De-i pune cineva în față o farfurie cu pâine muiată în sos, ori niscaiva oase de pui, le mirosea, cumva politicos și se îndepărta grav. Baremi, pe aleile cu castani, în cartierul vilelor, imediat vecin cu strada noastră, unde se târguiau, la măcelărie bojoci (conservele pentru pisici nu apăruseră încă), nimeni nu-l îmbia cu nimic. Și asta nu pentru că ar fi locuit acolo oameni hapsâni, ci, pentru că refuzul lui luase, mai de mult, forme ostentative, așa că oamenii se lămuriseră și nu mai insistau inutil.

Rafinamentul tactic și-l demonstra, cu precădere, când pica în cursa propriei lăcomii. Mai uita câte ceva vreun geam de la cămară deschis, mai scăpa la șunci și cârnați, mânca până ce nu mai putea să sară geamul înapoi. Dar, niciodată nu era surprins de momentul deschiderii ușii. O aștepta, cu răbdare, într-una din numeroasele poziții strategice,

pe care o cămară de gospodar le oferea și-i lăsa pe ai casei să rămână surprinși de prezența lui. Nu se chircea, speriat și, nici nu încerca să fugă imediat. Își fixa adversarul de ocazie, cu o privire albastră și nevinovată și abia când îl simțea pe acesta încremenit de uimire, părăsea, demn, terenul. Fuga lui, chiar cu o jumătate de pui în gură, nu avea nimic din furișatul penibil al pisicilor obișnuite, ci era, întotdeauna, însoțită de un aer de triumf.

Dar, deliciul galeriei, momentul cel mai așteptat de micii suporteri, care-l iubeau ca pe un erou de serial, era când, de data asta, în absența totală a gospodinei, se întindea pe marginea plitei, strecura o lăbuță pe sub capacele cratițelor și pescuia dinăuntru, cu gheara, o bucată de carne. Pe care, o trântea imediat, de podea, scuturându-se de arsură. Dacă era lăsat în pace, în continuare, începea un joc, de-a șoarecele, până ce bucata de carne se răcea suficient, pentru a se lăsa prinsă.

Era greu să scapi de el. Nu se lăsa otrăvit, făcea pagubă, dar gospodinele simțeau cum ceea ce le zgâria cel mai mult, fără s-o poată explica limpede în cuvinte, era nonșalanța sfidătoare cu care le făcea pe toate, faptul că nu se considera niciodată vinovat, numai că nu-ți râdea în față. Mijloacele obișnuite îl lăsau imun. Mai era unul, dar acesta presupunea o cunoaștere mult mai subtilă a obiceiurilor lui, chiar o deliberare rece și cinică. Ori, era evident că astea depășeau larg atât posibilitățile, cât și, în fond, ura gospodinilor.

Acest ultim mijloc era legat de un obicei al lui Vasile, care nu prea se potrivea cu personajul și, pe care, nici nu-l semnalasem în compunerea mea. Insistasem, de altfel, mai puțin asupra resentimentelor pe care le provoca, numai atât cât să justifice reversul melodramatic, remușcarea publică în fața deznodământului eroic inventat de mine ("Uite, săracu', noi îi purtam sâmbetele și el își dote viața, ca să ne scape de belea"). Nu mă tăiasse mintea să privesc obiceiurile lui prin prisma posibilităților de a fi suprimat. Mijlocul acesta extrem era legat de un obicei al lui Vasile, practicat, ce-i drept, rar, dar care nu putea fi calificat altfel decât tâmpit. În după-amiezile liniștite, când până și copiii se retrăgeau la umbră, Vasile privea fix, de pe marginea drumului, ce credeți, păsările de pe firele de telegraf. Instinctul ancestral își găsea un moment nefast de răbufnire și, după o lungă pândă în prostie, uriașul motan se năpustea într-o încercare stupidă (azi, mi se pare la fel de stupidă, dar și încununată de aureola unui straniu patetism), de a acoperi *întreaga* distanță, printr-un *singur* salt. Recădea, un metru mai încolo, bufnind, în praful drumului, penibil, ca un rebut de clătită. Rămânea îndelung în aceeași poziție, aparent fără să înțeleagă că nu reușise, apoi se ridica, într-un fel ciudat, neobservabil în nici o altă situație, punând în mișcare, oarecum dezarticulat, tot felul de mădulare independente. Apoi, se scutura, arunca în jur

priviri furișate, ca unul care se rușinează mult să fi fost văzut într-o ipostază puțin onorantă și, în cele din urmă, dispărea de la locul faptei aproape târâș. Ei bine, în acele momente de pândă aiurită, când, nu numai că nimic nu exista, decât prada inaccesibilă, dar nici nu mai era el, te puteai apropia, din spate, și-i puteai rupe șira spinării, cu un retevei, ori sparge capul cu un bolovan. Ori, am văzut deja, nu prea era cine să facă asta.

De-aș fi elev de clasa a IV-a, aș face o compunere, despre un motan, Vasile, care ar încerca să vâneze, de-a surda, vrăbii, de pe firele de telegraf și, pentru că n-aș putea folosi termeni ca “patetic” și “transcendere” (că nu i-aș cunoaște), aș spune simplu, că mi se pare frumos (sau, chiar, sublim, dacă aș avea neșansa să mă număr printre elevii premianți).

Dar, posibilitățile de elev de școală mi le-am epuizat deja, după cum am povestit. Așa că acum stau și degeaba încerc să scap, cât mai simplu, de povestea cu pricina, că tot cad în toate capcanele ei și nu-i, deloc, adevărat că nu știu ce asociație de gânduri mi-o aduce în față, asta-i o minciună pioasă, doar știm bine că nu prea mai există mistere cu asociații în subconștient, asta de pe la începutul secolului, mă rog, poate nu că nu mai există, dar aproape orice poate fi conștientizat, sigur că știu despre ce-i vorba, chiar dacă n-o să mă apuc să spun, la ce mi-ar folosi, la ce-mi folosește că știu, la ce-mi folosește că restabilesc adevărul în legătură cu povestea și soarta motanului Vasile și, nu în ultimul rând, de ce să nu continui să merg pe drumul adevărului, chiar dacă habar n-am la ce-mi folosește?

Așa trăia, deci, motanul Vasile, înconjurat de ura surdă a gospodinilor, de admirația secretă a copiilor, de indiferența totală a bărbaților activi și aproape totală a bătrânilor, dar și de mantia folclorică de invulnerabilitate și de panașul eroic, când viața lui intră, de-o dată, în vârtej.

Într-o după-amiază, pe când își făcea plimbarea, dar ce drakku, să nu anticipez, în compunerea mea școlară eram mai disciplinat, nu l-am prezentat pe celălalt protagonist: buldogul colonelului.

Buldogul și colonelul său erau, de bună seamă, elementele cele mai pitorești ale cartierului. Era evident, pentru toată lumea, că nu aparțineau pe de-a-ntregul, nici lumii vilelor, de pe aleile cu castani, unde locuiau, nici străzii celei lungi, unde se plimbau, invariabil, către seară. Tata spunea că ei par a fi mai degrabă elemente din aceeași trusă, decât câine și stăpân. Făceam un haz teribil la vorbele astea, deși nu prea le înțelegeam. Fac și acum, căci vorbele au un haz al

lor și, dintre toate gândurile, pe care amintirea vorbelor de atunci, le zămislește, iese deasupra întrebarea: oare, ce fel de elev de școală o fi fost tata, la vremea lui?

Să facem o nouă piruetă, pentru a relata plimbarea motanului. Apoi, vom reveni la preopinent. Între alte ciudățenii, plimbarea de după-amiază, a lui Vasile, era cu totul reprezentativă. Mergea drept, pe firul mijlocului prăfuitei străzi, exact pe linia care avea să fie, peste ani trasată cu vopsea albă, pentru uzul automobiliștilor. Fără a arunca măcar o privire, nici la dreapta, nici la stânga, cu pas egal, absent și demn, de la un capăt la celălalt al străzii. Îmi amintesc cum metaforizasem, în compunerea mea (*"destinul îl ducea pe Vasile către inevitabila confruntare cu bulldogul"*) și, mai mult, cum, cu perspicacitate, comparasem scena viitoare înfruntări, cu una de western. Aveam, într-adevăr, toate elementele: piața răfuieiilor definitive – o stradă, la fel de prăfuită, de cartier, apoi eroii (bunul, răul și urâtul), spectatorii – moșnegei, mărunțind timpul în trâncănit de table și zaruri, pe băncuțele din fața porților, rostind, la răstimpuri, pitorești înțelepciuni, gospodine, ieșite o clipă din aburii bucătăriilor, să mai afle noutăți, copii, fugărind cercuri. Chiar și personajul comic era prezent: colonelul bulldogului, cum, cu mult haz, îi spunea tata.

Buldogul colonelului. De fapt, era un mastiff. Rasă întrucâtva asemănătoare, iar eu nu ignoram amănuntul tehnic, la vremea compunerii. Am preferat însă, din evidente motive de impact public (pe care le simțeam, dar nu le puteam explica), să-i spun așa cum era cunoscut de toată suflarea cartierului. Mastiffii sunt flegmatici și posaci, mai urâți și mai masivi decât bulldogii. Acesta era un munte de proastă dispoziție și harțag. Oameni, de toate vârstele, dobitoace de tot soiul (poate, cu excepția impasibilelor găște) se fereau din calea lui și mi se pare absolut inutil să bat monedă pe antipatia feroce pe care o purta întreg neamului pisicesc (bineînțele, nu rezistasem acestei tentații, în compunerea cu pricina).

Pergamentosul colonel în retragere era abia cu o idee mai sociabil ca bulldogul său. Aparent, relațiile cu lumea le reducea la plimbarea zilnică (da, aveau și ei plimbarea lor zilnică; de aici...dar, încă odată, să nu anticipăm), pe care o savura, ceremonios și rezervat, cu același costum de alpaca și aceeași pălărie tare, accentuând senzația de western. Chiar contactul cu singura ființă apropiată se limita, la o privire mai atentă, la faptul că lesa era mereu întinsă, chiar încordată. Căci rămânea, constant, în urmă, fiindu-i imposibil, să-și păstreze mersul țeapăn și să țină și pasul cu vigurosul patrupe.

Nimeni nu-l văzuse pe colonel mângâindu-și câinele și, cu toate că asta nu însemna mare lucru, căci, nimeni nu-l prea vedea, în general, altfel, decât plimbându-se cu el și, deși nu prea se știa prea bine de unde se știe că fusese

colonel, presupunerile unanime, că nu făcea asta, nici în particular și, că, de altfel, nici buldogul nu s-ar fi lăsat mângâiat, păreau absolut îndreptățite.

Acesta era, deci, "preopinentul" și confruntarea era firească. Devenise inevitabilă, însă, poate tocmai datorită presiunii sentimentelor publicului. Sentimente iarăși împărțite și amestecate. Copiii doreau cu ardoare victoria eroului lor secret, deci recunoașterea lui publică, dar, tremurau de firească teamă. Gospodinele, la rândul lor, doreau pedepsirea exemplară a hoțomanului, dar la gândul că, tocmai fiorosul buldog va fi agentul proniei, își făceau iute cruci mici. Bătrânii continuau să emită înțelepciuni enigmatice și chiar ambigui, bărbații erau, firește, ocupați, iar despre colonelul de alpaca, nimeni nu putea spune ce gândește.

A fost, prin urmare, de ajuns ca ceasornicul vieții să se deregleze o singură dată, pentru a favoriza întâlnirea protagoniștilor. Lumea fu atât de surprinsă de felul cum s-au desfășurat lucrurile, încât nimeni n-a putut spune dacă motanul își făcuse plimbarea mai târziu, sau buldogul mai devreme. Când fură văzuți, practic în același timp, amândoi, la capetele străzii, toată suflarea scoase un vaiet din piept. Buldogul se smulse, scurt, din lesă și porni în salturi, mârâind încrâncenat. Vasile, ca și cum n-ar fi observat, își continuă mersul elastic, cadențat, de paradă. Încercară unii să-i abată calea, cu pietre. Nimeni nu risca o intervenție directă. Inutil. Vasile ignora, ca de obicei, pe toată lumea. "*Dumnezeu ia mințile celui pe care vrea să-l piardă*", străfulgeră în mintea adulților, indiferent de sentimente. Dar nu apucară să ajungă nici la jumătatea zicalei, că fiara se lansă în saltul decisiv. Nici nu apucară femeile să ducă mâna la gură, că văzură, cu toții, fiorosul buldog, dându-se, literalmente, peste cap și dispărând, după primul colț, într-un vârtej de praf și chelălăituri. Pe scena luptei, motanul rămăsese lipit la pământ, inert. O clipă lungă. Apoi se ridică, se scutură odată, temeinic, de praf, dar mai mult de gânduri rele și-și continuă, cu același pas egal, plimbarea. Doar tremurul imperceptibil al vârfului cozii îi trăda starea de tensiune, dar și asta, doar câțiva dintre copii observară. Oftatul de ușurare al străzii se auzi, parcă, drept ecoul vaierului de acum câteva clipe. Colonelul, rămas încremenit, în mijlocul străzii, se pomeni că-i face loc, fără să vrea. Vasile trecu, ignorându-l, imparțial, ca pe toată lumea. Se pierdu, apoi, în lungul străzii. Abia acum se stârni rumoare, lumea se adună în jurul locului înfruntării, ciudat, fără a îndrăzni să-l calce, ca și cum ar fi trebuit conservate urmele, pentru niscaiva investigații. În praf se vedea limpede amprenta trupului motanului, întins pe burtă. Un pici țâșni printre picioarele adulților, se aplecă, ridică ceva din praf, dădu un țipăt, cu brațul întins în sus, tocmai când se derula filmul încăierării. Cineva tocmai explica, doct: în momentul când fiara se lansase în ultimul salt, venit să strivească

victima, aceasta se lipise, instantaneu, la pământ, astfel că bulldogul trecuse, din inerție, pe deasupra spinării motanului, fără s-o atingă. Fără s-o atingă? Atunci, ce tot arăta piciul, victorios? Chelălăitul de durere se repercuta în toate urechile. Abia atunci văzură ce ținea, strâns, între degete, piciul: un vrej de piele, care nu putea proveni, era limpede, decât de pe burta bulldogului. Smuls, odată cu altele, pierdute prin praf, de ghearele ridicate parșiv deasupra capului, într-o mișcare unică, de nedescompus față de culcatul pe burtă, ca un soldat încercat. Nu era de ajuns să scapi cu viață, agresorul trebuia învâțat minte. Să nu mai încerce, cât o trăi. De aceea se scuturase atât de adânc motanul. Se întoarseră, cu toții, ca la un semn, spre mijlocul străzii, unde, pergamentosul colonel se opri, la rândul lui, fixând urmele întipărite în praf. Nimeni nu îndrăzni să-i adreseze cuvântul, dar îi văzură, cu toții, pentru prima oară ochii, de aproape. Trăiau. O clipă lungă. Apoi se îndreptă încet, cu nesfârșită grijă, redeveni țeapăn, ridică mâna dreaptă, își scoase pălăria tare, într-un salut ceremonios, dar vag, adresat tuturor, dar mai degrabă nimănui, trecu mai departe, cu același pas mecanic, dar, căruia, abia acum, puținii ochi înzestrați, îi sesizară o discretă eleganță.

Când l-am sacrificat, virtual, pe Vasile, în numele succesului convențional, îi ignoram destinul concret. În mod implicit și nelămurit, îl socoteam, probabil, nemuritor.

Ei, bine, motanul Vasile n-a pierit ca un erou, târându-se până-n pragul casei părintești. Peste câteva săptămâni, i-au găsit copiii hoitul, peste niște gunoaie. Pe semne, ura gospodinilor explodase. Îi suportaseră, de bine, de rău, hoțomănia bonomă, dar accesul de curaj și demnă sfidare, asta nu. Câte una, cu imaginație mai bolnăvicioasă, vedea, uneori, poate, în somn, vrejurile de piele, agățate de gheare. Terorizată și de răcnetul de triumf al piciului. (Să vezi, că ăștia n-o să mai asculte de nimeni și nimic!). Paralizată de teama absurdă a unor cumplite represalii, care ar fi urmat, fără întârziere, în urma unei încercări, neizbutite, de a scăpa de el și de belea, ca și de vădita neputință de a o face cu mâna ei, tocmise, pe semne, un killer profesionist, să-l kilărească de tot și pentru totdeauna. Dar asta-i o explicație oarecum exaltată și chiar livrescă. Și degeaba încerc eu să afum cu ea gândul dureros, care-mi stăruie în minte și în suflet, că pe Vasile l-am ucis eu, cu mâna mea, atunci când l-am trădat, sacrificându-i personajul, de dragul profesorului de română, nici el, cu nimic mai breaz, decât o gospodină.

Întâmplarea a intrat în folclorul anecdotic al cartierului, dezbrăcată de orice semnificații și interpretări.

Lucrarea mi-am regăsit-o, într-un caiet, aflat în arhiva școlii, transferată, conștiincios, în subsolul noului local, aflat, dacă memoria nu mă-nșeală, cam pe locul aceluia mijloc de stradă. Am căutat-o după ce scrisesem povestea, adevărata istorie a întâmplărilor din copilărie, după ce motivul concret al declanșării amintirilor a devenit, la rândul lui, fapt de istorie. Așa cum mi se pare că am și recunoscut-o pe alocuri, motivul real nu l-am ignorat nici un moment. Am lăsat caietul la locul său, în arhivă.

Buldogul, sau hai să-i redăm rasa autentică, mastifful, cât a mai trăit, a devenit melancolic. Fără să piardă absolut nimic din prestanță și din aura de teamă ce o împrăștia în jur. În serile lungi, de iarnă, privind flăcările din cămin, în fața căruia stătea tolănit, scotea, la răstimpuri, câte un sunet vag, ceva între oftat și suspin. Ceva foarte câinesc și, în același timp, ceva foarte uman. Dar, cum nimeni nu se putea lăuda că ar fi făcut conversație cu sfrijitul colonel, poate că imaginea asta-i o altă speculație. Dar, una publică. Eu nu sunt, personal, responsabil. Cel puțin în această privință.

Inutil de precizat, tot restul vieții a ocolit de departe orice pisică jigărită, iar asta-i un fapt incontestabil, ceea ce face oarecum plauzibile și speculațiile în legătură cu oftatul, sau suspinatul.

Cât despre colonelul în retragere, acesta mai trăiește și acum, dacă n-o fi murit cumva și, în general, nu face rău nimănui.

Octombrie 1976

CONCIERTO D'ARANJUEZ

Nu, aceasta nu e piesa originală, concertul a fost scris pentru chitară clasică, așa numita alejandră. Mai întâi, au făcut din el muzică ușoară, textul nu e rău, ca orice text franțuzesc (*mon a-mour*, ritmat pe cele trei note ale temei principale din partea a doua, *mon amour seche les fontanes, mon amour*). Apoi, un quartet de jazz s-a deplasat especially în Spania și au angajat un Spanishman pentru instrument. A rezultat discul ăsta. Eu l-am transcris pentru pian și, până una, alta, am să vi-l cânt. Încercați să vă acomodați cumva, da, bineînțeles, barul e în spatele panoului cu oglindă, apasă binișor pe ornamentele alea ca să se deschidă, OK.

Pălăvrăgea tot timpul, pe un ton degajat, monden, până la amabil. O anume nuanță de falsitate reieșea mai degrabă din context, dar nu imediat. Sustinea aproape singur conversația și totuși, parcă altcineva adusese vorba de concert. Sau nu, subiectul lunecase de la sine, persoana aceea taciturnă adusese un disc, el părea să sugereze că poate face față oricărui subiect, are replică la orice, sau că face un gest de politețe rafinată. Lăsând, bineînțeles, impresia că, din întâmplare, sau din pură coincidență, îi plăcuse tocmai bucata asta și o prelucrase,

distrându-se. Era construit în întregime din nuanțe, penumbre și semitonuri, delicat și aponderal, cu gesturi hieratice, de Mare Maestru, fără ca toate astea să lase impresia de efeminare.

Începuse deja să cânte, cu totul pe nesimțite, când, în semiobscuritatea ce deja se instalase în ciudata încăpere, apărură, pe măsuța joasă, pahare înalte și grele, fără încrustații sau desene, cu sclipire de metal incandescent, lichid chihlimburiu se prelinse în ele, fură luate în mâini, cu gesturi la fel de aeriene, parcă, totuși subtil rigide, muzica te silea să mimezi, probabil fără să vrei, aerul discret al gazdei, totul începuse să se desfășoare ca un balet ritual. Încăperea lungă și relativ îngustă nu era luminată decât de cele două ferestre înalte, aproape de tavan, la rasul trotuarului. Întreg peretele cu ferestre era acoperit cu o construcție asimetrică, nișe, rafturi, panouri și ușițe, pe semne un fel de bibliotecă. Acolo unde ar fi trebuit să fie a treia fereastră, construcția era mai înaltă, până la nivelul galeriei ferestrelor, pe trei etaje, la parter – barul, disimulat în spatele oglinzii, în care te puteai privi, comod, din fotoliul de alături, deasupra o nișă, cu altă oglindă, în fundal, la perete, în nișă, un vas greu, sferic, de sticlă neagră, conținea o singură floare, amintind vag un crin. Sus de tot, între cărți, discretă, greu observabilă la prima vedere, altă floare, mult mai mică, părea că țâșnește dintr-un bloc de sare.

Mâinile albe, care manevraseră barul, plutiră de-a lungul barului, cu încă un pahar, spre pian, îl lăsară, fără zgomot, pe suportul pentru lumânări. Respectând, cu un fel de mimetism, regula tacită a jocului, gesturile, la fel de ușoare, ale posesoarei mâinilor, erau, în același timp, ferme, respirând, parcă siguranța unei senzualități calme, împăcate. Mergând pe firul gesturilor, priveai o ființă aidoma lor. Când s-a aplecat să așeze paharele, pe măsuță, jocul de-o clipă al oglinzii i-a luminat părul neted, blond sable. Trebuie să fie doctoriță, își spuse puștoaica, jucându-se, la capătul celălalt al măsuței, dintr-un fotoliu jos, simetric, cu franjurile desuete de pe brațul dinspre ea al canapelei. Canapeaua rămăsese liberă, a treia persoană se așezase în spatele măsuței, pe un scaun fantezi, îmbrăcat într-un material care-i dădea o formă de ciupercă, sau meduză. Piciorul scaunului, din lemn sculptat, lăcuit, depășind mult diametrul acestuia, sugera un crustaceu marin. Poziția era, desigur, privilegiată, ca un balcon princiar, puștoaica ar fi dorit să se așeze, de la început, acolo, întârziase cu privirea pe coperta discului, nu mai găsisese locul liber.

Degete lungi, flexibile, expresive, având un aer mai degrabă de caracatiță decât de păianjen, comentau, pe clape, un lung șir de improvizații, tema părea cu totul uitată și puștoaica înregistră fiorul surprinderii. Venise curioasă să-i cunoască prietenii, nu înțelesese prea bine motivul reuniunii, el nu-i spusese, de la început, pe cine mai aștepta, când o invitase, cu același ton incert și, iată, ședința odată deschisă, efectivul părea inegal distribuit, nu mai apăruse nici un bărbat. N-ar fi remarcat, neapărat, amănuntul, dar, asimetria situației o făcea să-și aducă aminte, printr-un recul ciudat,

de frazele neutre ale invitației, inutil de protocolare, inutil, dar ireproșabil, creând un efect de contrast, nu lipsit de o anume notă amuzantă. Dar, abia acum i se păru că sesizează, în memorie, sub cuvintele degajate, freamătul unei tensiuni. Din nou izbită de valul mirării, se întrebă de ce-și adusese aminte tocmai acum de asta, ce legătură făcuse și, mai ales, ce legătură era. Fu, de-o dată sigură că n-o să mai vină nimeni. În volubilitatea spumoasă a debutului după-amiezii, el se purtase ca și cum ar mai fi fost așteptați și alții, care, în fond, n-aveau decât să-și ia locul, pe tăcute, dar, cu cât se gândea mai bine, era mai convinsă că n-o să mai vină nimeni, că nimeni nu trebuia să vină și, probabil, nimeni nu mai fusese invitat. Cunoștea doar câțiva dintre prietenii lui, intuia că nu sunt cei mai semnificativi, despre alții, mai mult auzise, societatea de aici îi era cu totul inedită. Probabil că era la fel, pentru fiecare dintre celelalte două persoane. Zâmbi ușor, nevăzut, în penumbră. Folosise, automat, un eufemism, “societate”. Era foarte puțin stilul ei. Din acesta făcea parte, mai ales, tendința juvenilă și impertinent manifestată, de a și-l păstra. Era, mai degrabă, stilul lui și se simți provocată. Stilul lui era și societatea asta, sigur, imprima întotdeauna o nuanță de farsă tuturor acțiunilor. Farsa rezulta dintr-o incertitudine permanentă, o ambiguitate, un spectru amplu de posibilități deschise. De posibilități posibile, cum ar fi spus-o el, cu un zâmbet scurt, perlat.

O nouă uimire, de data asta provocată de felul ciudat în care interpreta concertul, cu pauze între frazele muzicale, pauze în care cu un ritual cumva mecanic, ducea paharul la gură, apoi rămânea un moment nemișcat, stranie proiecție în trei dimensiuni a unei posibile pânze a unui pictor din Montmartre, de ce, oare, imaginea asta complicată și, oarecum, prețioasă, iarăși în maniera lui. Desigur, el ar fi știut și numele pictorului. De vină nu putea fi decât muzica. Dar, parcă, nu atât substanța muzicală în sine, cât, mai ales, modul particular în care era povestită. El părea să rămână cu totul în afara sferei muzicii, dar, pesemne că frazele melodice trec peste zone inerte ale memoriei, ca un fascicul radar. Le luminează, le localizează, dar le și activează, le trezesc, printr-un soi de rezonanță. Asta trebuie să fie, cum drakku s-o fi zicând, substanța, ba nu, suportul, bineînțeles, suportul, suportul mecanismului prin care, o parte din personalitatea lui i se comunică, i se insinuează, i se substituie, tot cuvintele lui sunt și astea, gândi amuzată și, cumva, împăcată. Acceptase jocul. Privi în jur, pentru prima oară destinsă, de la începutul vizitei, desprinsă pentru moment. Cele trei note ale temei plutiră, din nou, peste și printre gânduri. În semiobscuritatea din ce în ce mai accentuată, traficul străzii arunca umbre mai adânci, trecătoare, mute, împrumutând încăperii ceva de vehicul submersibil. Frazele rare ale concertului de abia subliniau liniștea densă. Celelalte păreau la fel de prinse, le privi pe față, păreau să nu observe. Era acum sigură că se întâmpla, linii

mari, cam același lucru cu fiecare și observă, nu fără un orgoliu amuzat, că nu acceptaseră jocul celelalte, se luptau încă, deci nu-l înțeleseseră. Persoana blondă, care se ocupase de băuturi, trebuie să fie doctoriță, după siguranța mișcărilor, era a doua oară că se surprinsese gândind asta, niciodată n-ar fi observat singură așa ceva, de altfel, n-avea deloc spirit de observație, oare gândurile noi, surprinzătoare, erau consecința firească a cadrului, a regiei...Nu pronunță, în gând, cuvântul telepatie, i se părea vulgar de burghez, plus că nici nu exprima bine starea, să admitem, doar, că el are de transmis ceva important și comunicarea nu se poate stabili, decât în contextul regiei. Ajutată și de subiecți, bineînțeles. Subiecții. Aproape ca și cum ai spune: cobaii. Niște mumii instalate comod în fotolii, prinse în păinjenișul firelor conductoare, cu o sumedenie de electrozi, înfipti în minte, în suflet și peste tot. Nu, în nici un caz, nici asta nu exprimă bine relațiile. Plus că imaginea e livrescă, un loc comun chiar. Și încă unul facil, ar fi precizat el, cu un zâmbet malițios, dar încurajator, în colțul ochilor. Nu, firele trebuie să rămână, altceva, nici nu se simțea încătușată, doar mișcările limitate și, cumva, canalizate. Și nu prea auzea nimic din ce...Când era mică, o ducea uneori la discoteca bibliotecii centrale universitare, ascultau muzică clasică, în fotolii de piele, cu căștile pe urechi, era student, acum discotecă înseamnă, deja, cu totul altceva. Ce-ar fi să-l ducă, măcar odată, la o discotecă, într-un soi de revanșă, da, asta-i, sigur, e cea mai fericită imagine, ce se întâmplă aici e ca într-un laborator lingvistic, celule cu pereții etanși, toți cursanții, cu magnetofonul în față, conectați numai cu catedra, repetă aceleași lucruri, nu se aud unii pe alții și sunt în mod indubitabil singuri. Odată mulțumită de metaforă, aceasta se instalează, până la senzații. Dar, oare lor avea el să le comunice, sau fiecăreia în parte, același lucru, sau lucruri diferite, sau, de ce nu, poate, prin ele avea ceva de comunicat întregii lumi, ce păcat că n-are talent de scriitoare, ce păcat! Sub impresia imaginii, încercă să pătrundă în celulele celorlalte, intuitiv că ele nu voiau, păreau să fie mereu în urmă cu o fază. Subiecții. Trebuiau aleși după anumite criterii, probabil, primul o fi fost preexistența unor făgașe afective sau/și spirituale. Își aminti, aparent fără legătură, o frază idioată, citită cu ceva vreme în urmă, într-o carte, desigur, o carte de la el, sau a lui, n-o prea înțelesese, dar știa că el avea o dedicație de la autor, eroul susținea, cu o doză de humor insolent și o imperceptibilă tristețe, că el poate spune la trei fete, trei povești diferite ale vieții lui, toate adevărate.

O nouă tăcere, paharul nu mai fu atins, o tăcere mai scurtă, apoi tema sună obsedant, într-o altă tonalitate, ceva părea deosebit, nu cunoștea concertul, oricum nu era pentru pian, ci pentru chitară, doar le spusese, de la început că le va cânta transcrierea lui pentru pian. Doamne, ce proastă pot fi, dar un concert, în fine, o piesă pentru chitară clasică, se

poate transcrie pentru pian? Ce le tot aburise el? Dar, doamne iartă-mă cum o să aburească Dan pe cineva? El face talente, dar nu minte. Ce înseamnă să nu depășești pop-ul în materie de muzică. Probabil, povestea e acum aceeași și nu e neapărat a vieții lui și n-are nici o importanță dacă e adevărată sau nu. Trebuie, doar, să fie mai importantă decât tot ce le spusese vreodată fiecăreia.

Doctorița, se decisese să-i spună provizoriu așa, își aprinse o țigară.

Doctorița (cum i-am putea spune, altfel?), se gândea, la rândul ei, la o carte, la alta, un roman, clasic, de science-fiction, scris de un renumit om de știință, coautorul uneia dintre cele mai la modă teorii cosmogonice, o poveste dramatică, în care se primea un mesaj din cosmos, prin intermediul unui radiotelescop proaspăt construit, un mesaj lung și complicat, pe care eroul romanului a reușit, nu să-l descifreze, ci, măcar, să-i stabilească natura. Era proiectul, în termeni universali, absoluți, în limbaj binar, firește, al unei uriașe mașini de calcul, dificil de imaginat, darămite de construit de oameni, la acel nivel tehnologic, apoi programul acestei mașini și datele care trebuiau introduse, prin urmare cadrul și suportul, adică regia adevăratului mesaj.

Oamenii nu l-au înțeles. Fiecare factor de decizie a încercat să folosească mașina pentru scopurile imediate ale resortului respectiv, căzând în capcanele întinse de noua inteligență, care nu era decât coloana a cincea a civilizației care trimisese mesajul prin spațiu. Și atunci, eroul a fost nevoit s-o distrugă.

Le privi, la rândul ei, pe celelalte. Cu discreție. Inutilă, de altfel, erau cufundate în propriile gânduri. Nu se mai vedea aproape nimic, doar jarul țigării și reflexul lui în oglindă împrumutau paharelor o sclipire care potența atmosfera. Se întrebă dacă își dăduseră seama că Dan nu mai cântă, de o bună bucată de vreme, concertul anunțat.

Puștoaica își dăduse seama încă de când sesizase schimbarea tonalității, dar, până să fie sigură, durase o vreme și destule gânduri. Acum era deja sigură că ascultă o repovestire a concertului, un comentariu, în termeni muzicali. Nu se mai miră că "știa" în cuvintele lui. Totuși, fără să-și poată explica, era la fel de sigură că această ultimă concluzie fusese rodul propriei gândiri, nu i se sugerase în nici un fel. Probabil, e penultima treaptă, o străfulgeră, când recunosc floarea ce creștea din micul munte de sare. Era o imortelă, explozie colorată și uscată, nehotărâtă, parcă, între condiția ei fundamentală și regnul mineral, mai înțelept, mai expresiv, în formele concentrate. Privirea îi fusese, de la început atrasă de acel cuplu de obiecte, evident, mai mult decât un decor. Care se lăsase decodificat la momentul potrivit, pentru a potența o anumită treaptă a comunicării. Regia fusese încă o dată perfectă, compoziția atmosferei ideal dozată. Transă

lucidă, se auzi pronunțând clar, în gând și, chiar dacă nu înțelegea 100 % sensul expresiei, descoperi abia acum, deodată, toate micile obiecte risipite pe pian și în nișele peretelui-bibliotecă, se opri o clipă asupra melcului uriaș, lăcuit, așezat pe capacul pick-up-ului, privirea ricoșă, se pierdu în obscuritate, bine, eu nu cunosc concertul, dar tipa care a adus discul? În afară de momentul prezentărilor, când a murmurat ceva imperceptibil, a tăcut tot timpul, dreaptă, imobilă, fără privire. Ce drakku e-n capul și-n sufletul ei și de ce drakku a adus tocmai discul ăsta, oare făcea parte din regie, sau l-adus fără să știe cum va fi folosit? Totul cerea, din ce în ce mai clar, ca întregul public să fi fost pe același plan de ignoranță inițială. Dar, dacă ar fi rugat-o pe ea, tocmai pe ea, să aducă un disc, pentru show-ul ăsta, ce ar fi adus? Johnny Cash, Jimi Hendrix, Jethro Tull? Oricum, nu concertul Aranjuez. Cum putea cineva să asculte chitară rece? Oare, ar fi reușit el să regizeze totul aidoma? Balada lui John și Yoko se putea cânta și povesti la pian? Cum o fi cerut el ce-i trebuia, fără să piardă efectul? Desigur, n-a cerut nimic. A procedat ca întotdeauna când avea nevoie de ceva. Știa că taciturna are discul, i-o fi vorbit, așa cum știe atât de bine, în același timp învăluitor și provocator despre concertul ăsta, de ce drakku i-o fi zicând Aranjuez, când pe autor îl cheamă Joaquin Rodrigo? Cel puțin așa scrie pe coperta discului. Știa că taciturna o să i-l aducă. Spusese, de data asta, două povești, aceleiași fete, dar nu despre viața lui, ci despre a unui domn, numit Aranjuez.

Era seară de-a binelea și, ultima pauză, ultima tăcere, se prelungise mai mult. Aproape nu mai știa la ce se gândise în timpul ăsta, fără să simtă nevoia să facă un gest, într-o împăcare armonică. Luase și unele hotărâri, nu-și amintea deloc care anume, dar, cu siguranță își va aminti, atunci când condițiile implicate se vor materializa. Doctorița se ridică, parcă în intenția de a-i umple lui Dan paharul, lăsă paharul neatins, luă mâna de pe clape, ca într-un impuls de tandrețe, o ținu o doară, cât o respirație lungă, apoi întoarse capul spre interior, cu privirea fixă, dincolo de cei prezenți...

Puștoaica înțelesese totul de la al doilea pas. Știa că doctorița se va duce, neauzit, să-i ia pulsul lui Dan, că nu va spune nimic. Să nu rupă vraja...

Înțelesese demult, dar rămăsese nemișcată, sub puterea hipnotică a atmosferei. O privi cu teamă pe vecina ei, aceasta părea să fi înțeles de-abia acum. Cumplită furtună se iscă pe dinăuntru, toate se ciocneau cu toate, gânduri răzlețe, alergând, de colo-colo, prin minte și suflet, ca o haită de câini părăsiți, cărora le-a murit dresorul și le-a luat casa foc. Încă nu simțea nimic, nu se întreba cum va concepe de acum lumea, nu voia, pentru moment, decât să-și explice. În mintea ei cineva bătu cu creionul în masă, ca-ntr-o sală de ședințe, și i se preciză cu claritate: inima lui Dan a încetat să mai bată, la comanda propriei voințe. Și nu va reîncepe s-o facă vreodată, deoarece voința care, prin absurd, ar putea

realiza acest lucru, nu mai există. Cine îi transmisese gândul ăsta? Și comentariul ăsta, de altfel, nu lipsit de un anume humor? Dan nu putea s-o facă. Nu mai putea. Puștoaica încremeni, sub o nouă bănuială: dar dacă taciturna condusesse, de fapt, tot jocul? Dacă ea era un înger exterminator? Dar Dan nu avea de ce să fie exterminat. Era absurd. Rămas în cumpănă, sub puternica impresie a figurii imobile și, parcă, fără privire. Revolta afectelor ultragiutate sfârși prin a-și spune cuvântul. Trăirile ei erau cheazășia, transformările acceptate, uriașul drum parcurs într-o după-amiază nu putea fi o iluzie, toate lucrurile cu care se simțea acum mai bogată nu puteau fi false, totul era foarte absurd, dincolo de absurdul, din păcate real, al expierii lui Dan, prea absurd, dacă nu admitea că fuseseră, toate trei, pe același plan, iar ceea ce putuse, de bine, de rău, să înțeleagă, răsucindu-și mintea și sufletul, nu putea fi absurd. Ochii li se întâlniră, surprinse în ceilalți uimire, spaimă, o umbră de zâmbet. Era primul moment când priveau, când căpătaseră expresie. Înțelese cu claritate, ceea ce, după câte își amintea, intuise, pe parcursul jocului, cel puțin parțial, anume că avuseseră, defazat, aceleași suspiciuni. Celulele sălii de seminar își pierdeau, treptat, opacitatea, pereții lor se topeau, în valul de căldură ce le inunda pieptul, urcând în gât. Atunci, doctorița lăsă mâna inertă, înapoi, pe clape, ușor.

Un timp nimeni nu mai rosti un cuvânt, apoi se auzi zgomot la intrare. Își făcu apariția Andrei, zăpăcitul de Andrei, îl cunoșteau toate, întotdeauna încurca ceva, cine știe cum ajunsese la el o invitație care nu-i era de loc destinată, sau cine știe prin ce întâmplare nimerise.

Cuvinte, șuvoi de cuvinte banale, spărgeau atmosfera, până la durere fizică.

Începu, deodată, să se audă zgomotul străzii.

Lumina arunca toate obiectele în infinitul dimensiunii lor reale și derizorii.

Taciturna se ridică și glăsui: stai jos, Andrei. Noi tocmai ascultam Concierto d'Aranjuez, scris în 1940, pentru chitară clasică, de Joaquin Rodrigo. Luă discul de pe pian, dădu melcul la o parte, deschise pick-up-ul, așeză acul.

Andrei primi între mâini un pahar înalt, greu, de sticlă masivă, cu reflexe de metal topit, fără nici un ornament, pe jumătate plin cu lichid chilimbariu, parfumat, pe care-l privea nedumerit.

Octombrie 1975

DOAR UN JOC PE CALCULATOR

Totul a început în ziua înmormântării profului de mate. Fusesse unul dintre puținii cu care se mai putea discuta, așa că ne-am dus, am stat la slujba din capelă, dar am părăsit cortegiul în momentul în care începuse să se îndrepte spre groapă. Am rămas, pentru o clipă, indeciși, la poarta cimitirului. Mai era destul până la ora începerii cursurilor, nimeni nu ne spusese că am fi scutiți de școală în acea zi. Așa că ne-am luat libertatea de a explora cartierul din spatele cimitirului, amestec ciudat de căsuțe vechi și blocuri trase la xerox. Oricum, n-aveam chef de vreun film, nici nu ne era prea clar dacă se cuvenea sau nu. Zona nu-i era niciunuia familiară, mergeam, discutând de ale noastre, ba cu o stinghereală nouă, sau cu o degajare jucată, când, ne-am pomenit, mai întâi, că, pe o parte a drumului sunt blocuri, iar pe cealaltă, un lan de porumb, apoi blocurile s-au terminat. Un coleg, mai isteț, a făcut observația, subtilă, că granița orașului, destul de neregulată, face, în zonă, un golf, pe care am putea să-l traversăm de-a dreptul prin lan, ca să nu ne mai întoarcem înapoi. Ca de obicei, părerile erau împărțite și, ceea ce ne-a decis, a fost vorba altuia, încă mai subțire, că e păcat că lanul nu-i de secară...Câțiva știam, vag, la ce face aluzie, dar nici unul nu citise cartea. Eu făceam parte dintre cei care se opuneau drumului prin lan, dar, aluzia culturală, făcută de unul din tabăra adversă, a avut efectul unei provocări. Asta, pentru că și unii și ceilalți știam că face pe nebunul, citând o chestie despre care nu știe cu nimic mai mult decât ceilalți.

Așa că i-am convins pe toți să încercăm navigația prin golful de porumb, spre promontoriul de oraș, de unde puteam lua metroul.

Stau și mă întreb de ce mă preocupă atâta detaliile acelei zile, care nu a fost decât prima dintr-un șir, al cărui număr nu-mi dau seama dacă îl pot sau nu stabili. Dar, e singurul punct de plecare, singurul punct de reper și singurul mod de a mă convinge, de fapt, de a nu înceta să încerc să mă conving, că toate astea există, dacă au existat, că au existat, dacă eu îmi amintesc de ele, că eu sunt eu, că sunt o ființă umană și că fac, continui să fac parte dintr-o lume, care, până atunci, mi se păruse cam searbădă, puțin idioată și mult mai mult nedreaptă, dar care era a mea și în care nu mă simțeam străin...

Am pornit, deci, să traversăm lanul, vorbind, în continuare, de ale noastre, deja mai puțin stingheriți și mai natural degajați decât ieșisem pe poarta cimitirului. La un moment dat, fiind cu câțiva pași înainte, am sesizat că aud vorbele colegilor mai slab și mai neclar. M-am uitat înapoi. Erau mult mai departe decât crezusem eu, la încrucișarea unor cărări prin lan, făcându-mi semne. Îi auzeam ca și când am fi comunicat prin radio, cu paraziți. Mi-am încordat atenția. Păreau a spune ceva de un câine, mic și rău, cu colții lungi și ascuțiți, care sare pe tine și îți sugă sângele. În momentul în care am înțeles ce vor să spună, câinele deja era la picioarele mele, încălțate în adidași și neprotejate de nimic, până la genunchi. Am dat de-o parte gândul idiot și, de altfel, inoperant, ce bine-i să fii cercetaș, să ai mereu pătura la tine (mai târziu, având timp mai mult decât trebuia, aveam să revin de nenumărate ori în urmărirea acestui gând inexplicabil, în speranța că aș putea înțelege câte ceva din toate, dacă mi-ar fi picat fisa de unde-mi venise) și am făcut brusc un gest la care nu mă așteptam, dar care s-a dovedit a fi salutar: l-am luat de etichete de dinainte, i le-am depărtat cât am putut și l-am ridicat. Nu era greu. Îl țineam ca pe un extensor, cât mai departe de față și trup. Așa, nu-mi putea face nimic, pentru moment. Știam că nu-l pot ține prea mult. Stătea în fața mea, precum caricatura unui gimnast care face marea cruce, la inele, dar nu arăta nici sportivitate, nici eleganță, ci tot ce poate fi mai opus, deși mi-ar fi greu să găsesc cuvinte pentru ce exprima fața lui. Oricum, am avut timp să observ că nu avea forța antrenată și controlată a sportivului, ci doar agresivitate în stare pură, de dincolo de orice sălbăcie. Era limpede că ar fi fost inutil să mă rog de el să mă lase în pace și că nu-l puteam intimidă. Fără să știu prea bine ce fac, pe fondul străfulgerării unei amintiri vagi, din poveștile babacului, despre un meci de box, pentru ceva centură mondială, de pe vremea când nici nu existam, am încercat să-l privesc direct în ochi, cu toată intensitatea de care eram în stare. Și, cum e la modă, nu știu de ce, expresia asta, chit că mi se pare idioată, dar

nu era cazul să mai stau să-mi aleg mijloacele, cu ceva în plus. Habar n-am dacă vorba asta cretină e retorică sau nu, habar n-am dacă e posibil să dai ceva în plus decât ai, faptul e că am știut exact momentul când pot să-l las jos și el o să plece. A plecat.

M-am uitat după colegi, dar nu se mai vedeau. Învârtindu-mă, pe loc, în faza cu câinele, pierdusem orientarea. Încotro s-o iau?

Ei, bine, atunci am auzit muzica. Mergând spre aceasta, am întrezărit casa. Am început să alerg. Nu mă puteam apropia direct, rândurile lanului erau orientate pieziș. Oricum, casa părea să rămână mereu, la fel de departe. Obosisem, dar nu-mi venea nici să mă opresc, nici nu puteam alerga mai repede. Nu-mi dădeam seama cât timp trecuse, când, la marginea unui luminiș, casa se văzu întreagă. Muzica se auzea, acum, clar. Și, în mod clar, era metalică. Nu mă simțeam, nici pe departe, fan de heavy metal, dar, m-am bucurat, ca la contactul cu ceva familiar. Am intrat. Înăuntru, colegii mei stăteau, veseli, la masă, în compania unui militar adult. De fapt, între două vârste. Erau, cu toții, serviți, cu de-ale gurii, de câțiva soldați tăcuți. Am simțit nevoia să-mi șterg transpirația și, nu mi se părea demn s-o fac cu poalele t-shirt-ului. Cred că făceam o figură ușor tembelă, când, militarul de care păreau să asculte soldații și care, făcea pe gazda, a schițat un gest discret. Imediat, un soldat mi-a oferit un șervet aspru, de o culoare nedefinită, oricum închisă. M-am așezat și am început să mănânc. Mi-am dat seama, instantaneu, că mi se făcuse o foame sălbatică, de care nu fusesem, până în acel moment, conștient. Am băut ceva acidulat, răcoritor și foarte parfumat, dar, având un gust cu totul necunoscut. Băutura era servită din sticle de plastic translucid, de tipul celor din comerț, dar, de aceeași culoare întunecată, ca șervetul. Reușii să disting nuanțe de cenușiu, vânăt și verde brad. Abia atunci am realizat că asta era culoarea dominantă, a mobilierului standardizat și a uniformelor, ca și a tuturor obiectelor din recuzită. Arăta puțin diferit, doar în funcție de natura și suprafața materialului respectiv. Părea echivalentul kakiului militar obișnuit. Oricum, nu mai văzusem niciodată așa ceva, asta era sigur. Deși venisem ultimul, am terminat de mâncat odată cu ceilalți colegi. Militarul adult ne-a invitat să ne facem siesta afară. În joacă, ne-a sugerat o nouă distracție: să parcurgem un poligon de antrenament. Nu-mi amintesc deloc să-l fi văzut, când am descoperit casa. Dar, ce importanță avea? Era în fața noastră, părea distractiv, de ce nu? Când ne-am întors lângă el, plini de noroi, zgâriați, dar încălziți și bine dispuși, l-am auzit vorbind, cu un surâs indulgent: "Pentru primul antrenament, e acceptabil. Unii, chiar binișor." "Cum adică, pri..." "Păi, e primul, nu e al doilea". Vocea

devenise deodată seacă, autoritară, la limita politeții. “De mâine, începeți serios.” “Păi...noi...noi nu...” “Voi, da.”, continuă vocea, din ce în ce mai implacabilă. “Voi sunteți deja înrolați în unitate.”

Oarecum năuciți, ne-am întors către zgomotele sacadate, care veneau din spatele nostru. O companie de soldați, uluitor de tineri, practic adolescenți, perfect aliniați pe plutoane, cu figuri lipsite de orice expresie, mășăluia vesel, cărând instrumentarul de instrucție, care avea forme cu totul necunoscute, chiar pentru aceia dintre noi, care mai văzuseră, pe diverse canale TV, tot soiul de noutăți militare de ultimă oră. Cântau un rock cunoscut, în tempo de marș, iar cuvintele nu se înțelegeau de loc. Nici ei nu păreau a le înțelege. Dar, ceea ce mi-a dat cea mai cruntă jale, a fost sentimentul, neobișnuit de limpede, că nu-i deranja, câtuși de puțin, faptul ăsta.

Au trecut zile, al căror număr, nu știu dacă aş putea să-l socotesc, sau nu. Inutil să precizez că ne-am obișnuit, într-un fel, cu noile condiții. Am fost atent să nu spun “noua viață”. Căci, ceea ce se întâmpla, numai drakku știa ce era, viață, ori altceva. Căci prea nu semăna cu viața de dinaintea înmormântării profului de mate, măcar că pe aia o considerasem searbădă, idioată și oarecum nedreaptă.

Cel mai ciudat era că noi, soldații, nu vorbeam niciodată, doar cântam rockuri, și asta numai în marș, cu formația. Ofițerii (au apărut și ăștia), vorbeau foarte puțin, limitat la formule standard, regulamentare, iar militarul care ne întâmpinase (aflasem că i se spunea Generalu’), și care era, evident, unicul decident în tot și în toate, ar fi putut vorbi oricât, dar, lăsa, nu știu de ce, impresia că vorbea mai puțin chiar decât noi. La fel de ciudate erau uniforme, amestec de căști teutone și chipie rusești, cu borul exagerat de larg și ridicat în față. Colegii mei, deja nu se mai deosebeau, prin nimic vizibil, de ceilalți soldați, nu dădeau nici un semn că și-ar aminti că ne cunoșteam, sau că am fi venit împreună, de undeva. Mai grav, eforturile de a-mi aminti eu însumi toate astea, erau, pe zi ce trecea, din ce în ce mai greu de făcut. Ziua când nu mi-aș fi mai amintit nimic se apropia. Pe măsură ce tot ce am relatat se dilua în mintea mea, deși îmi reluam filmul în fiecare seară, după stingere, ceea ce mă făcea să adorm greu și să mă trezesc din ce în ce mai obosit, simțeam că crește în mine dorința să execut tot ce ni se ordona din ce în ce mai bine. Iată de ce am spus că nu pot fi sigur nici măcar că aş fi pierdut cu totul socoteala zilelor.

Nu aveam nici un pic de timp să gândesc la această situație. Programul era la limita epuizării, deși nu vedeam pe nimeni obosit, de fapt nimeni nu exprima nici cel mai elementar sentiment. Puținele, din ce în ce mai puținele resurse, mă încăpățânam să le folosesc pentru a-mi păstra amintirile. Până-ntr-o noapte, cu lună plină (chiar așa!), când, am visat că

totul nu-i decât un joc pe calculator. Din care eu trebuie să găsesc ieșirea. M-am trezit înghețat, fierbinte, tremurând, cu inima-n pumn. Găsisem soluția. Sau, mai bine zis, o găsisese subconștientul meu, care, pe semne, întârziase să se înroleze. *Nu știam dacă să mă simt mândru sau umilit.* Dar, ce importanță avea, câtă vreme asta era soluția. N-aveam decât să cred, cu toată tăria, că nu depinde decât de încordarea minții mele, în special a imaginației mele, combinată judicios cu raționamentul cel mai riguros și controlat, tot ce-i necesar în asemenea jocuri, în care nu se știe regula, dar o poți descoperi, căci jocul e perfid, dar nu arbitrar, pentru a găsi ieșirea din mediul acesta, atât de arbitrar. Iar dacă cumva nu era adevărat, nu exista nici o ieșire, lumea de aici era reală, nu-mi puteam petrece într-un mod mai potrivit restul zilelor, decât crezând, cu aceeași tărie, în faptul că există, totuși, o ieșire. Și eu o pot găsi, dacă-mi încordez mintea destul. Făcând mereu și mereu asta, ar fi o șansă să-mi amintesc mereu cine sunt, că am venit din lumea aia searbădă, idioată și cam nedreaptă, că am acolo tot felul de apropiați. Și, dacă voi simți vreodată că-mi pierd tăria, va trebui să învăț s-o regăsesc în fiecare zi, în asprimea prosoapelor vânt-cenușiu-verde brad și-n tembelismul rockurilor, îngânate, vesel, în marș. Chiar dacă nu se înțeleg cuvintele.

17 octombrie 1994

ORELE PĂIANJENULUI

Stau la biroul meu și citesc șarja amicală pe care mi-a dedicat-o Armanda, eleva mea preferată. Profesorul de chimie din paginile ei descinde, parcă, dintr-un scheci TV de duminică după-amiază. Sunt acolo toate elementele tradiționale, de la Twain, la D.D.Pătrășcanu, trecând, puțin, pe lângă Courteline. Nu-i nevoie ca Armanda să-i fi citit pe ultimii doi, nici să știe cu ce erou al clasei muncitoare se înrudește unul dintre ei, oriunde s-ar afla, ea sau eroul.

La drakku, iar bat câmpii. Ceaiul s-a răcit, muntele de teze așteaptă cheful domnului (profesor), țigara a sfârșit prin a se transforma într-un cilindru delicat de cenușă lustruită, mucul filtrului a balansat pe marginea farfurioarei. În primul moment, cilindrul de cenușă nu s-a rupt, cătând spre tavan, ca o piesă de artilerie. A cui? Probabil, a piticilor care-mi tropăie avan prin mintea ce nici nu se poate concentra la imperativele cotidianului, nici nu se lasă cu totul dusă de tarantela asociațiilor memoriei. Ceva fâșâie, discret. Din babilonia de hârtii ce tronează, indiferent, pe birou, apare un păianjen. "Araignée du matin – chagrin, araignée du jour – amour, araignée du soir – espoir", se insinuează printre refrenele bruhaha-ului (probabil, proustian!), pe care le miaună piticii din capul meu. Bună dimineața, domnule profesor! (Oriunde te-ai afla...)

Bătaie în ușă. Come in! "Eu am plecat. Vrei ceva?" "Ziarul, dacă nu te superi." "Vezi, că ai ședință la școală la șase, la Marele Tău Roșcat." "Mâr-mâr-mâr" "Și ce dacă-i meci internațional, în definitiv, dirigul lui nu-i un găgăuță din mafia

ta? Ce, tu nu i-ai chemat pe părinți în ziua concertului lu' Maică! Gekson? Să te duci, da? Barim, dacă e să-l exmatriculeze, să aflăm și noi, dinainte." "Bine, bine." "Pa, ne vedem deseară." Ușa se închide destul de ușor, totuși, cilindrul de cenușă se deplasează infim, din echilibrul lui delicat și se fracturează pe marginea farfurioarei de ceai. Să fim serioși, domnilor președinți, nu șarja amicală a elevei mele preferate mi-a declanșat valul asociațiilor memoriei, ba, dacă stau să mă gândesc (nu mult, să nu mă zdruncin), lectura amuzantă abia m-a ajutat să reflectez. De câteva zile mi se repetă un vis, cu variații inerente. Sunt în mijlocul unui lan de porumb. Unul, mai ghiduș, dintre piticii din capul meu zice că lanul e, de fapt, de secară, dar e deghizat în lan de porumb. Îl las să zică ce vrea mușchii lui (Na! Că iar mă trezesc vorbind ca împliștii ale căror teze n-am chef să le corectez) și realizez, puțin derutat, că în vis nu se întâmplă nimic. Stau în lan, sau mă plimb, lejer, tulpinile aci mă depășesc, aci pot scoate capul, până nu departe, mai bate un vânticel care-mi respiră părul cam lung, mai stă, de se face o liniște, despre care nu pot spune altceva, decât că-i ascuțită, chiar dacă expresia mă cam zgârie și pe mine la ureche. Da-i așa o liniște, de parcă ar trebui să auzi o șoaptă, care, iată, nu vine. Poate întârzie. Până aici, nimic ieșit din comun, vise banale, chiar rutiniere, cine ar avea timp să-și amintească de ele, când are de făcut rost de un Dewar, în locul celui spart în laborator, de ochiosul dintr-o X-a F, care-i campion la Go. Mai ciudat e că, de câteva zile am devenit conștient de faptul că, în contextul visului, eu nu am nici o condiționare anterioară, nu am ajuns acolo de undeva, nu mă duc niciunde, chiar lanul nu pare a fi al cuiva, mai puțin al meu decât al oricui, în sfârșit, dincolo de faptul că mă aflu acolo și nu se întâmplă nimic, nu mai e chiar nimic. Scena, așa statică, e ruptă din orice context. Nici asta n-ar fi neapărat în afara obiceiului viselor, atâta cât îți poți da seama într-o (mai mult de) jumătate de viață de om, în care, de cele mai multe ori, n-ai apucat să-ți amintești ce-ai visat, oriunde te-ai afla. Dar, când se repetă cu o (până acum) blândă tenacitate, de la un timp începi să observi, fie că ai reflexe analitice, fie că nu. Totul pare a fi ca și când s-ar intenționa transmiterea unui mesaj și se pregătește, cu grijă, terenul, atâta cât îl poate duce, pe un profesor de chimie, imaginația lui, departe de a fi debordantă. Nu știu de ce mă aștept ca, într-unul dintre episoadele următoare, să aud șoapte care vin, nu se știe de unde (greu de închipuit mediu mai propice pentru asta decât un lan de porumb, nu?), sau să am oarece viziuni, sau și una și alta. În sfârșit, n-aș crede că mai poate dura mult până să se întâmple ceva, ceva care merită să-i dai importanța cuvenită și nu i-ai fi dat-o, dacă spunea, pur și simplu, de la început, ce avea de spus. Se pare că mesajele pe care le primești prin intermediul viselor nu dispun de regie, de mizanscenă, vin, pur și simplu, pe neașteptate și te anunță, iar tu poți, mai mult sau mai puțin, să le interpretezi. Cel puțin, așa afirmă toți cei care se pricep

la vise. Numai că, eu nu mă pricep. Am, prin urmare, o mai mare libertate de interpretare. Desigur, poți avea 273 de motive pentru a nu avea chef să corectezi un munte de teze, dintre care, cel mai serios ar fi poate că n-ai chef pur și simplu, fără nici un motiv. Ori, eu m-am trezit cu o intensă lipsă de chef cu obiect multiplu, chiar cumva nedefinit. Obișnuit fiind, ca orice om cu armata făcută, să nu prea țin seama de lipsa de chef, am apelat la elementele minimale ale regiei cutumiere (ceaiul, țigara, mormăitul).

Așa că mă văd obligat să admit că nu știu de ce textul Armandei, care n-are nici o legătură cu lanul meu de porumb, mă determină acum să mă gândesc atâta la acesta din urmă, nu știu nici atât de ce am deschis mai întâi caietul ei, în care, în loc de teză zâmbea textul cu pricina, ca să nu mai spun că nu știu chiar deloc de ce o fată subțirică și sobră, care zâmbește de vreo două ori pe an și n-am prins-o niciodată râzând, comite o proză scurtă, vag satirică, o șarjă amicală, ușor naivă, dar dovedind o anume îndemânare a exprimării pentru generația ei, în caietul de teze, sub titlul evident ironic, caligrafiat școlărește "Lucrare scrisă la chimie pe trimestrul II".

Dar așa nu ajungem nicăieri. Se pare că, pentru moment, nu ne putem reface potențialul de reflecție decât corectând, la drakku, tezele astea. Ia să vedem, ce gândește elevul suveran?

...

Ușor înghesuit în spatele ultimului vagon al tramvaiului de periferie, încerc, fără succes să-mi scot ziarul, pe care, totuși, mi l-am cumpărat și eu, din servieta plină cu teze, când văd, peste umărul individului mărunțel și foarte solid, din fața mea, prima pagină a aceluiași ziar. Înainte să apuc să mă mir că-l mai cumpără cineva în cartierul ăsta, îmi atrage atenție poza color, clară, ca de obicei, imediat sub titlu. În poză, un banal lan de porumb. Să nu mă-ntrebați, domnilor președinți, *pe ce mă bazez*, când sunt așa de sigur că nu poate fi decât lanul meu. Pe frontispiciu, între vigneta posterului de pe ultima pagină și maxima zilei, culese cu italice groase, următoarele cuvinte, pe care le silabisesc întretăiat: "Profesorul dispărut fusese văzut intrând în acest lan (pag 5)". Individul mișcă mereu ziarul. Pentru o clipă am impresia, speranța chiar, că va face rocada fasciculelor și voi vedea pagina 5, dar omul împachetează ziarul, tramvaiul se oprește în stație și el coboară în ciuda protestelor platonice ale unui snop de femei, care, pesemne, ieșiseră din schimb. Și care-mi blochează ușa, ca și orice mișcare, de altfel. Nici nu aș avea loc să mă gândesc să scot și eu ziarul ăla. Mă resemnez. Ca să-mi deturnez frustrarea și ca să și treacă timpul mai repede, până la stația mea, îmi fluier în minte o melodie. În așa fel încât, undeva, într-un fundal al minții, sunt conștient și de textul acesteia. Melodia, destul de sofisticată, ca să mă mir că îi

pot controla volutele. Probabil, dacă ar fi cu voce explicită mi-ar fi mult mai greu. De altfel, niciodată până atunci nu fusesem în stare s-o reproduc activ. În textul ei, Adriano Celentano povestește cum citește el ziarul și-i sfătuiește pe ragazzi care-l ascultă să nu se înpăimânte de grozăviile citite, cine știe de câți ani o fi ziarul ăla. Apoi se uită la dată. "E di oggi". Tramvaiul oprește la stația mea. Mă strecor și scot ziarul, încă pe refugiu. Din poza de pe prima pagină, zâmbește actorul american Kevin Costner. Iar textul de pe frontispiciu salută nesperatul succes al echipei naționale de base-ball, în ciuda absolutei lipse a oricărei tradiții. Nu mai înțeleg nimic. Mă uit la dată. E de azi. Mă uit la ceas. Calendarul ceasului arată data de azi. Ora e și ea cea așteptată, în jurul mijlocului zilei. A trecut dimineața și n-am avut nici un necaz. E, deci, ora pentru dragoste? Sau pentru iubire? Grecii, doxarii, aveau, au chiar, *agapé* și *eros*, francezii, altfel subtili, au doar *amour*. Urc treptele roase ale scării. În laboratorul de chimie, în așteptarea tezelor, s-o fi punând la cale o farsă nevinovată. După amiază am ședință, la școala Marelui meu Roșcat. Îmi aduc aminte, parcă, vag, că filmul pe care mă bate el la cap, de câteva săptămâni, e cu Kevin Costner. Dar, de ce oare mă tot bate la cap? Parcă zicea ceva de base-ball? Nu, de base-ball am citit în ziarul de azi. Sau nu, iar bat câmpii, în ziarul de azi am citit ceva despre dispariția unui profesor. Într-un lan de porumb. Într-un lan de porumb? Piticilor, dragii moșului, stand by, faceți liniște. Trebuie să intru în mintea mea.

...

Am în față ușa laboratorului. Se aud chitare și voci. Deschid ușa. Bună ziua. Să nu-mi spuneți că noua voastră formație se cheamă Turnesol. Ba' tocmai! Da' cum ați ghicit? Și de panourile alea, în culorile hârtiei de pH, cuplate la orga de lumini, ce ziceți? Zic că vă propun o pauză în creație. Unii dintre voi o să aibă probleme. Rosetti, poftim, ai un colet. Dar nu te grăbi să le-mparți. Celor care știu că au probleme, le ofer o șansă. Înainte de aflarea notelor la teză, în șapte minute, cel mult, pe maximum o pagină de caiet, nu studențesc, îmi argumentați de ce chimia e cea mai frumoasă materie. Orice caterincă, gargară, orice mostră de limbaj de rumeguș vă scoate din joc. Testul e voluntar, rezultatele obligatorii, odată acceptat. Firește că aprecierea îmi aparține. I make the rules. Go!

Mă duc la geam. În curte se joacă, firește, baschet. Mai am exact șapte minute până să mă decid pe ce speranță să mizez în seara asta.

25 octombrie 1994

CU TOATE FACULTĂȚILE INTACTE

Suntem șase suflete în mașină, ne îndepărtăm de Oraș și e vineri după-amiază. Ce poate fi mai tipic? Nu mergem la picnic, ci la lucru, să îngroșăm forțele locale, la culesul porumbului de pe o sfoară de pământ. Pentru mine e o excursie, pentru ceilalți adulți, un ritual, pentru teen-ager-ul de lângă mine, excursia e pigmentată de o nouă experiență, căci vizitează locul atâtor vacanțe în rol de mână de lucru și n-a ratat ocazia de a se oferi voluntar...În sfârșit, cel mai mic dintre noi e suficient de mic pentru ca toate lucrurile să-i vie prea mari, inclusiv drumul ăsta, excursie sau ritual și asta îl excită suficient ca să reacționeze ca atare.

Ce poate fi, așadar, mai tipic? Ar trebui, prin urmare, să mă simt un element de medie statistică. Să resimt, adică, presiunea egalizatoare pe care o suportă bilele care cad în centru, din partea celor care cad pe margine. Numai că, această presiune ar trebui să-mi inhibe unele attribute ale personalității. Să mă facă să devin element de medie stricto sensu. Dar atunci, ar trebui să nu mai resimt drumul ăsta ca o excursie, ci ar trebui să-mi asum, alături de majoritate, o cotă de ritual. Dar, iarăși, ei fac asta spontan și, probabil, nu întru totul conștient, eu aș fi neîndemânatec, precum un cocostârc. Mă simt caraghios și, mai grav, caraghios în sinea mea (și, încă și mai grav, fără a avea acoperirea spiritului legii).

Monotonia inerentă a drumului, conversația fragmentată și rutinieră îmi lasă destul loc pentru gânduri ca acestea. Dar, de ce gândesc, oare, așa? Doar fac drumul ăsta pentru a nu știu câta oară. Hai s-o recunoaștem, bătrâne, poate pentru ca să evit anticiparea prematură a contactului fizic cu lanul de porumb, cu care nu m-am mai întâlnit de când mi l-am asimilat, ca spațiu magic, în urma unui episod cotidian cu valoare de contact mental, pe care gândurile unei dimineți lipsite de orice chef îl anticipau. Am spus prematură, căci e clar că mă voi mai gândi la asta înainte de dimineața următoare, ca să nu fiu complet nepregătit. Acuma, sigur că nu mă simt așa de paranoic să mă aștept la întâmplări supranaturale ca atare, fie și numai dintr-un sănătos spirit de contradicție, prea e la modă paranormalul, prea e, deci, vulgarizat, ca să nu fii circumspect. Dar e limpede că ce voi trăi mâine, la contactul fizic cu acest decor, cu semnificația lui asumată cu tot, va avea o incontestabilă valoare de test. Și e încă și mai clar că testul nu se va reduce la reacția mea. Dar, despre asta nu prea sunt, încă, dispus să discut deschis nici măcar cu mine însumi.

Între acestea, ajungem. Toată seara stăm la clacă, într-o veselie contagioasă, care-l face să lăcrimeze pe cel mai în vârstă dintre ai casei. "Lasă, Tataie, bucură-te că ești înconjurat de un popor de urmași. Iar dacă îți vine să te bucuri lăcrimând, e și mai bine, bărbatului nu trebuie să-i fie rușine să plângă". Stăm la clacă, depănușăm o grămadă de știuleți, de pe altă sfoară de pământ, gata cules, cât să umpli până la jumătate o bucătărioară de vară și bem țuică fiartă. Participarea la joc îmi e stimulată de voluptatea discretă cu care teen-ager-ul meu își trăiește integrarea în grupul adulților. Nu mi-a rămas în rezervă decât un rest de detașare, ca brațul pe care-l lasă de veghe caracatițele, când dorm. Știuleții din mâinile mele sunt marfă (Doamne, nu în sensul noului jargon!), rodul pământului și o poliță de asigurare pentru normalitatea (relativă, oricum), a vieții de aici. Mâine, însă, la subțioara lăncilor îndoite, în lanul lor, în lanul *meu*, va fi, cu siguranță altceva.

Mâine e deja azi. Plecăm. Reperul nostru pentru cele 14 "rânde" e un nuc la fel de tipic, între marginea lanului și drum. Intrăm cu toții în lan. Partida e organizată. Unul dintre noi, mai deprins, a tăiat două "rânde", cu secera, să facă loc căruței. Coșurile se umplu iute, sunt duse la marginea drumului astfel tăiat. Ne foim în toate direcțiile prin lan. Dincolo de al 14-lea rând, alt grup de familie, ceva mai numeros, a luat în primire "rânde" proprii. Sunt trei generații, orășeni și băștinași. Mă surprind simțindu-mă total integrat mecanismului uman, care-și face treaba sănătos și natural. Ce drakku m-oi fi așteptat? Imaginație și simțul livrescului m-au lăsat, odată în plus, în ofsaid. Nu-i decât un lan de porumb. De altfel, nici falnic, nici pricăjit. *Mă uit la mine însumi, cu suspiciune și ironie.* Scotocesc, meticulos, în brațul de veghe al

caracatiței și nu găsesc nimic altceva decât sentimentul de confort, focalizat pe gospodăria celor de aici și, în plus, gândul, foarte vag vindicativ, că nu vor mai trebui să-și cumpere, de la oraș, hrana vietăților din curte, cum absurd erau nevoiți să facă, în anii vacanțelor timpurii ale teen-ager-ului meu. Nici nu-mi dau seama dacă *ar trebui să mă simt mândru, sau umilit*. Caut, totuși, cu amuzată disperare, o situație, cât de cât similară, din biografia mea. Un termen de referință, raportat la care să pot evalua coordonatele prezentului, construind o primă pistă de abordare, de încercare de a înțelege acest prezent, surprinzător și banal. Și ceea ce găsesc, ține de humorul imanent, căci e de domeniul livrescului. Cu destulă vreme în urmă, înainte de apariția teen-agerului, aici de față (cu atât mai mult înainte de asimilarea mentală a temei lanului de porumb), unul dintre noi, între timp plecat într-o lume mai bună, ne citise un basm, desigur de fabricație proprie, în care un Făt Frumos, suspect de atipic, în sensul că lipsit de ajutoarele exterioare uzuale, deci, cu atât mai patetic, adică, mai uman, găsea, la capătul unor peripeții și încercări, demne de un Parsifal mioritic, o Ileană vârtosă, cu un copil de la zmeu. Tabloul, mânuit cu forța de expresie a unei vâne poetice, condiționate de o detașare olimpică, dovedea o uluitoare putere de sugestie, un realism plastic și o magie secretă a emoției intelectuale. Convenția basmului nu te absorbea, decât ca să te expulzeze, cu mentalul amplificat și vulnerabil, într-o realitate, pe care o resimțeai, imediat și inexorabil, vie, materială, amară și deznădăjduită. Numai că acolo, în basmul lui, performanța era act literar pur și avea o finalitate bine determinată. Pe când eu, acum și aici, în mijlocul lanului de porumb al oamenilor cumsecade, cu care mă înrudesesc, mă simt mai element de medie statistică decât oricând altcândva în biografia mea. Parcă n-am citit niciodată nimic (nici chiar schița aceea, a lui O. Henry, cu avocatul newyorkez, cu rădăcini rustice, care-și recucerește soția snoabă, tăvălindu-se, autentic și uman, prin bătătura familiei rămase la țară), n-am ascultat niciodată nici o muzică, n-am văzut niciodată nici un film (și pe cel cu lanul de porumb mai puțin ca pe oricare altul...), Avansează printre cocenii, care mă zgârie, prietenos, le dijmuiesc rodul, umplu coșurile și nu mă gândesc decât la masa de prânz, cu care se încheiau nenumăratele excursii de vacanță. Și care, acum, capătă, din ce în ce mai amuzant, o nouă valență: răsplata tradițională a lucrătorului cu ziua. Și o fac cu savoare. Cu voluptate anticipativă. Teen-agerul meu, care părea ieri că se înscriesese voluntar, în echipă, aproape numai pentru țuica fiartă, savurată împreună cu trei adulți de același sex cu el, a știut, asta e clar, mult mai bine ce a vrut de la această excursie.

Suntem, din nou, șase suflete în mașină. Câmpia defilează. Ici și colo, câte un lan de porumb, majoritatea mai modeste decât cel pe care l-am cules. Unele, de-a dreptul prăpădite. Mă uit din nou la aceia cu care am pornit la drum. Cu

care pornisem la drum. Pentru care drumul era, dincolo de o anumită datorie, împlinită cu o voluptate naturală, și un ritual. Așa cum, corect, diagnosticasem. Nu au, însă de loc aerul că au îndeplinit acest ritual. În naturalețea spontană a oboselii satisfăcute, au ceva inocent, de cumsecade domn Jourdain. Inocența lor sublimează pe fețișoara micuțului adormit. Profilul teen-ager-ului meu se vrea impenetrabil. Culmea e că, din direcția din care privesc eu, chiar reușește să fie. Dacă a gândit ceva interesant despre această experiență, asta nu o voi afla, decât cine știe când, dintr-o întorsătură de frază, cu parfum de apoftegmă.

Orașul se apropie. Razele apusului, bătând din spate, au un dublu efect. Primele blocuri se văd, încă relativ departe, într-o lumină crudă, care le subliniază artificialitatea. Deasupra, mult în sus, pe fundul păturii de smog, probabil, sclipesc puncte luminoase, în tonuri cromatice care virează continuu. Dar, la drakku, știu bine că din perspectiva asta, nu se poate vedea nicicum smogul. Nu s-ar vedea, decât de pe niște eventuali Bucegi, plasați corespunzător. Adică, *de sus*. Înseamnă că imaginația mea se amuză cu mine. Sau, își bate joc de mine. Dar, asta nu înseamnă, în primă instanță, decât că încep să-mi recuperez imaginația. Deocamdată nu toată. E semn că trebuie să încep să scotocesc prin bagaje. Nu cele câteva roade ale pământului, ci atributele personalității mele, pe care voi fi nevoit să încep să mi le iau în primire, odată cu încetarea presiunii statistice, pe care, nu-mi dau seama încă, dacă am inventat-o degeaba sau nu. De mâine, odată excursia încheiată, am nevoie, din nou, de încordarea întregii mele imaginații. Căci, de mâine dimineață, Orașul, și-a recuperat și el toate capcanele (și cele mai periculoase sunt cele imaginare, dar nu de mine imaginate) și...de abia mă așteaptă.

2 noiembrie 1994